

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE I USTAWICZNE

VADEMECUM

SZKOŁA SZKOŁA
ZAWODOWA
SZKOŁA ZAWODOWA
SZKOŁA
POZYTYWNEGO
WYBORU
WYBORU

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE I USTAWICZNE

VADEMECUM

Warszawa 2013

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE I USTAWICZNE – VADEMECUM
Poradnik opracowany w ramach projektu
Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru

**© Copyright by Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
Warszawa 2013**

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
02-637 Warszawa, ul. Spartańska 1B
www.koweziu.edu.pl

Wydanie pierwsze (2013)

Projekt graficzny, DTP, druk:
www.pracowniacc.pl

Spis treści

List do czytelników	5
1. Ogólne informacje o zmianach w systemie oświaty	6
1.1. Zmieniona ustawa o systemie oświaty	7
1.2. Zmiana modelu szkolnictwa	7
1.3. Łączenie szkół i placówek	9
1.4. Akty wykonawcze do ustawy	9
2. Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego	11
2.1. Kwalifikacje wyodrębnione w zawodach	11
2.2. Opis informacji zawartych w klasyfikacji właściwej	12
2.3. Zawody w nowej klasyfikacji	13
2.4. Procedura wprowadzania nowych zawodów do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego	15
3. Podstawa programowa kształcenia w zawodach	17
3.1. Struktura podstawy programowej kształcenia w zawodach	17
3.2. Przykłady zawodów o wspólnych kwalifikacjach	23
3.3. Zawody o wielu podbudowach	27
4. Szkolne plany nauczania	28
4.1. Podstawy prawne	28
4.2. Autorzy szkolnych planów nauczania	29
4.3. Struktura szkolnego planu nauczania	29
4.4. Przykładowe szkolne plany nauczania	29
4.5. Przygotowanie szkolnych planów nauczania – etapy prac	31
5. Program nauczania dla zawodu	34
5.1. Podstawy prawne	34
5.2. Definicja programu nauczania realizowanego w szkole	35
5.3. Dopuszczenie programu nauczania dla zawodu realizowanego w szkole	35
5.4. Przykładowe programy nauczania	36
5.5. Dostosowanie przykładowych programów nauczania do warunków danej szkoły	37
6. Formy kształcenia ustawicznego	40
6.1. Pozaszkolne formy kształcenia	40
6.2. Kurs umiejętności zawodowych	41
6.3. Kurs kompetencji ogólnych	41
6.4. Prowadzenie kursów	41
6.5. Turnus doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników w zakresie danego zawodu	41
7. Kwalifikacyjne kursy zawodowe	43
7.1. Nowa forma kształcenia zawodowego	43
7.2. Aspekty formalno-prawne organizacji kwalifikacyjnych kursów zawodowych	43

7.3.	Program nauczania i liczba godzin kursu	44
7.4.	Kwalifikacyjne kursy zawodowe z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość	45
7.5.	Zasoby potrzebne do prowadzenia kwalifikacyjnego kursu zawodowego	45
7.6.	Rozpoczęcie i zakończenie kursu	46
7.7.	Egzamin zawodowy dla osób, które ukończyły kurs	46
7.8.	Finansowanie kwalifikacyjnych kursów zawodowych	47
8.	Egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie.	49
8.1.	Struktura i przeprowadzanie egzaminu	50
8.2.	Osoby przystępujące do egzaminu	52
8.3.	Zgłaszanie przystąpienia do egzaminu.	52
8.4.	Termin przeprowadzania egzaminu	52
8.5.	Ustalanie wyniku egzaminu dla zdającego.	52
8.6.	Egzamin eksternistyczny potwierdzający kwalifikacje w zawodzie . .	53
9.	Współpraca szkół zawodowych z pracodawcami i uczelniami	56
9.1.	Konieczność współpracy szkoły z partnerami zewnętrznymi.	56
9.2.	Zakres współpracy szkoły z pracodawcą.	56
9.3.	Podnoszenie kwalifikacji kadry dydaktycznej.	56
10.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe	58
10.1.	Ścieżki planowania kariery	58
10.2.	Źródła informacji o zawodach	58
10.3.	Wsparcie w wyborze decyzji	61
11.	Wspieranie szkół zawodowych przez system doskonalenia nauczycieli. .	62
11.1.	Publikacje.	63
11.2.	Plany w zakresie wsparcia	67
	Załączniki.	69
	Słownik pojęć	110
	Bibliografia.	115

Szanowni Państwo,

od 1 września 2012 r. rozpoczął się proces wdrażania zmian w kształceniu zawodowym i ustawicznym. Ich celem jest podniesienie efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego tak, by odpowiadało na potrzeby zmieniającego się rynku pracy i wyzwania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy. Wysokiej jakości edukacja zawodowa jest jednym z priorytetowych zadań polityki oświatowej państwa.

Współczesna szkoła zawodowa bądź placówka musi zmierzyć się z niełatwymi zadaniami. Wynikają one przede wszystkim ze zmian w ustroju szkół ponadgimnazjalnych, z nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, a także z nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach, która daje szerokie możliwości rozwoju ustawicznej edukacji zawodowej osób dorosłych, zainteresowanych uzyskaniem dodatkowych kwalifikacji lub zmianą zawodu.

Rynek pracy potrzebuje wysokiej klasy specjalistów. Konieczne jest zatem takie modelowanie kształcenia zawodowego, żeby było ono powiązane z potrzebami pracodawców. Dotyczy to zwłaszcza praktycznej nauki zawodu. Włączanie pracodawców w proces edukacji zawodowej podniesie poziom nauczania zawodu, zaś przedsiębiorcom umożliwi dostęp do dobrze wykwalifikowanej, młodej kadry pracowniczej.

Zmiany w kształceniu zawodowym – jak każde – wymagają zrozumienia i wsparcia.

Przekazuję Państwu niniejsze opracowanie współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zawierające usystematyzowane informacje o wprowadzonych zmianach. Wsparcie znajdują Państwo także w zbiorze tematycznym poradników:

- „Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku”,
- „Szkolne plany nauczania – krok po kroku”,
- „Korelacje kształcenia ogólnego i zawodowego – krok po kroku”,
- „Kwalifikacyjne kursy zawodowe – krok po kroku”,
- „Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie – krok po kroku”.

Wszystkim osobom, które wniosły wkład w przygotowanie publikacji, składam serdeczne podziękowanie.

Krystyna Szumilas

Minister Edukacji Narodowej

1. OGÓLNE INFORMACJE O ZMIANACH W SYSTEMIE OŚWIATY

Celem wprowadzenia zmian dotyczących szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół dla dorosłych w zakresie kształcenia ogólnego i zawodowego jest **poprawa efektów kształcenia, zwiększenie skuteczności kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do zmieniającego się rynku pracy**. Z dniem 1 września 2012 r. weszły w życie zmienione akty prawne, dzięki którym ułatwione będzie uzyskanie wykształcenia zawodowego, uzupełnienie kwalifikacji i kształcenie w nowym zawodzie.

Aby ten cel zrealizować, zaproponowano:

- dostosowanie struktury szkolnictwa do założeń kształcenia zawodowego i ustawicznego,
- zmodyfikowanie klasyfikacji zawodów szkolnych,
- wdrożenie podstawy programowej kształcenia w zawodach opisanej językiem efektów kształcenia,
- ujednoczenie systemu egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe i otwarcie go na efekty uczenia się:
 - formalnego (zdobywane w procesie kształcenia organizowanego przez szkoły oraz placówki edukacyjne i szkoleniowe),
 - pozaformalnego (zdobywane poza placówkami edukacyjnymi i szkoleniowymi poprzez realizację zamierzonych celów),
 - nieformalnego (zdobywane poza placówkami edukacyjnymi i szkoleniowymi poprzez doświadczenie zdobywane w miejscu pracy i w życiu codziennym).

W celu zapewnienia uczniom niepełnosprawnym powodzenia w nauce szkolnej, w 2010 r. przyjęte zostały rozwiązania prawne i organizacyjne wyrównujące ich szanse edukacyjne, zapewniające odpowiednie warunki do nauki i pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz prowadzenie zajęć w sposób dostosowany do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych tej grupy uczniów.

Szkoły i placówki kształcące dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami organizują zindywidualizowane nauczanie na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej. Również na tej podstawie uczniowie lub absolwenci z niepełnosprawnościami przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności.

1.1. Zmieniona ustawa o systemie oświaty

Głównym dokumentem opisującym wprowadzone zmiany jest *Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1206). W ustawie zdefiniowano następujące typy szkół ponadgimnazjalnych:

- **trzyletnią zasadniczą szkołę zawodową**, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie począwszy od klasy drugiej liceum ogólnokształcącego dla dorosłych,
- **trzyletnie liceum ogólnokształcące**, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- **czteroletnie technikum**, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- **szkołę policealną** dla osób posiadających wykształcenie średnie, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, umożliwiającą uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie,
- **trzyletnią szkołę specjalną**¹ przysposabiającą do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi², której ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

1.2. Zmiana modelu szkolnictwa

Od roku szkolnego 2012/13 nauka w liceach ogólnokształcących, technikum i zasadniczych szkołach zawodowych jest powiązana z nauką w gimnazjach. Ogólnokształcące treści rozpoczęte w gimnazjum są kontynuowane w pierwszych latach szkół ponadgimnazjalnych na poziomie podstawowym. W technikum i zasadniczej szkole zawodowej uczniowie mają do opanowania te same zagadnienia z kształcenia ogólnego na poziomie podstawowym, co uczniowie w pierwszej klasie liceum (rozdzielenie w zakresie materiału występuje jedynie na zajęciach edukacyjnych z języka polskiego i matematyki w zasadniczej szkole zawodowej). Dzięki takim zmianom absolwenci zasadniczych szkół zawodowych w nowym modelu, aby uzyskać wykształcenie średnie, mogą kontynuować naukę w liceach ogólnokształcących dla dorosłych bezpośrednio od klasy drugiej.

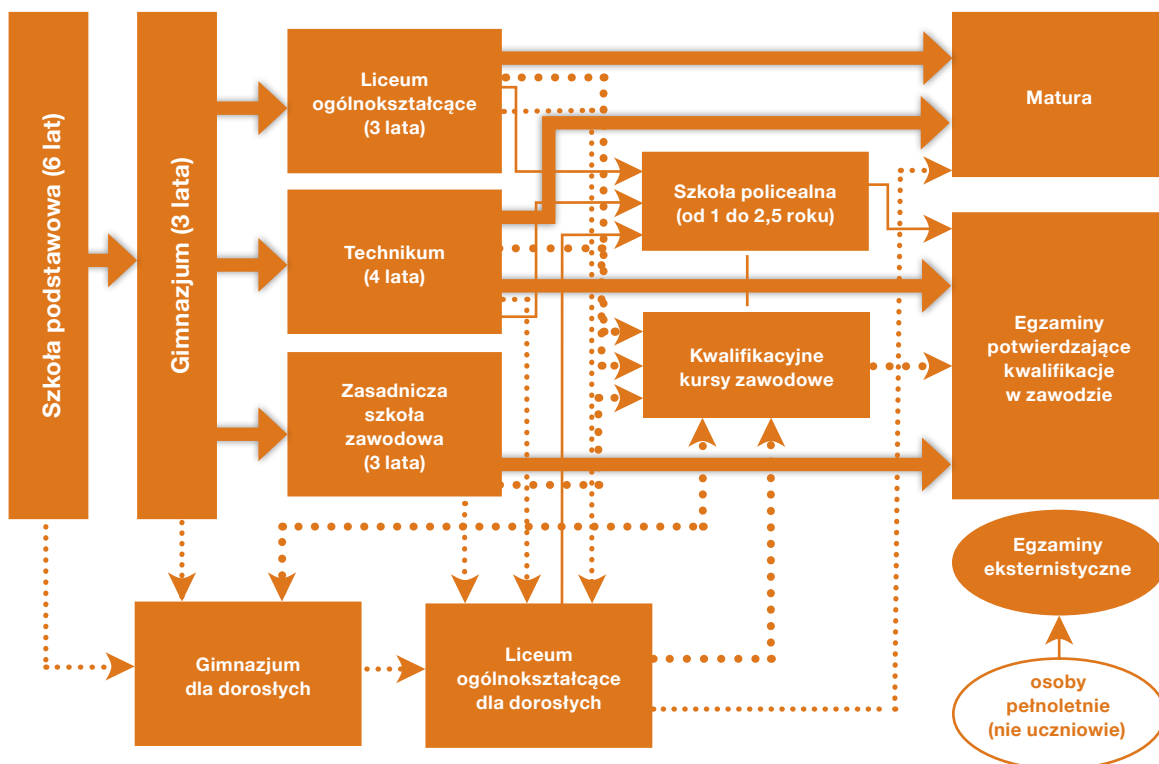
¹ Podstawą przyjęcia do szkoły specjalnej jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

² Zgodnie z art. 3 pkt 18 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) przez niepełnosprawność sprzężoną należy rozumieć występowanie u dziecka niesłyszącego lub słabosłyszącego, niewidomego lub słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym albo z autyzmem co najmniej jeszcze jednej z wymienionych. Należy pamiętać, że rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.) oraz w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.) uzupełniają niepełnosprawność ruchową o afazję, o autyzm, o zespół Aspergera. Informacja o występowaniu u ucznia niepełnosprawności sprzężonej musi znaleźć się w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty, nauka w liceum ogólnokształcącym i zasadniczej szkole zawodowej trwa 3 lata, w technikum 4 lata, a w szkole policealnej od 1 do 2,5 roku.

Nowością w obecnym systemie kształcenia zawodowego jest wprowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych (jako jedna z form kursowych). Przeprowadzenie kursów będą mogli szkołom czy placówkom zlecać pracodawcy. Dzięki temu szkoły i placówki oświatowe łatwiej dostosują ofertę kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. W kwalifikacyjnych kursach zawodowych mogą uczestniczyć osoby dorosłe. Kwalifikacyjne kursy zawodowe mogą organizować szkoły publiczne i niepubliczne szkoły o uprawnieniach szkół publicznych prowadzące kształcenie zawodowe wyłącznie w zakresie zawodów, w których kształcą. Warto dodać, że Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. zdefiniowała jedną z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły – jako prowadzenie zajęć w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych.³

Przepisy dotyczące szkolnictwa zawodowego umożliwiają również łączenie szkół zawodowych w centra kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Rys. 1. Planowanie ścieżki kariery

Źródło: www.kształceniemodulowe-koweziu.pl.

³ Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1206).

Więcej na temat kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz informacje o szkołach i placówkach, które mogą te kursy prowadzić, zawiera rozdział 7. *Kwalifikacyjne kursy zawodowe* oraz w poradnik *Kwalifikacyjne kursy zawodowe – krok po kroku*.

W wyniku tych zmian wygaszane są: licea uzupełniające, technika uzupełniające oraz licea profilowane. Osoby pełnoletnie, które zechcą uzyskać wykształcenie średnie, mogą kontynuować naukę w liceach ogólnokształcących dla dorosłych.

1.3. Łączenie szkół i placówek

Ustawa zmieniająca⁴ wprowadziła też przepis w zakresie łączenia szkół i placówek, zgodnie z którym organ prowadzący szkoły dla dorosłych, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe lub placówki, może je połączyć w zespół, zwany centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego, w skład którego powinna wchodzić co najmniej jedna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe. Główne zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego zostały zdefiniowane jako:

- prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
- podejmowanie działań w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej,
- współpraca z pracodawcami i organizacjami pracodawców.

1.4. Akty wykonawcze do ustawy

Wspomnianą ustawę uzupełniono o szereg aktów wykonawczych, dzięki którym możliwe jest wykonanie zakładanych celów. Poniżej wymieniono najważniejsze rozporządzenia umożliwiające wejście w życie zmian w szkolnictwie zawodowym:

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania (Dz. U. z 2012 r. poz. 204);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 186, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 188);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 262);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego

⁴ Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1206).

i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. 2012 r. poz. 752);

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.).

W kolejnych rozdziałach zostaną przeanalizowane rozporządzenia pod kątem wdrożonych zmian w szkołach i placówkach oświatowych.

2. KLASYFIKACJA ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

Pierwszym aktem wykonawczym do *ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* jest rozporządzenie *Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz. U. z 2012 r. poz. 7).

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego została ujednoczona z klasyfikacją zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy w zakresie nazw zawodów i ich symboli cyfrowych. Jest podstawowym źródłem informacji przy planowaniu kształcenia zawodowego.

2.1. Kwalifikacje wyodrębnione w zawodach

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego określa kwalifikacje wyodrębnione i nazwane dla wskazanych zawodów na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, technikum i szkoły policealnej. Kwalifikacje w zawodzie wyodrębnione w ramach poszczególnych zawodów są opisane w podstawie programowej kształcenia w zawodach jako zestaw oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, pozwalających na samodzielne wykonywanie zadań zawodowych. Oprócz tradycyjnego kształcenia w zawodach, kształcenie w zakresie kwalifikacji może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, których ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji. Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego wskazuje kwalifikacje wyodrębnione w ramach zawodów, dla których przewidziano możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, oraz kwalifikacje, dla których nie przewidziano takiej możliwości. Wyłączenie możliwości prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych dotyczy zarówno zawodów, w których wyodrębniono kwalifikacje, jak i zawodów, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji. Zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji, to zawody szkolnictwa artystycznego, dla których ministrem właściwym jest minister do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określający w drodze odrębnego rozporządzenia podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych. Zawody wpisane do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego to zawody jednokwalifikacyjne, dwukwalifikacyjne i trójkwalifikacyjne. Kwalifikacje w danym zawodzie oznaczono odpowiednio porządkowymi symbolami K1, K2 i K3. Zawody jednokwalifikacyjne to przede wszystkim zawody ujęte w grupach wielkich 6, 7 i 8, nauczane w zasadniczej szkole zawodowej. Wśród zawodów, w których kształcenie jest prowadzone w technikum, dominują zawody dwukwalifikacyjne i trójkwalifikacyjne. W zawodach nauczanych w technikum pierwszą kwalifikacją (K1) jest na ogół kwalifikacja ustalona dla zawodu nauczanego w zasadniczej szkole zawodowej, a stanowiąca merytoryczną i programową podbudowę do nabywania

kolejnych – wyższych – kwalifikacji w zawodzie w ramach tego samego obszaru kształcenia. W zawodach tzw. szerokoprofilowych, w których do kształcenia na poziomie wygaszanego technikum uzupełniającą podbudowę programową stanowiło wiele zawodów nauczanych w zasadniczej szkole zawodowej, przewidziano możliwość alternatywnego wyboru kwalifikacji stanowiących pierwszą kwalifikację w zawodzie (K1), na przykład w zawodzie technik budownictwa jako kwalifikację K1 przewidziano alternatywnie kwalifikacje wyodrębnione dla jednego z trzech zawodów: monter konstrukcji budowlanych lub betoniarz-zbrojarz, czy murarz-tylnkarz.

Dla celów kształcenia w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wskazano obszary kształcenia, do których są przypisane poszczególne zawody. Obszary kształcenia obejmują więc zestawy zawodów pogrupowanych pod względem wspólnych lub zbliżonych kwalifikacji wymaganych do realizacji zadań zawodowych w obrębie danego zawodu.

Uwzględniając Polską Klasyfikację Działalności (PKD), wyodrębniono osiem obszarów kształcenia:

- 1) administracyjno-usługowy (A);
- 2) budowlany (B);
- 3) elektryczno-elektroniczny (E);
- 4) mechaniczny i górniczo-hutniczy (M);
- 5) rolniczo-leśny z ochroną środowiska (R);
- 6) turystyczno-gastronomiczny (T);
- 7) medyczno-społeczny (Z);
- 8) artystyczny (S).

2.2. Opis informacji zawartych w klasyfikacji właściwej

Zawody wpisane do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego ujęto w grupy wielkie, duże i średnie, zgodnie z podziałem zawodów ustalonym w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. W klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego zostały ujęte zawody w grupach wielkich od 3 do 9. Symbol cyfrowy zawodu przyjęty w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego jest zgodny z symbolem cyfrowym zawodu przyjętym w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Zawodom nowo wprowadzonym do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, a nieujętych w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy, zostały nadane nowe symbole cyfrowe, kolejne odpowiednio w danej grupie wielkiej, dużej, średniej i elementarnej klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy.

W tabeli 1. pokazano fragment zestawienia grup zawodów z klasyfikacji właściwej zawodów szkolnictwa zawodowego.

Tabela 1. Klasyfikacja właściwa zawodów szkolnictwa zawodowego – fragment tabeli

Symbol cyfrowy	Nazwa grupy zawodów/Nazwa zawodu	Wnioskodawca – minister właściwy w zakresie zawodu	Obszar kształcenia	Typy szkół			Nazwy kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach	Kształcenie w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych	Szczególne uwarunkowania lub ograniczenia związane z kształceniem w danym zawodzie
				ZSZ	T	SP			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
35	Technicy Informatycy								
351	<i>Technicy do spraw technologii teleinformatycznych i pomocy użytkownikom urządzeń teleinformatycznych</i>								
351204	Technik tyfłoinformatyk	informatyzacji	E		X*	2*	K1 Obsługa oprogramowania i sprzętu informatycznego wspomagających użytkownika z niepełnosprawnością wzrokową	X	*Kształcenie wyłącznie dla niewidomych i słabowidzących

Legenda

SP szkoła policealna o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku

T czteroletnie technikum

ZSZ trzyletnia zasadnicza szkoła zawodowa

K porządkowe oznaczenie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach

X wskazanie typu szkoły ponadgimnazjalnej, w którym może odbywać się kształcenie w zawodzie (kolumny 5, 6, 7)
wskazanie możliwości realizacji kształcenia w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych dla poszczególnych kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie (kolumna 9)

cyfra długość okresu kształcenia w szkole policealnej w rubryce SP

Źródło: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7).

Dla oznaczenia typu szkoły ponadgimnazjalnej, w której może odbywać się kształcenie, przyjęto znak „X” w przypadku zasadniczej szkoły zawodowej i technikum. W przypadku szkoły policealnej wskazano długość okresu kształcenia w latach. Znakiem „X” oznaczono także możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie.

2.3. Zawody w nowej klasyfikacji

Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego obejmuje 200 zawodów, w ramach których wyodrębniono 252 kwalifikacje.

Z dawnej klasyfikacji wykreślono 29 zawodów, a 19 zawodów stało się podstawą do utworzenia nowych. Niektóre ze starych zawodów połączono (tabela 2).

Tabela 2. Porównanie wybranych zawodów ze starej i nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego

Stara klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego	Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kucharz (nauczanego dotychczas na poziomie technikum lub szkoły policealnej) ▪ technik organizacji usług gastronomicznych ▪ technik żywienia i gospodarstwa domowego 	technik żywienia i usług gastronomicznych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ renowator zabytków architektury ▪ technik sztukatorstwa i kamieniarstwa artystycznego 	technik renowacji elementów architektury
<ul style="list-style-type: none"> ▪ monter instalacji i urządzeń sanitarnych ▪ monter sieci komunalnych 	monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ malarz-tapeciarz ▪ posadzkarz ▪ technolog robót wykończeniowych w budownictwie 	monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie
<ul style="list-style-type: none"> ▪ korektor ▪ stroiciel instrumentów muzycznych 	stroiciel fortepianów i pianin
technik instrumentów muzycznych	technik budowy fortepianów i pianin
technik organizacji produkcji filmowej i telewizyjnej	asystent kierownika produkcji filmowej / telewizyjnej
asystent operatora dźwięku	technik realizacji nagrań i nagłośnień
-	technik sterylizacji medycznej
technik elektroniki medycznej	technik elektroniki i informatyki medycznej
technik poligraf	technik procesów drukowania
technik poligraf	technik procesów introligatorskich
wiertacz odwiertów eksploatacyjnych i geofizycznych	wiertacz
murarz	murarz-tylnkarz
rzeźnik-wędliniarz	wędliniarz

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7).

Zawody: monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, technik renowacji elementów architektury powstały z połączenia dwóch zawodów, technik żywienia i usług gastronomicznych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie z połączenia trzech zawodów. Z jednego starego zawodu (technik poligraf) wydzielono dwa nowe zawody (technik procesów drukowania i technik procesów introligatorskich) – patrz tabela 2.

Warto dodać, że w nowej klasyfikacji wyróżniono nowy zawód – technik sterylizacji medycznej.

W odniesieniu do zawodów gastronomicznych należy wyjaśnić, że z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wykreślono zawód: kucharz małej gastronomii (nauczany w dotychczasowej dwuletniej zasadniczej szkole zawodowej), a w zawodzie kucharz kształcenie przeniesiono na poziom zasadniczej szkoły zawodowej. Jednocześnie część treści właściwych dla zawodu kucharz nauczanego dotychczas na poziomie technikum lub szkoły policealnej weszła w zakres kwalifikacji wyodrębnionych dla nowego zawodu technik żywienia i usług gastronomicznych, powstałego z połączenia trzech zawodów: kucharz (nauczanego dotychczas

w technikum), technik żywienia i gospodarstwa domowego oraz technik organizacji usług gastronomicznych.

Nowe rozporządzenie przewiduje również zawody, w których kształcenie zarezerwowano wyłącznie dla osób niepełnosprawnych:

- technik realizacji dźwięku, technik tyfloinformatyk – w przypadku osób niewidomych i słabowidzących;
- technik masażysta, technik prac biurowych – w przypadku osób niewidomych i słabowidzących, kształcących się na poziomie technikum;
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej – w przypadku osób upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim.

Z rozporządzenia wyłączono zawód technik dźwięku, który został na wniosek właściwego ministra wykreślony z klasyfikacji, ponieważ umiejętności właściwe dla tego zawodu obejmuje zawód technik realizacji dźwięku.

Pełną listę porównującą zawody według starej i nowej klasyfikacji można znaleźć na portalu www.ksztalcaniemodulowe-koweziu.pl. Zestawienie zawodów wg nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wraz z powiązaniem ich z podstawą programową kształcenia w zawodach jest dostępne w załączniku 2 niniejszego vademecum.

2.4. Procedura wprowadzania nowych zawodów do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego jest ściśle powiązana z klasyfikacją zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy określaną przez ministra właściwego do spraw pracy. Polska klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy z 2010 r. opracowana została na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08⁵. Zgodność pomiędzy klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego a klasyfikacją zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy występuje w zakresie wspólnego nazewnictwa dla zawodów.

Wprowadzenie do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego nowych zawodów skutkuje koniecznością zmian w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. I odwrotnie – modyfikacja struktury klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy (zmiana nazewnictwa i numeracji grup, zmiana umiejscowienia w niej zawodów szkolnictwa zawodowego) powoduje potrzebę dostosowania klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego lub zastosowania odpowiedniego klucza powiązań pomiędzy obiema klasyfikacjami.

Ponieważ rynek pracy zmienia się dynamicznie, przewiduje się, że również dokumenty prawne w zakresie klasyfikacji zawodów w miarę rozwoju rynku pracy będą musiały ulegać zmianom.

⁵ ISCO-08 (*International Standard Classification of Occupations*), wprowadzony zaleceniem Komisji Wspólnot Europejskich z dnia 29 października 2009 r. (Dz. U. L 292, 10/11/2009 P. 0031-0047) w sprawie stosowania Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08.

Właściwi dla danych grup zawodów ministrowie będą mogli wnioskować o zmiany w klasyfikacji zawodów tak jak dotąd. Z postulatami ustalenia nowych zawodów szkolnictwa zawodowego mogą także występować stowarzyszenia zawodowe, samorządy gospodarcze oraz inne organizacje gospodarcze, jednak wyłącznie za pośrednictwem właściwych ministrów. Procedura wprowadzania nowego zawodu do klasyfikacji gwarantuje uwzględnienie potrzeb rynku pracy, ponieważ wniosek o wpisanie nowego zawodu do klasyfikacji musi być poparty uzasadnieniem wskazującym potrzebę kształcenia w tym zawodzie i zapotrzebowanie ze strony rynku pracy oraz opinią organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego⁶. W obowiązującym stanie prawnym wniosek o wprowadzenie nowego zawodu powinien ponadto zawierać opis zawodu wraz ze zbiorem umiejętności zawodowych oraz nazwę i miejsce zawodu w określonej grupie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Upoważnienie ustawowe do wydania projektowanej regulacji, określone w ustawie o systemie oświaty⁷, nie zmienia zasadniczo zakresu wniosku, jednak dodatkowo przewiduje obowiązek określenia przez wnioskodawcę (ministra właściwego w zakresie zawodu) kwalifikacji wyodrębnionych w ramach zawodu wraz ze zbiorem umiejętności zawodowych dla każdej kwalifikacji⁸.

⁶ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.).

⁷ W art. 24 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, w brzmieniu nadanym Ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 205, poz. 1206).

⁸ Uzasadnienie do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7).

3. PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA W ZAWODACH

Podstawa programowa kształcenia w zawodach⁹ to obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych dla zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, uwzględniane w programach nauczania i umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych oraz warunki realizacji kształcenia w zawodach, w tym zalecane wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego.

3.1. Struktura podstawy programowej kształcenia w zawodach

W podstawie programowej kształcenia w zawodach wyodrębniono trzy grupy efektów kształcenia:

- efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów;
- efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów;
- efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach.

Punktem wyjścia do prac nad podstawami programowymi kształcenia w zawodach były opisy kwalifikacji, które wyodrębniono w tych zawodach. W opisach były wszystkie konieczne efekty kształcenia. Pracując nad podstawami programowymi w grupach branżowych, eksperci poszukiwali wspólnych efektów kształcenia. Prace pokazały, że można nie tylko wskazać efekty wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, ale także takie, które są wspólne dla wszystkich zawodów. Analizując zatem efekty wspólne, należy pamiętać, że pierwotnie były one częścią efektów właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie i są z nimi ściśle powiązane.¹⁰

Efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów to:

- BHP – bezpieczeństwo i higiena pracy,
- PDG – podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej,
- JOZ – język obcy ukierunkowany zawodowo,
- KPS – kompetencje personalne i społeczne,
- OMZ – organizacja pracy małych zespołów (wyłącznie dla zawodów nauczanych na poziomie technika).

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

¹⁰ A. Pfeiffer, M. Suliga, *Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku*, KOWEZIU, Warszawa 2012.

Efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów, w rozporządzeniu w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach oznaczono kodem składającym się z:

- a) trzyliterowego skrótu PKZ,
- b) ujętych w nawiasie:
 - wielkiej litery alfabetu, wskazującej na przyporządkowanie do obszaru kształcenia,
 - małej litery alfabetu, o charakterze porządkowym, odróżniającym poszczególne PKZ w ramach obszaru kształcenia.

Przykład oznaczenia:

PKZ(A.t),

gdzie: litera oznacza **A** – obszar administracyjno-usługowy, **t** – kolejna grupa efektów kształcenia wspólnych dla grupy zawodów w ramach obszaru kształcenia.

Rys. 2. Oznaczenie efektów wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia

Źródło: *Szkolne plany nauczania – krok po kroku, KOWEŻIU, Warszawa 2012.*

Zawody w podstawie programowej kształcenia w zawodach mogą mieć przypisane od jednej do czterech grup efektów kształcenia wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów.

Zawód może mieć efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia pochodzące z różnych obszarów kształcenia, np. technik mechatronik (rys. 3).

E.19.	Projektowanie i programowanie urządzeń i systemów mechanicznych	311410	Technik mechatronik	OMZ PKZ(E.a) PKZ(E.c) PKZ(M.a) PKZ(M.b)
-------	---	--------	---------------------	---

Rys. 3. Fragment tabeli z podstawy programowej kształcenia w zawodach w zakresie kwalifikacji E.19. dla zawodu technik mechatronik

Źródło: *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Zazwyczaj zawody z poziomu technikum mają przypisane więcej niż jeden zestaw umiejętności dla zawodów w ramach obszaru kształcenia. Dotyczy to przede

wszystkim zawodów posiadających podbudowę w zasadniczej szkole zawodowej, np. porównajmy zawody elektronik i technik elektronik (tabela 3).

Tabela 3. Analiza efektów kształcenia wspólnych w ramach obszaru dla zawodów elektronicznych

Symbol zawodu	Nazwa zawodu	Symbol kwalifikacji z podstawy programowej kształcenia w zawodach	Nazwa kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia lub w grupie zawodów z uwzględnieniem BHP, PDG, JOZ, KPS
742102	Monter-elektronik	E.5.	Montaż układów i urządzeń elektronicznych	PKZ(E.a)
742102	Monter-elektronik	E.6.	Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych	PKZ(E.a)
311408	Technik elektronik			
311408	Technik elektronik	E.20.	Eksplatacja urządzeń elektronicznych	OMZ* PKZ(E.a) PKZ(E.c)

*OMZ – organizacja pracy małych zespołów (wyłącznie dla zawodów nauczanych na poziomie technika).

Źródło: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Zapisy w tabeli należy odczytać następująco: do zawodu technik elektronik przypisane są efekty kształcenia wspólne oznaczone PKZ(E.a) i PKZ(E.c), natomiast w zawodzie monter-elektronik, stanowiącym dla niego podbudowę, tylko PKZ(E.a).

Efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie

W tej części podstawy programowej kształcenia w zawodzie opisane są efekty specyficzne dla danego zawodu. Zostały one pogrupowane w zestawy zwane częściami¹¹. Kwalifikacja może zawierać od dwóch do kilku części.¹²

Wydzielone podstawy programowe kształcenia w zawodach

Ponieważ podstawa programowa kształcenia w zawodach jest bardzo obszernym dokumentem, trudno jest ją analizować pod kątem konkretnego zawodu. Dlatego też KOWEZiU na swojej stronie przygotowało wydzielone z rozporządzenia podstawy programowe dla konkretnych zawodów (rys. 4 i 5).

¹¹ Zestaw umiejętności wyodrębniony w efektach specyficznych dla danego zawodu potocznie jest nazywany „jednostkami efektów kształcenia”.

¹² A. Pfeiffer, M. Suliga, *Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku*, KOWEZiU, Warszawa 2012.

Menu

- Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego
- Podstawy programowe
- Szkolne plany nauczania
- Przykładowe programy nauczania 2012 r.
- Reforma kształcenia zawodowego - pytania i odpowiedzi
- Baza promotorów zmian kształcenia zawodowego
- Baza ekspertów kształcenia modułowego
- Programy nauczania opracowane do 2011 r.
- Wyszukiwarki
- Projekty systemowe KOWEziU
- Materiały promocyjne
- Publikacje
- Rekrutacja

PODSTAWY PROGRAMOWE KSZTAŁCENIA W ZAWODACH

Nowe podstawy programowe kształcenia w zawodach

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej wychodząc naprzeciw Państwa oczekiwaniom, zamieszcza nowe podstawy programowe „poskładane” dla każdego zawodu. Stanowią one wyciąg z rozporządzenia w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach będzie obowiązywać od 1 września 2012 roku.

Opracowano na podstawie dokumentu z dnia 7 lutego 2012 r.

Asystent kierownika produkcji filmowej/telewizyjnej	343902	
Asystent osoby niepełnosprawnej	341201	
Asystentka stomatologiczna	325101	
Betoniarz-zbrojarz	711402	
Błacharz	721301	
Błacharz izolacji przemysłowych	721303	
Błacharz samochodowy	721306	

Rys. 4. Lista złożonych podstaw programowych kształcenia w zawodach

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

Struktura podstawy programowej dla danego zawodu

Przy analizie podstawy programowej dla przykładowego zawodu, np. korzystając ze złożonej podstawy ze strony KOWEziU, zauważalna jest poniższa struktura podstawy.

NAZWA ZAWODU, SYMBOL CYFROWY ZAWODU

1. CELE KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE

2. EFEKTY KSZTAŁCENIA

- 1) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów
- 2) efekty kształcenia wspólne dla zawodu w ramach obszaru kształcenia
- 3) efekty kształcenia właściwe dla zawodu opisane w kwalifikacjach wyodrębnionych w tym zawodzie

3. WARUNKI REALIZACJI KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE

4. MINIMALNA LICZBA GODZIN KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

5. MOŻLIWOŚCI UZYSKIWIANIA DODATKOWYCH KWALIFIKACJI W ZAWODACH W RAMACH OBSZARU KSZTAŁCENIA OKREŚLONEGO W KLASYFIKACJI ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE

Opracowano na podstawie dokumentu z dnia 7 lutego 2012 r.

Betoniarz-zbrojarz 711402

Celem kształcenia zawodowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy.

Zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych. Odpowiedni poziom wiedzy ogólnej powiązanej z wiedzą zawodową przyczyni się do podniesienia poziomu umiejętności zawodowych absolwentów szkół kształcących w zawodach, a tym samym zapewni im możliwość sprostania wyzwaniom zmieniającego się rynku pracy.

W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.

Elastycznemu reagowaniu systemu kształcenia zawodowego na potrzeby rynku pracy, jego otwartości na uczenie się przez całe życie oraz mobilności edukacyjnej i zawodowej absolwentów ma służyć wyodrębnienie kwalifikacji w ramach poszczególnych zawodów wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

1. CELE KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie betoniarz-zbrojarz powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

- 1) wykonywania i układanie zbrojenia w deskowaniu lub formie;
- 2) wykonywania mieszanek betonowych;
- 3) układania i zagęszczania mieszanki betonowej w deskowaniu lub formie oraz pielęgnacji świeżego betonu;
- 4) wykonywania prac związanych z naprawą elementów betonowych i żelbetonowych.

2. EFEKTY KSZTAŁCENIA

Do wykonywania wyżej wymienionych zadań zawodowych niezbędne jest osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, na które składają się:

- 1) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów;

(BHP). Bezpieczeństwo i higiena pracy

Uczeń:

- 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią;
- 2) rozróżnia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska w Polsce;
- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy;

Rys. 5. Fragment złożonej podstawy programowych kształcenia w zawodzie betoniarz-zbrojarz

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

Warto wspomnieć, że w punkcie WARUNKI REALIZACJI KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE jest wpisane wyposażenie pracowni czy pomieszczeń dydaktycznych, które powinna posiadać szkoła lub placówka do realizacji kształcenia w danym zawodzie.

W punkcie MINIMALNA LICZBA GODZIN KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO określono minimalną liczbę godzin przewidzianą na realizację efektów kształcenia w zakresie efektów wspólnych oraz w zakresie efektów specyficznych dla kwalifikacji. W szkole liczba godzin musi być dostosowana do liczby godzin wynikającej z rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania, o czym informuje przypis do tego punktu w podstawie programowej.

Dla zawodów realizowanych na poziomie technikum i szkoły policealnej, w podstawie można znaleźć informacje dotyczące praktyk zawodowych (rys. 6).

Szkoła organizuje praktyki zawodowe w podmiocie zapewniającym rzeczywiste warunki pracy właściwe dla nauczanego zawodu w wymiarze 8 tygodni (320 godzin).

4. Minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego¹⁾

Efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów oraz efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru administracyjno-usługowego stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów	280 godz.
A.68. Obsługa klienta w jednostkach administracji	910 godz.

¹⁾ W szkole liczbę godzin kształcenia zawodowego należy dostosować do wymiaru godzin określonego w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, przewidzianego dla kształcenia zawodowego, zachowując, z wyjątkiem szkoły policealnej dla dorosłych, minimalną liczbę godzin wskazanych w tabeli odpowiednio dla efektów kształcenia: wspólnych dla wszystkich zawodów i wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie.

Rys. 6. Fragment podstawy programowej kształcenia w zawodzie technik administracji

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

W punkcie MOŻLIWOŚCI UZYSKIWANIA DODATKOWYCH KWALIFIKACJI W ZAWODACH W RAMACH OBSZARU KSZTAŁCENIA OKREŚLONEGO W KLASYFIKACJI ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO zawarta jest informacja o możliwości podnoszenia kwalifikacji.

W załączniku 3 niniejszego vademecum porównano podstawy programowe dla zawodów sprzedawca i technik handlowiec.

3.2. Przykłady zawodów o wspólnych kwalifikacjach

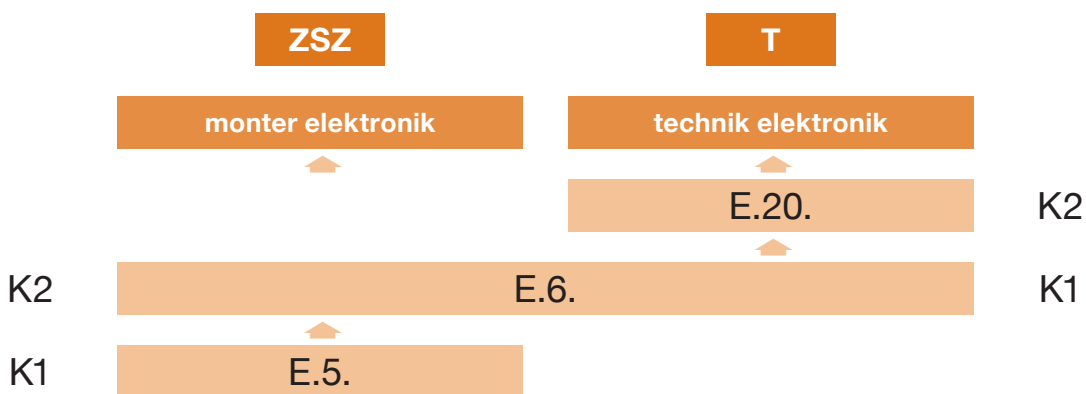
Monter-elektronik i technik elektronik

Są to zawody ze wspólną kwalifikacją E.6., która w zawodzie monter-mechatronik jest realizowana w zasadniczej szkole zawodowej, a w zawodzie technik elektronik na poziomie technikum.

Tabela 4. Kwalifikacje dla zawodów monter elektronik i technik elektronik

Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. (kol.) w zawodzie	Kod kwalifikacji z podstawy programowej kształcenia w zawodach	Nazwa kwalifikacji
742102	Monter-elektronik	K1	E.5.	Montaż układów i urządzeń elektronicznych
742102	Monter-elektronik	K2	E.6.	Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych
311408	Technik elektronik	K1	E.6.	Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych
311408	Technik elektronik	K2	E.20.	Eksplotacja urządzeń elektronicznych

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Rys. 7. Kolejność realizacji kwalifikacji w zawodach monter-elektronik i technik elektronik

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

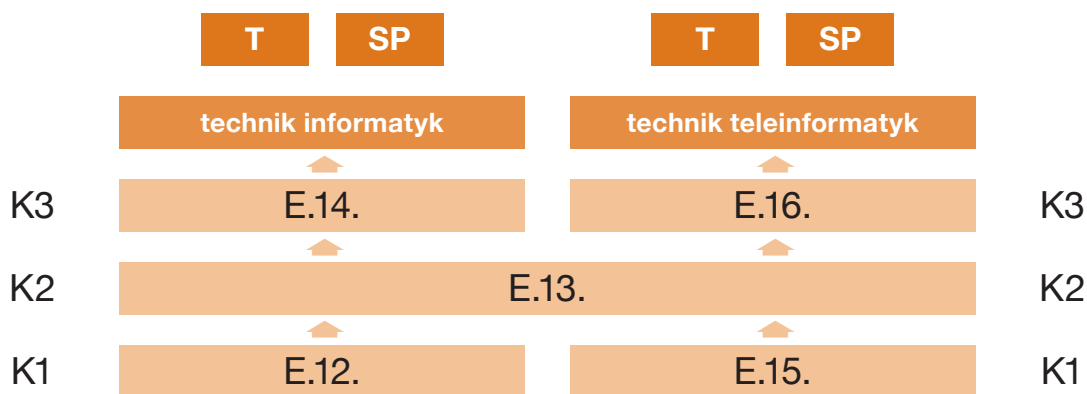
Technik informatyk i technik teleinformatyk

Są to zawody ze wspólną kwalifikacją E.13., która w obu zawodach jest realizowana na poziomie technikum.

Tabela 5. Kwalifikacje dla zawodów technik informatyk i technik teleinformatyk

Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. (kol.) w zawodzie	Kod kwalifikacji z podstawy programowej kształcenia w zawodach	Nazwa kwalifikacji
351203	Technik informatyk	K1	E.12.	Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych
351103	Technik teleinformatyk	K1	E.15.	Uruchamianie oraz utrzymanie terminali i przyłączy abonenckich
351203	Technik informatyk	K2	E.13.	Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami
351103	Technik teleinformatyk	K2	E.13.	Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami
351203	Technik informatyk	K3	E.14.	Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami
351103	Technik teleinformatyk	K3	E.16.	Montaż i eksploatacja sieci rozległych

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Rys. 8. Kolejność realizacji kwalifikacji w zawodach technik informatyk i technik teleinformatyk

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

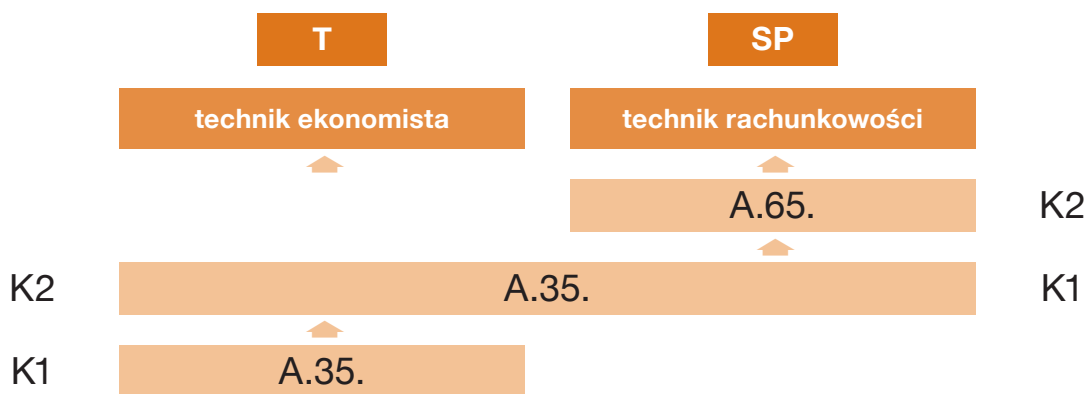
Technik ekonomista i technik rachunkowości

Są to zawody ze wspólną kwalifikacją A.36., która w zawodzie technik ekonomista jest realizowana na poziomie technikum, natomiast w zawodzie technik rachunkowości na poziomie szkoły policealnej.

Tabela 6. Kwalifikacje dla zawodów technik ekonomista i technik rachunkowości

Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. (kol.) w zawodzie	Kod kwalifikacji z podstawy programowej kształcenia w zawodach	Nazwa kwalifikacji
331403	Technik ekonomista	K1	A.35.	Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji
331403	Technik ekonomista	K2	A.36.	Prowadzenie rachunkowości
431103	Technik rachunkowości	K1	A.36.	Prowadzenie rachunkowości
431103	Technik rachunkowości	K2	A.65.	Rozliczanie wynagrodzeń i danin publicznych

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Rys. 9. Kolejność realizacji kwalifikacji w zawodach technik ekonomista i technik rachunkowości

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

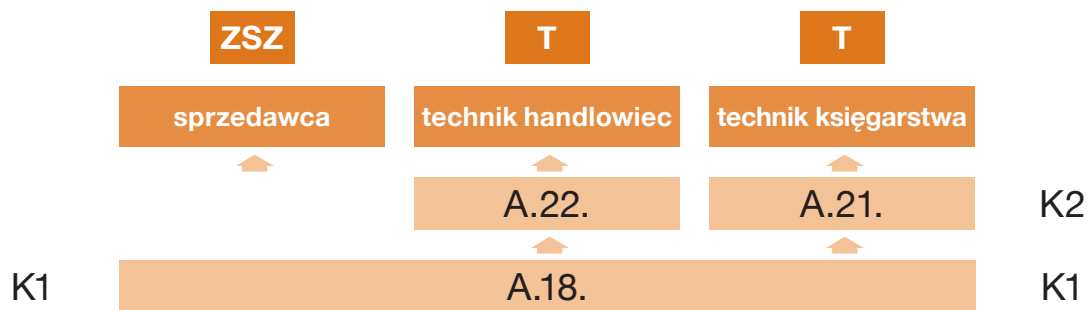
Sprzedawca, technik handlowiec i technik księgarstwa

Są to zawody ze wspólną kwalifikacją A.18., która w zawodzie sprzedawca jest realizowana na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, natomiast w zawodzie technik handlowiec i technik księgarstwa – na poziomie technikum.

Tabela 7. Kwalifikacje dla zawodów sprzedawca, technik handlowiec i technik księgarstwa

Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. (kol.) w zawodzie	Kod kwalifikacji z podstawy programowej kształcenia w zawodach	Nazwa kwalifikacji
522301	Sprzedawca	K1	A.18.	Prowadzenie sprzedaży
522305	Technik handlowiec	K1	A.18.	Prowadzenie sprzedaży
522306	Technik księgarstwa	K1	A.18.	Prowadzenie sprzedaży
522306	Technik księgarstwa	K2	A.21.	Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej
522305	Technik handlowiec	K2	A.22.	Prowadzenie działalności handlowej

Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Rys. 10. Kolejność realizacji kwalifikacji w zawodach sprzedawca, technik handlowiec i technik księgarstwa

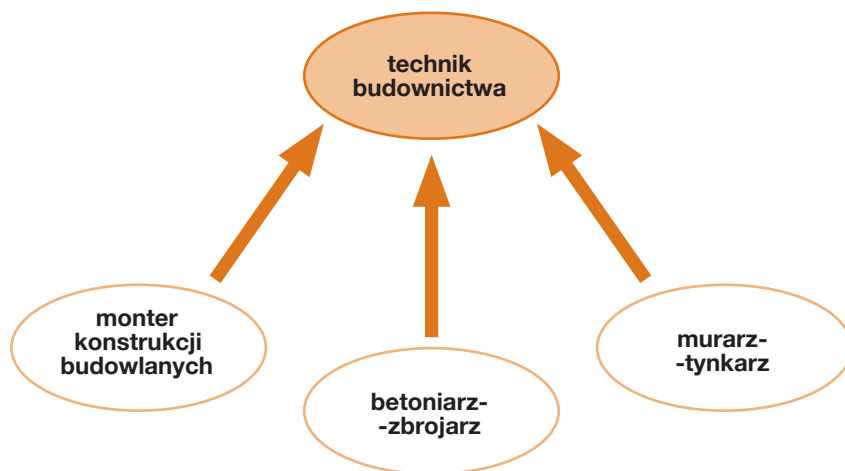
Źródło: opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

3.3. Zawody o wielu podbudowach

W czterech zawodach na poziomie technikum podbudową jest więcej niż jeden zawód z poziomu zasadniczej szkoły zawodowej. Są to:

- technik budownictwa (betoniarz-zbrojarz, murarz-tylnkarz, monter konstrukcji budowlanych),
- technik mechanik (mechanik-monter maszyn i urządzeń, operator obrabiarek skrawających, ślusarz),
- technik technologii żywności (cukiernik, piekarz, wędliniarz, operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego),
- technik technologii wyrobów skórzanych (kuśnierz, kaletnik).

Poniżej zostanie omówiony przykład zawodu technik budownictwa.

Rys. 11. Technik budownictwa – zawód o wielu podbudowach

Źródło: Poradnik o zawodach, www.euroguidance.pl.

Szkoła, kształcąc w zawodzie technik budownictwa, musi dokonać wyboru, na podbudowie którego zawodu będzie kształcić. Dopiero po tej decyzji będzie mogła opracować szkolny plan nauczania, a następnie program nauczania.

4. SZKOLNE PLANY NAUCZANIA

4.1. Podstawy prawne

Dzięki modernizacji kształcenia zawodowego szkoła jest bardziej autonomiczna. To w szkole zapadają decyzje dotyczące rodzaju i jakości realizowanych programów nauczania, a co za tym idzie planowanego wymiaru godzin poszczególnych zajęć dydaktycznych.

Przystępując do opracowania szkolnego planu nauczania, należy wziąć pod uwagę następujące akty prawne:

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania (Dz. U. z 2012 r. poz. 204);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.).

Warto dodać, że podczas analizy rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych należy kompleksowo spojrzeć na podstawę programową kształcenia ogólnego oraz podstawę programową kształcenia w zawodach, w której określono oczekiwane efekty kształcenia oraz warunki, w jakich powinno się odbywać kształcenie zawodowe. Pojawia się tu również zagadnienia związane z korelacją treści między kształceniem ogólnym a zawodowym.

Ramowy plan nauczania określa również minimalny oraz tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych na danym etapie edukacyjnym.

Ponadto, dla uczniów niepełnosprawnych oraz uczniów szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, można przedłużyć okres nauki na każdym etapie edukacyjnym o jeden rok, zwiększając proporcjonalnie wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Dla uczniów niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym uczęszczających do zasadniczych szkół zawodowych zorganizowanych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, zakładach poprawczych lub schroniskach dla nieletnich można skrócić okres nauki do dwóch lat, pod warunkiem zachowania co najmniej minimalnego wymiaru godzin poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych przewidzianego dla

trzyletniego okresu nauczania. Pamiętać należy, że kształcenie młodzieży niepełnosprawnej, niedostosowanej społecznie i zagrożonej niedostosowaniem społecznym w szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych może być prowadzone – w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej – do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 24 rok życia.

4.2. Autorzy szkolnych planów nauczania

W zależności od szkoły szkolne plany nauczania mogą być przygotowywane przez dyrekcję i oddelegowanych nauczycieli w grupach projektowych. Przygotowany szkolny plan nauczania należy poddać pod dyskusję gronu pedagogicznemu. W zakresie przygotowania szkolnych planów nauczania szkoły mogą również poszukać wsparcia u ekspertów kształcenia zawodowego.

4.3. Struktura szkolnego planu nauczania

Obecne szkolne plany nauczania najczęściej składają się z dwóch części. Część pierwsza to tabela z przyporządkowaną liczbą godzin do poszczególnych przedmiotów/modułów w kolejnych klasach. Natomiast w drugiej części tabela zawiera przyporządkowania efektów kształcenia dla zawodu do poszczególnych przedmiotów/modułów. Dla czytelniejszego powiązania efektów kształcenia z podstawą programową efekty można oznaczyć kodami (skrótami).

4.4. Przykładowe szkolne plany nauczania

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w ramach projektu systemowego KOWEziU *Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru*, opracował szablony szkolnych planów nauczania dla tych, którzy samodzielnie przygotowują plany (rys. 12) oraz przykładowe szkolne plany nauczania (rys. 13) dla poszczególnych zawodów, zarówno w układzie przedmiotowym, jak i modułowym.

The screenshot shows the website header with the KOWEZiU logo and a group of people. Below the header is a navigation bar with links: Strona główna, Aktualności, Przetargi, O KOWEZiU, Wydziały, Kontakt, and flags for the UK, Germany, Spain, and France. The main content area is a table with a 'Menu' column on the left and a 'Szkolne plany nauczania' column on the right.

Menu	Szkolne plany nauczania
Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego	<ul style="list-style-type: none"> Szablony szkolnych planów nauczania Przykładowe szkolne plany nauczania Poradnik dla autorów szkolnych planów nauczania
Podstawy programowe	
Szkolne plany nauczania	Szablony szkolnych planów nauczania
Przykładowe programy nauczania 2012 r.	Przykładowe szkolne plany nauczania
Reforma kształcenia zawodowego - pytania i odpowiedzi	Poradnik dla autorów szkolnych planów nauczania
Baza promotorów zmian kształcenia zawodowego	
Baza ekspertów kształcenia modułowego	
Programy nauczania	

Rys. 12. Menu Szkolne plany nauczania

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

The screenshot shows the website header and navigation bar. The main content area features logos for 'KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI', 'MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ', 'KOWEZiU', and 'UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY'. Below the logos, the text reads 'Szablony do opracowywania szkolnych planów nauczania' and 'Pliki do pobrania:' followed by a list of template files with download icons.

Szablony do opracowywania szkolnych planów nauczania

Pliki do pobrania:

- Szablony - plany modułowe (zasadnicza szkoła zawodowa, technikum, szkoła policealna)
- Szablony - plany przedmiotowe (zasadnicza szkoła zawodowa, technikum, szkoła policealna)
- Szablony - plany przedmiotowe (szkoła policealna dla dorosłych /zaoczna/)
- Szablony - plany przedmiotowe (szkoła policealna dla dorosłych /stacjonarna/)

Instrukcja obsługi:

Rys. 13. Szablony szkolnych planów nauczania

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

Zapraszamy do śledzenia stron Krajowego Ośrodka Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.

Przykładowe szkolne plany nauczania - szkoły dla młodzieży

Przedmiotowe kształcenie zawodowe

Modułowe kształcenie zawodowe

Przykładowe szkolne plany nauczania - szkoły dla dorosłych

Stacjonarne

Przedmiotowe kształcenie zawodowe

Modułowe kształcenie zawodowe

Zaoczne

Przedmiotowe kształcenie zawodowe

Modułowe kształcenie zawodowe

Rys. 14. Przykładowe szkolne plany nauczania

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

4.5. Przygotowanie szkolnych planów nauczania – etapy prac

W tabeli 8 przedstawiono etapy prac, według których można przygotować szkolne plany nauczania.

Tabela 8. Etapy prac do przygotowania szkolnego planu nauczania

Etap I
Analiza podstawy programowej kształcenia w danym zawodzie, obejmująca: <ul style="list-style-type: none"> ▪ efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów i w ramach obszaru kształcenia, ▪ efekty kształcenia w kwalifikacjach wyodrębnionych w zawodzie.
Etap II
Grupowanie efektów kształcenia z podstawy programowej kształcenia w danym zawodzie, określenie nazw przedmiotów zawodowych/modułów/jednostek modułowych dla wyodrębnionych grup efektów kształcenia oraz zapisanie ich w tabeli efektów.
Etap III
Analiza ramowych planów nauczania dla wybranego typu szkoły.
Etap IV
Określenie minimalnej liczby godzin koniecznych do osiągnięcia założonych efektów kształcenia – sprawdzenie zapewnienia minimalnej liczby godzin przeznaczonych na osiągnięcie: efektów wspólnych dla wszystkich zawodów i w ramach obszaru kształcenia oraz efektów kształcenia w kwalifikacjach wyodrębnionych w zawodzie.
Etap V
Opracowanie projektu szkolnego planu nauczania z uwzględnieniem korelacji.
Etap VI
Opracowanie ostatecznej wersji szkolnego planu nauczania dla zawodu.

Źródło: *Szkolne plany nauczania – krok po kroku*, KOWEŻIU, Warszawa 2012.

Pracę nad planem można również rozpiąć na mniejsze kroki i na przykład prowadzić według poniższych wskazówek¹³:

1. Zapoznaj się z właściwymi dokumentami prawa oświatowego dotyczącymi przygotowania szkolnych planów nauczania (warto pamiętać, że dotyczy to również dokumentów określających dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów).
2. Przygotuj listę zawodów, dla których będą opracowywane szkolne plany nauczania.
3. Przygotuj podstawy programowe (znajdziesz je również na stronie internetowej www.koweziu.edu.pl) i przeczytaj je uważnie. Zastanów się, jakie nazwy modułów powinny być umieszczone w szkolnym planie nauczania.
4. Sprawdź, czy zawody mają wspólne kwalifikacje. Jeśli tak, to warto plany do tych zawodów opracowywać równolegle.
5. Zapoznaj się z propozycjami szablonu szkolnych planów nauczania zamieszczonymi na stronach KOWEZiU. Pamiętaj, że podany szablon w części „przedmioty ogólnokształcące” należy uzupełnić o religię, etykę oraz wychowanie do życia w rodzinie lub umieścić stosowną informację w komentarzach do tabeli.
6. Zapoznaj się z przykładowymi szkolnymi planami nauczania. Jeśli na stronach KOWEZiU jeszcze nie udostępniono przykładowego szkolnego planu nauczania do szukanego zawodu, to warto zajrzeć do przykładowego planu przygotowanego dla innego zawodu o tym samym typie szkoły (ZSZ, technikum, szkoła policealna).
7. Dostosuj szablon szkolnych planów nauczania:
 - Wybierz właściwą zakładkę szablonu odpowiednią dla typu szkoły, uzupełnij szablon o nazwę zawodu i symbol oraz o nazwy kwalifikacji i ich symbole.
 - Następnie uzupełnij liczbę godzin w części dotyczącej przedmiotów z kształcenia ogólnego. Pamiętaj, że po prawej stronie szablonu widoczny jest obszar kontrolny – w sytuacji, gdy będzie nieprawidłowa liczba godzin, pojawi się napis „Błąd”.
 - Następnie w części dotyczącej kształcenia zawodowego wpisz nazwy przedmiotów/modułów oraz liczbę godzin przewidzianą na ich realizację. Pamiętaj, że przy kształceniu modułowym nadal obowiązuje tygodniowy wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych. Każdemu planowi powinna towarzyszyć tabela efektów, w której umieścisz przedmioty/moduły i jednostki modułowe.
 - W szablonie dla technikum uwzględnij, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ramowych planów nauczania, czas praktyk realizowanych powyżej 4 tygodni – ich wymiar przelicz odpowiednio i odejmij liczbę godzin przeznaczonych na realizację kształcenia zawodowego.
 - Pod tabelą zamieść informację o planowanych terminach przygotowania uczniów do zdawania egzaminów potwierdzających poszczególne kwalifikacje w zawodzie.
8. Uzupełnij szkolny plan nauczania o tabelę efektów kształcenia (tabela przyporządkowania przedmiotom lub modułom i jednostkom modułowym efektów kształcenia dla danego zawodu). Przed uzupełnianiem tabeli zastanów się, w jaki

¹³ J. Ksieniewicz, *Modernizacja kształcenia zawodowego 2012 - Jak przygotować szkolny plan nauczania?* www.kształceniemodulowe-koweziu.pl.

sposób będą realizowane efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów oraz efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru: czy w wydzielonych przedmiotach/modułach i jednostkach modułowych, czy dołączone do innych przedmiotów/modułów i jednostek modułowych zawierających efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji?

Więcej informacji

Temat tworzenia szkolnych planów nauczania obszerniej przedstawiono w poradniku *Szkolne plany nauczania – krok po kroku*, dostępnym do pobrania na stronie www.koweziu.edu.pl.

5. PROGRAM NAUCZANIA DLA ZAWODU

Każda szkoła ma obowiązek napisania programu zgodnie z założeniami nowej podstawy programowej. W kształceniu zawodowym istnieją dwa najpopularniejsze typy programów: przedmiotowy i modułowy.

Przedmiotowy program nauczania dla zawodu to zestaw przedmiotów kształcenia w zawodzie i odpowiadających im działów programowych, wyodrębnionych na podstawie określonych kryteriów umożliwiających zdobywanie wiedzy oraz kształtowanie umiejętności i kompetencji właściwych dla zawodu. W programach nauczania o strukturze przedmiotowej wyodrębnione są teoretyczne przedmioty zawodowe oraz zajęcia, w których realizowana jest praktyczna nauka zawodu. W programach tych występuje wyraźny podział na kształcenie teoretyczne i praktyczne.

Modułowy program nauczania dla zawodu to zestaw modułów kształcenia w zawodzie i odpowiadających im jednostek modułowych, wyodrębnionych na podstawie określonych kryteriów umożliwiających zdobywanie wiedzy oraz kształtowanie umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych właściwych dla zawodu. W programach nauczania o strukturze modułowej występuje integracja treści teoretycznych i praktycznych; nie ma podziału na zajęcia praktyczne i teoretyczne.

Więcej na temat programów modułowych, jak również kształcenia modułowego można znaleźć na portalu pod adresem www.ksztalcaniemodulowe-koweziu.pl.

5.1. Podstawy prawne

Zapisy dotyczące programu nauczania dla zawodu pojawiają się w dwóch rozporządzeniach:

- w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz
- w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników.

Zapisy z powyższych rozporządzeń są zgodne z definicjami, które pojawiły się w *ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty* oraz niektórych innych ustaw.

5.2. Definicja programu nauczania realizowanego w szkole

Program nauczania dla zawodu, realizowany w szkole, musi uwzględniać określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach:¹⁴

- 1) ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego;
- 2) cele kształcenia w zawodzie, określone w części III;
- 3) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, określone w części II, w zakresie: bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP), podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG), języka obcego ukierunkowanego zawodowo (JOZ), kompetencji personalnych i społecznych (KPS), a w przypadku zawodów nauczanych na poziomie technika, również organizacji pracy małych zespołów (OMZ), zgodnie z oznaczeniami właściwymi dla danej kwalifikacji w tabeli zamykającej część I podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 4) efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów, określone w części II podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 5) efekty kształcenia właściwe dla każdej kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie, określone w części II podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 6) warunki realizacji kształcenia w danym zawodzie, określone w części III podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 7) minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego, określoną w części III podstawy programowej kształcenia w zawodach, przy czym w szkole liczbę godzin kształcenia zawodowego należy dostosować do wymiaru godzin określonego w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych danego typu, zachowując, z wyjątkiem szkoły policealnej dla dorosłych, minimalną liczbę godzin wskazanych w tabeli odpowiednio dla efektów kształcenia: wspólnych dla wszystkich zawodów i wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie.

5.3. Dopuszczenie programu nauczania dla zawodu realizowanego w szkole

Program nauczania dla zawodu może być dopuszczony do użytku w danej szkole, jeżeli:¹⁵

- 1) stanowi zbiór celów kształcenia i treści nauczania opisanych w podstawie programowej kształcenia w zawodach, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184), w formie efektów kształcenia właściwych dla zawodu, w którym kształci szkoła: efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów, efektów kształcenia wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w tym zawodzie oraz efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w tym zawodzie;

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

¹⁵ Rozporządzenie MEN z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2012 r. poz. 752).

- 2) zawiera programy nauczania poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego ustalonych przez dyrektora szkoły w szkolnym planie nauczania: przedmiotów, modułów lub innych układów treści, obejmujące:
 - a) uszczegółowione efekty kształcenia, o których mowa w pkt 1, które powinny być osiągnięte przez ucznia w procesie kształcenia, oraz propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania tych osiągnięć,
 - b) opis sposobu osiągnięcia uszczegółowionych efektów kształcenia, o których mowa w pkt 1, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów,
 - c) opis warunków, w jakich program będzie realizowany, z uwzględnieniem warunków realizacji kształcenia w danym zawodzie ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach, określonej w rozporządzeniu, o którym mowa w pkt 1;
- 3) uwzględnia wyodrębnienie kwalifikacji w zawodzie zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7);
- 4) jest poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym.

Należy pamiętać, że dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego opracowuje się indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, uwzględniający zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego¹⁶. Program zawiera m.in. zakres dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Program ten nie wymaga dopuszczenia do użytku w szkole.

5.4. Przykładowe programy nauczania

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w ramach projektów *Dośkonalenie podstaw kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego* oraz *Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru*, opracował przykładowe programy nauczania na bazie przygotowanych wcześniej szkolnych planów nauczania dla poszczególnych zawodów zarówno w układzie przedmiotowym, jak i modułowym.

¹⁶ Podstawa prawna: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.)

Rys. 15. Menu Przykładowe programy nauczania 2012 r.

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

5.5. Dostosowanie przykładowych programów nauczania do warunków danej szkoły

Każdy opracowany w projektach program ma strukturę podaną poniżej (szczegółowy opis poszczególnych elementów struktury znajduje się w poradniku *Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku*).

Kolorem niebieskim zaznaczono elementy struktury, które wymagają dostosowania do warunków szkoły.

- PROGRAM NAUCZANIA DLA ZAWODU**
O STRUKTURZE PRZEDMIOTOWEJ/MODUŁOWEJ
TYP SZKOŁY
RODZAJ PROGRAMU: LINIOWY/SPIRALNY/.....
AUTORZY, RECENZENCI I KONSULTANCI PROGRAMU NAUCZANIA
1. **PODSTAWY PRAWNE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO**
 2. **OGÓLNE CELE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO**
 3. **INFORMACJA O ZAWODZIE**
 4. **UZASADNIENIE POTRZEBY KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE**
 5. **POWIĄZANIA ZAWODU Z INNYMI ZAWODAMI**
 6. **SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE**
 7. **PRZEDMIOTY ROZSZERZONE W TECHNIKUM**
 8. **KORELACJA PROGRAMU NAUCZANIA DLA ZAWODU.....**
Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

9. PLAN NAUCZANIA DLA ZAWODU

10. PROGRAMY NAUCZANIA DLA POSZCZEGÓLNYCH PRZEDMIOTÓW/MODUŁÓW

Każdy dział programowy/jednostka modułowa zawiera:

- uszczegółowione efekty kształcenia,
- poziom wymagań edukacyjnych dla każdego efektu kształcenia,
- kategorię taksonomiczną dla każdego efektu kształcenia zgodną z taksonomią,
- materiał kształcenia dla działu programowego/jednostki modułowej,
- planowane zadania (ćwiczenia),
- warunki osiągnięcia założonych efektów kształcenia, w tym: środki dydaktyczne, zalecane metody dydaktyczne, formy organizacyjne,
- propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania efektów kształcenia,
- formy indywidualizacji.

Jeśli do analizy wybrany będzie przykładowy program nauczania dla zawodu:

- technik budownictwa,
- technik mechanik,
- technik technologii wyrobów skórzanych,
- technik technologii żywności,

to koniecznie trzeba sprawdzić, jaki zawód (jaka kwalifikacja) na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej stanowi jego podbudowę. Wśród przykładowych programów nauczania będzie tyle wersji, ile dany zawód ma zawodów stanowiących podbudowę, np. program nauczania dla zawodu technik mechanik będzie miał trzy wersje: dla ślusarza, operatora obrabiarek skrawających oraz dla mechanika-montera maszyn i urządzeń. Trzeba zatem wybrać będzie wersję dla takiego zawodu z poziomu zasadniczej szkoły zawodowej, w którym szkoła kształci.

Dostosowywanie przykładowego programu nauczania dla zawodu do warunków i potrzeb określonej szkoły trzeba zacząć od analizy **PLANU NAUCZANIA**, do którego został przygotowany program. Analiza powinna dotyczyć zapisów w zakresie:

- wyodrębnienia przedmiotów/modułów wraz z przypisaną im liczbą godzin oraz czasem realizacji,
- przypisania poszczególnym przedmiotom/modułom efektów kształcenia (załącznik 2 programu nauczania),
- zaplanowania terminów przystąpienia do poszczególnych egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, w przypadku zawodów, w których wyodrębniono dwie lub trzy kwalifikacje,
- wyboru przedmiotów rozszerzonych, w przypadku technikum.

Bardzo ważna jest analiza pogrupowanych efektów kształcenia (w planach opublikowanych na stronie KOWEZIU tabela efektów jest załącznikiem do planu nauczania). To z niej wynikają najważniejsze decyzje związane z tym kto, czego, kiedy i jak długo będzie uczył.

Pogrupowane w przedmioty/moduły efekty kształcenia z podstawy programowej pozwalają zrozumieć, jak autorzy zaplanowali kształcenie w zawodzie i co kryje się pod poszczególnymi efektami kształcenia. Na tym etapie może pojawić się potrzeba niewielkich zmian w przyporządkowaniu efektów kształcenia. W programie mogą pojawić się nazwy przedmiotów/modułów, których dotychczas nie stosowano. Autorów programów obowiązywały określone zasady nadawania nazw, dlatego ważniejsze od nazwy są przypisane do niej efekty kształcenia. To na ich podstawie można będzie określić, który nauczyciel będzie uczył danego przedmiotu/modułu.

Przeniesienie efektów kształcenia z przedmiotu/modułu do innego przedmiotu/modułu może wiązać się z koniecznością zmiany nazwy przedmiotu lub modułu, ponieważ nazwa przedmiotu/modułu ma odzwierciedlać jego zawartość: przypisane efekty kształcenia. Ma to wpływ na przydział godzin, a co za tym idzie na plan nauczania oraz na opisy poszczególnych przedmiotów/modułów.

Wybór innych przedmiotów rozszerzonych niż zaproponowane w programie może mieć wpływ na liczby godzin w planie nauczania, czas realizacji poszczególnych przedmiotów oraz korelację z przedmiotami ogólnokształcącymi. Jest to szczególnie ważne w przypadku zmiany przedmiotu o innej liczbie godzin. Sytuacja taka będzie wymagała korekty planu nauczania, zgodnie z którym opracowano program.

Zmieniając przedmioty na poziomie rozszerzonym, trzeba sprawdzić, czy w tych zaproponowanych przez autorów programu nie ma efektów kształcenia niezbędnych dla kształcenia zawodowego. Podjęcie decyzji o przeniesieniu efektów kształcenia do innych niż proponowane przedmiotów/modułów, a tym samym zmiana przydziału godzin wiąże się z bardzo dokładną analizą zapisów i głęboką modyfikacją programów dla poszczególnych przedmiotów/modułów.

Więcej informacji

Temat modyfikacji programów nauczania oraz tworzenia od podstaw programów nauczania szczegółowo przedstawiono w poradniku *Programy nauczania – krok po kroku*, dostępnym na stronie www.koweziu.edu.pl do pobrania.

6. FORMY KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

Kierunki zmian w kształceniu zawodowym i ustawicznym określone zostały w *ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw*. Wprowadzie osoby dorosłe mogą, tak jak dotychczas, uzyskiwać lub podwyższać poziom wykształcenia w: szkole podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącym dla dorosłych, ale nowym rozwiązaniem, istotnym z punktu widzenia funkcjonowania na rynku pracy, jest możliwość uzyskiwania lub uzupełniania kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych, w elastycznym systemie kształcenia ustawicznego, wpisanego w system oświaty i powiązanego ze szkolnictwem zawodowym.

Rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego¹⁷ stanowi kolejny element zmiany systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego. Określa przede wszystkim nowe rodzaje form pozaszkolnych prowadzących kształcenie ustawiczne oraz warunki, organizację i tryb prowadzenia w nich kształcenia.

6.1. Pozaszkolne formy kształcenia

Wykaz pozaszkolnych form kształcenia obejmuje:

- kwalifikacyjny kurs zawodowy,
- kurs umiejętności zawodowych,
- kurs kompetencji ogólnych,
- turnus doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników;
- inny kurs (niż wymienione powyżej) umożliwiający uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Na zasadach określonych w rozporządzeniu **kwalifikacyjne kursy zawodowe** będą mogły prowadzić nie tylko szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, ale także placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego. Uprawnione do tego są również podmioty spoza systemu oświaty – instytucje rynku pracy działające na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową oraz osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Więcej informacji na temat kwalifikacyjnych kursów zawodowych przedstawiono w rozdziale 7. *Kwalifikacyjne kursy zawodowe*, a także w poradniku *Kwalifikacyjne kursy zawodowe – krok po kroku*.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 186, z późn. zm.).

6.2. Kurs umiejętności zawodowych

Kurs umiejętności zawodowych jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie:

- 1) jednej z części efektów kształcenia wyodrębnionych w ramach danej kwalifikacji albo
- 2) efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów oraz wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów,
albo
- 3) efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów w zakresie organizacji pracy małych zespołów.

Kurs umiejętności zawodowych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez organizatora kursu. Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu umiejętności zawodowych.

6.3. Kurs kompetencji ogólnych

Kurs kompetencji ogólnych jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego dowolnie wybraną część podstawy programowej kształcenia ogólnego. Minimalny wymiar kształcenia na kursie kompetencji ogólnych wynosi 30 godzin. Kurs kompetencji ogólnych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez organizatora kursu. Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu kompetencji ogólnych.

6.4. Prowadzenie kursów

Kursy umiejętności zawodowych, kursy z zakresu zawodów ujętych w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz kursy kompetencji ogólnych mogą prowadzić publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcenia i doskonalenia zawodowego.

6.5. Turnus doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników w zakresie danego zawodu

Turnus doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników w zakresie danego zawodu jest prowadzony przez ośrodek doksztalcenia i doskonalenia zawodowego, który realizuje zajęcia w wymiarze odpowiednim do zakresu doksztalcenia teoretycznego, na które został skierowany młodociany pracownik. Młodociani pracownicy są przyjmowani na turnusy doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników na podstawie skierowania wydanego przez:

- 1) pracodawcę
albo
- 2) szkołę.

Liczba młodocianych pracowników uczestniczących w turnusie dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników organizowanym przez publiczny ośrodek wynosi co najmniej 20. Za zgodą organu prowadzącego liczba młodocianych pracowników uczestniczących w turnusie może być mniejsza niż 20. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w przypadkach losowych, dyrektor ośrodka w ramach turnusu, może zorganizować dokształcanie teoretyczne młodocianych pracowników, prowadząc konsultacje indywidualne.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach turnusy mogą być organizowane dla młodocianych pracowników dokształcających się teoretycznie w zakresie różnych zawodów.

7. KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE

7.1. Nowa forma kształcenia zawodowego

Podstawą nowego podejścia do kształcenia zawodowego, realizowanego zarówno w szkole, jak i w formach pozaszkolnych, jest wyodrębnienie poszczególnych kwalifikacji w zawodach wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Poszczególne kwalifikacje mogą uzyskać osoby dorosłe na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego obejmuje 200 zawodów, w ramach których wyodrębniono 252 kwalifikacje. Dla kwalifikacji wyodrębnionych w 161 zawodach klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego przewiduje możliwość prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych.

7.2. Aspekty formalno-prawne organizacji kwalifikacyjnych kursów zawodowych

Do prawidłowej organizacji i prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych niezbędna jest znajomość następujących aktów prawnych:

- *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.; w szczególności ze zmianą wprowadzoną ustawą 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1206);
- *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz. U. z 2012 r. poz. 7);
- *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz. U. z 2012 r. poz. 184);
- *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 lutego 2012 w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (Dz. U. z 2012 r. poz. 186, z późn. zm.);
- *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia z dnia 24 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* (Dz. U. z 2012 r. poz. 262);
- *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 lipca 2012 r. w sprawie przypadków, w jakich do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 albo 15 lat, oraz przypadków, w jakich osoba, która ukończyła gimnazjum, może spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie na kwalifikacyjny kurs zawodowy* (Dz. U. z 2012 r. poz. 857);
- *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1152).

Podmioty, które mogą organizować kwalifikacyjne kursy zawodowe, zostały wymienione w art. 68a ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty w brzmieniu nadanym Ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r.

Wynika z tego, że kwalifikacyjne kursy zawodowe mogą organizować:

- **publiczne szkoły** prowadzące kształcenie zawodowe **w zakresie zawodów, w których kształcą;**
- **niepubliczne szkoły** posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe **w zakresie zawodów, w których kształcą;**
- publiczne i niepubliczne placówki i ośrodki; placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego;
- instytucje rynku pracy, wymienione w art. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową;
- osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową, nieobejmującą prowadzenia szkoły, placówki lub zespołu, podejmowaną na zasadach określonych w przepisach Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Przytoczone zapisy wskazują, że ograniczenie w organizowaniu kwalifikacyjnych kursów zawodowych dotyczy szkół i to zarówno publicznych, jak i niepublicznych, ponieważ mogą one organizować kursy wyłącznie w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, w których kształcą. Dotyczy to także szkół specjalnych działających w strukturach specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, w których uczą się uczniowie niepełnosprawni.

Możliwość prowadzenia danego kwalifikacyjnego kursu zawodowego jest określona w *rozporządzeniu w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego*.

7.3. Program nauczania i liczba godzin kursu

Kwalifikacyjne kursy zawodowe muszą być prowadzone według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie tej kwalifikacji, której dotyczy dany kurs. Ukończenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikację w zawodzie, przeprowadzanego na takich samych warunkach i w taki sam sposób, jak w przypadku kształcenia realizowanego przez szkołę.

Minimalna liczba godzin kształcenia na kwalifikacyjnym kursie zawodowym jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji. Podany w podstawie programowej wymiar godzin dotyczy kursu realizowanego w formie stacjonarnej, bowiem w przypadku kwalifikacyjnego kursu zawodowego realizowanego w formie zaocznej minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego nie może być mniejsza niż 65% minimalnej liczby godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie

programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji. Uregulowanie to zostało wprowadzone rozporządzeniem zmieniającym rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (załącznik 1).

7.4. Kwalifikacyjne kursy zawodowe z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość

Kwalifikacyjne kursy zawodowe mogą być także organizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. W takim przypadku organizator zobowiązany jest zapewnić:

- dostęp do oprogramowania, które umożliwi synchroniczną i asynchroniczną interakcję między słuchaczami lub uczestnikami a osobami prowadzącymi zajęcia;
- materiały dydaktyczne przygotowane w formie dostosowanej do kształcenia prowadzonego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
- bieżącą kontrolę postępów w nauce słuchaczy lub uczestników, weryfikację ich wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w formie i terminach ustalonych przez podmiot prowadzący kształcenie;
- bieżącą kontrolę aktywności osób prowadzących zajęcia.

Dodatkowe uwarunkowania związane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość są związane z obowiązkiem zorganizowania szkolenia dla słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych przed rozpoczęciem zajęć prowadzonych tymi metodami i technikami, a ponadto, metody te i techniki nie mogą być stosowane w przypadku zaliczenia kursu.

Wymiar godzin zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość określa podmiot prowadzący kształcenie ustawiczne z wykorzystaniem tych metod i technik.

7.5. Zasoby potrzebne do prowadzenia kwalifikacyjnego kursu zawodowego

Podmioty prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe powinny posiadać zasoby potrzebne do prowadzenia kursów:

- kadre dydaktyczną posiadającą kwalifikacje określone odpowiednio w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – *Karta Nauczyciela* (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.) lub na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy, tj. kwalifikacje wymagane od nauczycieli lub osób prowadzących praktyczną naukę zawodu;
- odpowiednie pomieszczenia wyposażone w sprzęt i pomoce dydaktyczne umożliwiające prawidłową realizację kształcenia;
- bezpieczne i higieniczne warunki pracy i nauki;
- warunki organizacyjne i techniczne umożliwiające udział w kształceniu osobom niepełnosprawnym;
- nadzór służący podnoszeniu jakości prowadzonego kształcenia.

Warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu na kwalifikacyjnym kursie zawodowym określają przepisy wydane na podstawie art. 70 ust. 4 *ustawy o systemie oświaty* – w aktualnym stanie prawnym jest to *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu*.

Liczba słuchaczy uczestniczących w kwalifikacyjnym kursie zawodowym prowadzonym przez publiczne szkoły, placówki lub ośrodki, wynosi co najmniej 20. Za zgodą organu prowadzącego liczba słuchaczy może być mniejsza niż 20 (ograniczenie to dotyczy wyłącznie wymienionych podmiotów).

7.6. Rozpoczęcie i zakończenie kursu

Uregulowania określone w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* pozostawiają dużą swobodę organizatorom kwalifikacyjnych kursów zawodowych. W ich kompetencji pozostaje między innymi ustalenie daty rozpoczęcia i zakończenia kursu. Nie ma także przeszkód prawnych, by kwalifikacyjny kurs zawodowy rozpoczął się lub skończył w trakcie trwania semestru czy był kontynuowany w trakcie ferii szkolnych. Organizatorów kwalifikacyjnych kursów zawodowych nie dotyczy także kolejność kwalifikacji określona w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego*. Takie kwestie, jak kolejność uruchomienia kursów czy też prowadzenie ich równoległe, zależy wyłącznie od uwarunkowań lokalnych, w szczególności od liczby kandydatów oraz możliwości organizacyjnych, kadrowych itp. Jednak, istotne może być zharmonizowanie terminu kursu z terminem przeprowadzania egzaminu potwierdzającego tę kwalifikację.

Kwestie dotyczące ukończenia kwalifikacyjnego kursu zawodowego uregulowane zostały w § 9 *rozporządzenia w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych*. Zgodnie z nimi: kwalifikacyjny kurs zawodowy kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez podmiot prowadzący kurs. Z przeprowadzonego zaliczenia kursu sporządzany jest protokół, stanowiący dokumentację.

Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kwalifikacyjnego kursu zawodowego. W przypadku gdy dana kwalifikacja wyodrębniona została w więcej niż jednym zawodzie, w zaświadczeniu wymienione zostają wszystkie zawody, w których ta kwalifikacja występuje.

7.7. Egzamin zawodowy dla osób, które ukończyły kurs

Osoba, która ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy, może przystąpić do egzaminu potwierdzającego kwalifikację w zawodzie.

Osoby niepełnosprawne mogą przystąpić do egzaminu w warunkach i formach dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym publiczną poradnię specjalistyczną. Szczegółowe

informacje o sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do potrzeb i możliwości zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w danym roku szkolnym zawiera Komunikat Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje uzupełniające na temat egzaminu można przeczytać w rozdziale 8. *Egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie* oraz w poradniku *Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie – krok po kroku*.

7.8. Finansowanie kwalifikacyjnych kursów zawodowych

Środki finansowe na prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych przez publiczne szkoły i placówki, dla których organem prowadzącym są jednostki samorządu terytorialnego, zostały uwzględnione w części oświatowej subwencji ogólnej. W rozporządzeniu w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wprowadzono dla nich odrębną wagę. Wysokość tych środków dla poszczególnych jednostek samorządu określana jest na podstawie liczby słuchaczy wykazanej w Systemie Informacji Oświatowej na dzień 30 września roku poprzedzającego rok, dla którego naliczana jest subwencja.

Prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe oraz publiczne placówki (centra kształcenia ustawicznego, centra kształcenia praktycznego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego) mogą także, za zgodą organu prowadzącego, organizować kwalifikacyjne kursy zawodowe na zamówienie:

- pracodawców,
- powiatowych urzędów pracy.

Prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe szkoły publiczne prowadzone przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego oraz prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe szkoły niepubliczne posiadające uprawnienia szkół publicznych otrzymają dotację z budżetu powiatu na każdego słuchacza, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, jeśli spełnią następujące warunki:

- podadzą organowi właściwemu do udzielenia dotacji planowaną liczbę słuchaczy kursu nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji,
- udokumentują zdanie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez słuchaczy kursu, w terminie 30 dni od daty ogłoszenia wyników tego egzaminu przez okręgową komisję egzaminacyjną.

Wysokość tej dotacji na jednego słuchacza nie może być niższa niż kwota przewidziana na jednego słuchacza kwalifikacyjnego kursu zawodowego w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Dotacja będzie wypłacana jednorazowo w terminie 30 dni od złożenia staroście właściwego powiatu przez osobę prowadzącą szkołę zaświadczenia o zdaniu egzaminu

potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez słuchaczy, którzy ukończyli kwalifikacyjny kurs zawodowy w tej szkole, wydane go przez okręgową komisję egzaminacyjną na wniosek osoby prowadzącej szkołę.

Środki na wypłatę tych dotacji zostaną uwzględnione w części oświatowej subwencji ogólnej.

Źródłem finansowania kwalifikacyjnych kursów zawodowych organizowanych przez podmioty inne niż publiczne szkoły i placówki prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego mogą być także:

- opłaty wnoszone przez słuchaczy kursu,
- opłaty wnoszone przez pracodawców, w przypadku kursów organizowanych na ich zamówienie,
- środki pochodzące z Funduszu Pracy, EFS lub programów UE.

Więcej informacji

Temat kwalifikacyjnych kursów zawodowych obszernie przedstawiono w poradniku *Kwalifikacyjne kursy zawodowe – krok po kroku*, dostępnym do pobrania na stronie www.koweziu.edu.pl.

8. EGZAMINY POTWIERDZAJĄCE KWALIFIKACJE W ZAWODZIE

W roku szkolnym 2012/2013 do systemu egzaminów zewnętrznych został wprowadzony zmodernizowany *egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie*, zwany również **egzaminem zawodowym**. Jest on dostosowany do kwalifikacji wyodrębnionych w poszczególnych zawodach, ujętych w nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego oraz w nowej podstawie programowej kształcenia w zawodach. Jak wspomniano wcześniej (por. 2. *Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego*) w klasyfikacji zawodów wyodrębniono jedną, dwie lub trzy kwalifikacje, w zależności od specyfiki zadań zawodowych właściwych dla danego zawodu. Oznacza to, że osoba zdająca będzie przystępowała do tylu egzaminów, ile jest wyodrębnionych kwalifikacji w danym zawodzie.

Osiągnięcie oczekiwanych efektów kształcenia w zakresie danej kwalifikacji, będzie potwierdzane świadectwem wydanym przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu przez ucznia (uczącego się) egzaminu potwierdzającego tę kwalifikację.

Zmodernizowany egzamin, w odniesieniu do obecnie jeszcze funkcjonującego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (obowiązującego w systemie egzaminów zewnętrznych do 2017 roku), wprowadza zmiany, z których warto wymienić jako najistotniejsze:

- uczniowie szkół zawodowych zdają egzaminy w trakcie nauki szkolnej po zakończeniu kształcenia z zakresu danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie,
- osoba, która zda egzamin z zakresu danej kwalifikacji otrzyma świadectwo potwierdzające tę kwalifikację,
- osoba, która zda egzaminy z zakresu wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie oraz posiada poziom wykształcenia ogólnego wymagany dla zawodu, otrzyma dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe,
- odrębne potwierdzanie kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie umożliwia etapowe osiąganie efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach,
- jeśli kwalifikacja, z zakresu której został zdany egzamin w określonym zawodzie, jest wyodrębniona również w innym zawodzie (jest kwalifikacją wspólną dla różnych zawodów), to osoba może uzyskać kwalifikację również w tym innym zawodzie poprzez zdanie egzaminu z zakresu kolejnej (kolejnych) kwalifikacji właściwej dla tego innego zawodu,
- nowy egzamin jest ukierunkowany na wzmocnienie praktycznego aspektu egzaminu zawodowego w kwalifikacjach, w których kształcenie odbywa się na poziomie technikum lub szkoły policealnej.

8.1. Struktura i przeprowadzanie egzaminu

Egzamin składa się z dwóch części — pisemnej i praktycznej.

Część pisemna egzaminu zawodowego

<p>Forma części pisemnej egzaminu</p>	<p>Ta część egzaminu będzie przeprowadzana w formie testu składającego się z 40 zadań zamkniętych. W każdym zadaniu będą podane cztery odpowiedzi do wyboru, z których tylko jedna jest odpowiedzią poprawną. Część pisemna będzie trwała nie krócej niż 45 minut i nie dłużej niż 90 minut. Czas trwania części pisemnej określają informatory, z których wynika, że w roku 2013 część pisemna będzie trwała 60 minut. Do 31 sierpnia 2017 roku część pisemna egzaminu może być przeprowadzana w dwóch formach. W formie elektronicznej z zastosowaniem komputera lub, jak dotychczas, z wykorzystaniem wydrukowanego arkusza egzaminacyjnego i karty odpowiedzi. Decyzję o wyborze formy przeprowadzania części pisemnej egzaminu podejmuje odpowiednio szkoła, placówka lub pracodawca organizujący tę część egzaminu. Od 1 września 2017 roku egzamin w części pisemnej będzie odbywał się tylko w formie elektronicznej.</p>
<p>Miejsce przeprowadzania części pisemnej egzaminu</p>	<p>Część pisemna egzaminu będzie przeprowadzana w salach przygotowanych w szkole, placówce lub u pracodawcy.</p>
<p>Osoby nadzorujące część pisemną egzaminu</p>	<p>Nadzór nad prawidłowym przebiegiem części pisemnej w sali egzaminacyjnej będzie sprawował zespół składający się z co najmniej 3 nauczycieli zajęć edukacyjnych nieobjętych egzaminem, z tym że co najmniej jeden jest zatrudniony w innej szkole lub placówce, lub 3 pracowników upoważnionych przez pracodawcę, gdy egzamin będzie odbywał się u pracodawcy.</p>

Część praktyczna egzaminu zawodowego

<p>Forma części praktycznej egzaminu</p>	<p>Ta część egzaminu będzie przeprowadzana przez ośrodek egzaminacyjny w formie testu praktycznego na stanowisku egzaminacyjnym wyposażonym odpowiednio do zadania egzaminacyjnego. Przed przystąpieniem do wykonywania zadania zdający będzie miał 10 minut na zapoznanie się z treścią zadania egzaminacyjnego oraz z wyposażeniem stanowiska. Tego czasu nie będzie się wliczać do czasu trwania części praktycznej egzaminu. Czas trwania części praktycznej egzaminu wynosi nie krócej niż 120 minut i nie dłużej niż 240 minut – dla danej kwalifikacji został określony w <i>Informatorze</i> dla danego zawodu.</p>
<p>Miejsce przeprowadzania części praktycznej egzaminu</p>	<p>Część praktyczna egzaminu będzie odbywać się w sali egzaminacyjnej lub innym miejscu egzaminowania, w zależności od specyfiki kwalifikacji, z której będzie przeprowadzany egzamin, np. teren uprawy rolniczej lub ogrodniczej, specjalistyczne stanowisko u pracodawcy itp. Ośrodkiem egzaminacyjnym może być szkoła, placówka kształcenia praktycznego, placówka kształcenia ustawicznego lub pracodawca, po uzyskaniu upoważnienia dyrektora komisji okręgowej do zorganizowania i przeprowadzenia części praktycznej egzaminu.</p>
<p>Osoby nadzorujące część praktyczną egzaminu</p>	<p>Nad prawidłowym przebiegiem wykonywania zadania egzaminacyjnego przez zdających w części praktycznej egzaminu będzie czuwać zespół nadzorujący. Wykonywanie zadania egzaminacyjnego przez zdających będzie obserwować i oceniać egzaminator przebywający w sali lub innym miejscu przeprowadzania części praktycznej egzaminu.</p>

Zakres oceny części praktycznej egzaminu

Egzaminator oceniać będzie:

- jakość rezultatu końcowego wykonania zadania np.: wyrobu, usługi, sporządzonego dokumentu,
- jakość rezultatu pośredniego, w przypadku gdy jego ocena ma bezpośredni wpływ na ocenę jakości rezultatu końcowego, a nie jest możliwa po wykonaniu zadania egzaminacyjnego,
- przebieg wykonania zadania egzaminacyjnego pod względem przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz zgodności wykonywania zadania z metodami lub technologiami właściwymi dla prac określonych w zadaniu egzaminacyjnym.

Dostosowanie warunków i formy egzaminu do indywidualnych potrzeb edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, stanu zdrowia lub niesprawności czasowej zdających

Zdający ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, chory lub niesprawny czasowo, będzie mógł przystąpić do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w warunkach dostosowanych do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych możliwości psychofizycznych oraz stanu zdrowia udokumentowanego odpowiednio orzeczeniem lub opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej, opinią rady pedagogicznej albo zaświadczeniem o stanie zdrowia wydanym przez lekarza.

W przypadku zdającego posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na niepełnosprawność, dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do uwarunkowanych niepełnosprawnością indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia lub absolwenta polega w szczególności na: zminimalizowaniu ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, wykorzystaniu odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, odpowiednim przedłużeniu czasu przewidzianego na przeprowadzenie egzaminu, zapewnieniu obecności w czasie egzaminu specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z uczniem lub absolwentem lub pomocy w obsłudze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych. Dla uczniów i absolwentów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, przygotowuje się arkusze egzaminacyjne dostosowane do rodzaju niepełnosprawności.

Szczegółowa informacja o

- sposobach dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu dla zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (chorych lub niesprawnych czasowo),
 - dokumentach, jakie należy dołączyć przed przystąpieniem do egzaminu
- jest publikowana na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej nie później niż do dnia 1 września roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany egzamin zawodowy.

8.2. Osoby przystępujące do egzaminu

Do egzaminu zawodowego mogą przystępować:

- uczniowie i słuchacze, którzy rozpoczęli naukę w szkole zawodowej (zasadniczej szkole zawodowej, technikum, szkole policealnej) w roku szkolnym 2012/2013,
- absolwenci szkół zawodowych,
- osoby, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy z zakresu kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie,
- osoby, które mają doświadczenie zawodowe i spełniają warunki do przystąpienia do egzaminu zawodowego na zasadach egzaminu eksternistycznego,
- osoby, które uzyskały świadectwo szkolne za granicą uznane za równorzędne ze świadectwami ukończenia odpowiednich szkół w Polsce.

8.3. Zgłaszanie przystąpienia do egzaminu

Osoby zamierzające przystąpić do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie pisemnie deklarują zamiar przystąpienia do egzaminu nie później niż na 4 miesiące przed datą rozpoczęcia egzaminu ogłoszoną przez dyrektora OKE. W tym celu:

- uczeń/słuchacz składa pisemną deklarację dyrektorowi szkoły/placówki, do której uczęszcza, dołączając, jeśli posiada i nie zostało już złożone w szkole, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- absolwent, osoba, która ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy, osoba posiadająca świadectwo szkolne uzyskane za granicą, składają pisemną deklarację dyrektorowi komisji okręgowej.

Osoba, zamierzająca przystąpić do egzaminu eksternistycznego potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, składa wniosek do komisji okręgowej o dopuszczenie do tego egzaminu w terminie:

- do 31 stycznia, jeżeli zamierza przystąpić do egzaminu w tym samym roku,
- do 30 września, jeżeli zamierza przystąpić do egzaminu w roku następnym.

8.4. Termin przeprowadzania egzaminu

Zmodernizowany egzamin zawodowy będzie przeprowadzany w ciągu roku szkolnego. Termin egzaminu będzie ogłaszany przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej na stronie internetowej komisji okręgowej na 5 miesięcy przed datą rozpoczęcia egzaminu.

8.5. Ustalanie wyniku egzaminu dla zdającego

Zdanie egzaminu z zakresu danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie będzie uzależnione od tego, czy zdający uzyska

- z części pisemnej – co najmniej 50% punktów możliwych do uzyskania oraz
- z części praktycznej – co najmniej 75% punktów możliwych do uzyskania.

Wynik egzaminu zawodowego ustali komisja okręgowa.

Wynik części pisemnej egzaminu będzie ustalany na podstawie:

- poprawnych odpowiedzi zdającego zapisanych w elektronicznym systemie przeprowadzania egzaminu – gdy egzamin był przeprowadzony w formie elektronicznej oraz
- elektronicznego odczytu karty odpowiedzi zdającego (gdy egzamin był przeprowadzony z zastosowaniem wydrukowanych arkuszy egzaminacyjnych i kart odpowiedzi).

Wynik części praktycznej będzie ustalany na podstawie elektronicznego odczytu karty oceny zdającego wypełnionej przez egzaminatora.

Wynik ustalony przez komisję okręgową będzie ostateczny.

Zdający, który zda egzamin potwierdzający kwalifikację w danym zawodzie, otrzyma świadectwo potwierdzające tę kwalifikację. Zdający, który zda egzaminy z zakresu wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie oraz posiada poziom wykształcenia wymagany dla danego zawodu, otrzyma dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Świadectwa potwierdzające kwalifikację w zawodzie i dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe będzie wydawała okręgowa komisja egzaminacyjna.

Zwolnienie z części pisemnej egzaminu

Bardzo ważną informacją jest, że laureaci i finaliści turniejów lub olimpiad tematycznych związanych z wybranym obszarem kształcenia zawodowego będą zwolnieni z części pisemnej egzaminu na podstawie zaświadczenia stwierdzającego uzyskanie tytułu, odpowiednio, laureata lub finalisty.

Zwolnienie laureata lub finalisty turnieju czy olimpiady tematycznej z części pisemnej egzaminu jest równoznaczne z uzyskaniem najwyższego wyniku – 100% punktów z tej części.

8.6. Egzamin eksternistyczny potwierdzający kwalifikacje w zawodzie

W polskim systemie oświaty funkcjonują egzaminy eksternistyczne przeznaczone dla osób, które chcą zdobyć wykształcenie bez uczęszczania do szkoły. Egzaminy eksternistyczne umożliwiają osobom dorosłym uzyskanie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej, gimnazjum albo liceum ogólnokształcącego, zdobycie wykształcenia ogólnego na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz potwierdzenie kwalifikacji w zawodzie.

W 2007 r. egzaminy eksternistyczne zostały włączone do systemu egzaminów zewnętrznych organizowanych i przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

Od 1 września 2012 r. obowiązują przepisy nowego *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych* (Dz. U. poz. 188) wprowadzające obok dotychczasowych nowe egzaminy eksternistyczne:

- 1) egzamin z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej;
- 2) egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie (egzamin eksternistyczny zawodowy).

Nowe egzaminy eksternistyczne, w szczególności egzamin eksternistyczny zawodowy, umożliwią wejście na rynek pracy osobom, które potwierdzą w drodze egzaminów eksternistycznych wiedzę i umiejętności nabyte w formie kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego. Ponadto, egzamin eksternistyczny zawodowy pozwoli uzyskać dodatkowe kwalifikacje w celu szybkiego przekwalifikowania się lub zwiększenia szans na rynku pracy dla osób posiadających wiedzę i umiejętności, szczególnie w zawodach zbliżonych, należących do tego samego obszaru kształcenia, a także dostosowywanie swoich kwalifikacji przez całe życie zawodowe do zmieniających się potrzeb rynku pracy i oczekiwań pracodawców.

Warunki przystępowania do eksternistycznego egzaminu zawodowego

Może przystąpić osoba, która spełnia dwa następujące warunki:

- ukończyła gimnazjum albo ośmioletnią szkołę podstawową oraz
- co najmniej dwa lata kształciła się lub pracowała w zawodzie, w którym wyodrębniono daną kwalifikację zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego.

Uwaga!

Wymóg dwóch lat kształcenia się w zawodzie lub pracy w zawodzie obejmuje łącznie okresy kształcenia się, np. w szkole prowadzącej kształcenie zawodowe, na różnego rodzaju kursach w zakresie tego zawodu i obejmuje okresy pracy w tym zawodzie.

Struktura i forma przeprowadzania eksternistycznego egzaminu zawodowego

Zdający eksternistyczny egzamin zawodowy przystępują do niego razem z uczniami i absolwentami szkół prowadzących kształcenie zawodowe oraz osobami, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy.

Struktura i forma egzaminu jest jak opisana wcześniej.

Dokumenty wymagane przed przystąpieniem do eksternistycznego egzaminu zawodowego

Osoba zamierzająca przystąpić do eksternistycznego egzaminu zawodowego składa wniosek o dopuszczenie do egzaminu w wybranej przez siebie okręgowej komisji egzaminacyjnej, dołączając wszelkie dokumenty potwierdzające spełnianie koniecznych warunków (np. świadectwa, zaświadczenia, oświadczenia itp.).

Osoba, która zamierza przystąpić do egzaminu w danym roku, składa wniosek o dopuszczenie do eksternistycznego egzaminu zawodowego w terminie do 31 stycznia. Jeżeli natomiast zamierza przystąpić do egzaminu w roku następnym, składa wniosek w terminie do 30 września.

Więcej informacji

Dodatkowe informacje na temat egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie można znaleźć na stronach internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej pod adresem www.cke.edu.pl, m.in.:

- informatory o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w 192 zawodach,
- procedury przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie od roku 2013.

W *Informatorach o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie...* można odnaleźć:

- objaśnienia wybranych umiejętności z podstawy programowej kształcenia w zawodach z zakresu danej kwalifikacji wraz z przykładowymi zadaniami do części pisemnej oraz przykładowe zadanie egzaminacyjne do części praktycznej egzaminu z kryteriami oceniania tego zadania;
- określony czas trwania każdej z części egzaminu z zakresu poszczególnych kwalifikacji.

Na stronach internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i stronach internetowych okręgowych komisji egzaminacyjnych (załącznik 5) można znaleźć informacje dotyczące przeprowadzania egzaminów eksternistycznych, m.in.:

- harmonogram egzaminów eksternistycznych;
- wykaz miejsc, w których przeprowadzane są egzaminy;
- informatory o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodach.

9. WSPÓŁPRACA SZKÓŁ ZAWODOWYCH Z PRACODAWCAMI I UCZELNIAMI

9.1. Konieczność współpracy szkoły z partnerami zewnętrznymi

Obecne zmiany na rynku pracy i kierunku kształcenia zawodowego wymuszają współpracę szkoły z pracodawcami i uczelniami. Współpraca z pracodawcą, w przypadku osób niepełnosprawnych, jest niezbędna do prawidłowej organizacji przygotowania zawodowego tych osób. Bez dobrze wykształczonej kadry pracodawca nie odniesie sukcesu w biznesie, a bez inwestycji w naukę w danym regionie nie będzie rozwoju gospodarki. Zmiany te wpływają na zwiększenie zainteresowania każdej ze stron wzajemną współpracą, która gwarantuje obustronne korzyści.

9.2. Zakres współpracy szkoły z pracodawcą

Najczęstszą formą współdziałania szkoły z pracodawcą jest współpraca w ramach organizacji praktycznej nauki zawodu. Może być realizowana w zakresie przeprowadzania praktycznej nauki u pracodawcy, a gdy siedziba pracodawcy jest położona w zbyt dużej odległości, wsparcie jest możliwe w innej formie.

Na przykład: szkoła skorzystała z rad pracodawcy i organizuje efektywne zajęcia praktyczne w swoich pracowniach specjalistycznych, wyposażonych w takie same stanowiska pracy, które występują w zakładzie pracodawcy, a podczas zajęć praktycznych korzysta z instruktażu i wyników diagnozy oczekiwań pracodawcy wobec szkoły, nauczycieli i uczniów. Nauczyciele są przygotowani przez pracodawcę do realizacji zajęć praktycznych, ponieważ sami odbywają staże u pracodawcy. Szkoła, by być bliżej pracodawcy, uzgodniła z nim program zajęć praktycznych i program praktyk. Kształcenie jest realizowane na bazie modułowego programu, który jest skuteczną formą realizacji kształcenia praktycznego.

Pracodawca na prośbę szkoły w miarę możliwości może pomóc w doposażeniu pracowni, ponieważ najczęściej widzi w tym realną korzyść – pomagając szkole w dobrym wykształceniu pracowników, oszczędza swój czas i pieniądze, które musiałby poświęcić na szkolenie.

9.3. Podnoszenie kwalifikacji kadry dydaktycznej

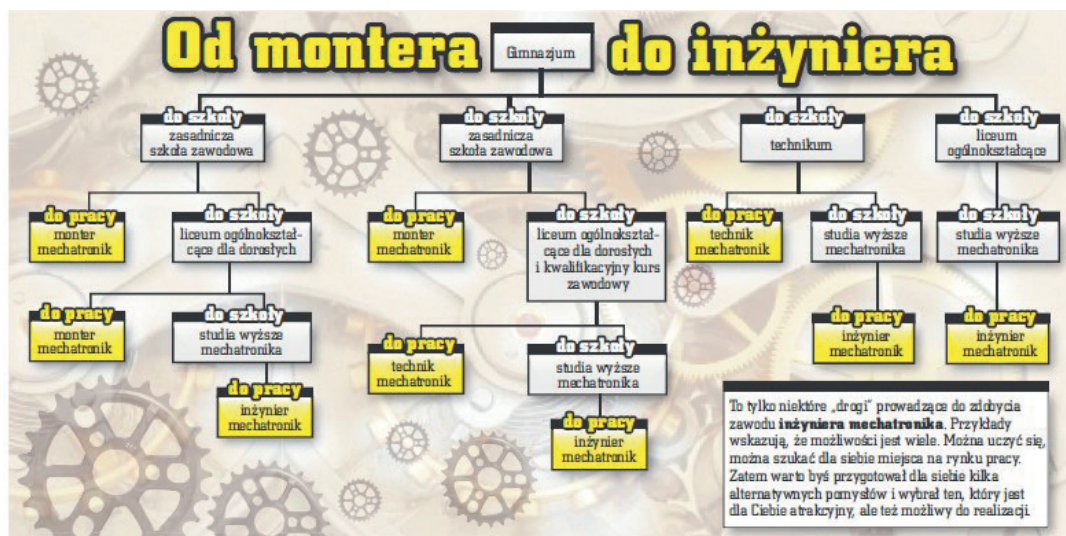
Szybkie zmiany, które następują w szkolnictwie zawodowym, wymuszają coraz częstsze doskonalenie kadry dydaktycznej. Dotyczy to także obszaru z zakresu pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (patrz: materiały dydaktyczne dla dyrektorów, nauczycieli i rodziców, wspomagające w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami, w tym z uczniem niepełnosprawnym – bibliografia).

Powstaje konieczność współpracy uczelni organizujących proces dokształcania w zakresie nowych badań i pracodawców – do realizacji staży dla nauczycieli, w szczególności dla nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych.

Efektywna współpraca szkoły z pracodawcą wymaga doskonalenia warsztatu pracy nauczycieli, dostosowania go do najnowszych trendów i technologii w danej branży. Pracodawca powinien być otwarty na taką współpracę ze szkołą, umożliwić nauczycielom doskonalenie ich warsztatu pracy, a uczniów właściwie przygotować do oczekiwań rynku.

10. DORADZTWO EDUKACYJNO-ZAWODOWE

10.1. Ścieżki planowania kariery

Rys. 16. Przykładowa ścieżka kształcenia – od monterów do inżyniera

Źródło: dodatek z serii Oświatowe ABC z dziennika „Gazeta Wyborcza”.

Zmienia się specyfika pracy i kształcenia. Minęły czasy, kiedy jeden zawód można było wykonywać przez całe życie. Zmienność rynku pracy wymusza kształcenie przez całe życie. Współczesny człowiek musi mieć tego świadomości i być otwartym na zmiany.

Obecna sytuacja daje wiele możliwości – w zależności od tego, na jakim poziomie kandydat rozpoczyna swoją ścieżkę edukacyjną może wybrać różne warianty dochodzenia do celu. Na rys. 16 pokazano przykładowe drogi zdobycia zawodu inżyniera mechatronika – drogi te różnią się od siebie warunkami i okresem kształcenia, co sprawia, że system dydaktyczny jest bardziej elastyczny.

10.2. Źródła informacji o zawodach

Szukanie informacji o tym, jak wygląda praca w interesującym zawodzie, to kolejny krok w procesie podejmowania decyzji w zakresie edukacji. Wybranie zawodu bez rzetelnej, aktualnej i wyczerpującej informacji to spore ryzyko. Zwłaszcza, że wiele z nich ma podobnie brzmiące, tajemnicze nazwy. Aby móc poznać różnice, warto skorzystać z zasobów informacji zawodowej i dowiedzieć się:

- co robi osoba wykonująca dany zawód, jakie ma zadania, jakie wykonuje czynności,
- jakie są wymagania wobec osób zainteresowanych określonym zawodem,
- w jakich warunkach wykonuje się pracę w danym zawodzie,

- jakie są przeciwwskazania do pracy w danym zawodzie (kto nie powinien wykonywać tego zawodu głównie ze względu na stan zdrowia),
- jakie trzeba zdobyć wykształcenie, by móc wykonywać dany zawód,
- jakie są możliwości doskonalenia zawodowego, poszerzania zakresu kompetencji w zawodzie,
- jakie są szanse na znalezienie pracy,
- czy dany zawód mogą wykonywać osoby niepełnosprawne.

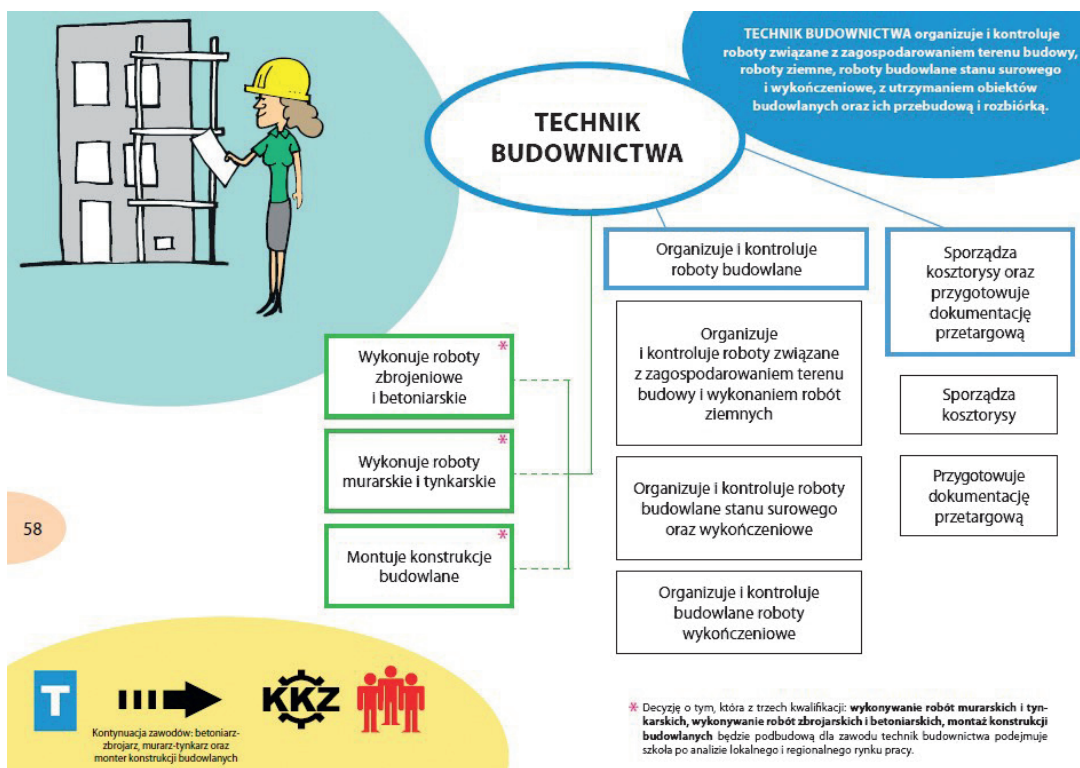
Istnieją dostępne źródła informacji o zawodach, np. nauczanych w szkole. Dobrym przykładem takiego materiału jest „Przewodnik po zawodach”. W bardzo ciekawy sposób opisuje specyfikę zawodów. Co ważne, został on przygotowany zgodnie ze zmianami, które dotyczą szkolnictwa ponadgimnazjalnego i obowiązują od września 2012 r.

W przewodniku opisano 193 zawody, które można zdobyć, kształcąc się w różnych typach szkół ponadgimnazjalnych zawodowych. Część II przewodnika zawiera opisy grup zawodów. Każda grupa jest przedstawiona na dwóch stronach. Na pierwszej stronie wypisane są: wszystkie zawody, które należą do danej grupy; typy szkół, w których można kształcić się w tych zawodach, dodatkowe warunki dotyczące kształcenia, jeśli są zapisane w prawie. Na drugiej stronie pokazane są zawody o wspólnych kwalifikacjach. Każdy zawód opisano także na dwóch stronach. Na pierwszej stronie znajdują się:

- krótka informacja o tym, co robi osoba zatrudniona w tym zawodzie,
- nazwa kwalifikacji,
- typ szkoły, w której można się kształcić w tym zawodzie,
- informacja o tym, czy zawód ma kontynuację na poziomie technikum,
- informacja o tym, czy zawodu można nauczyć się w rzemiośle lub na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- informacja o tym, czy w danym zawodzie uczy się wiele osób.

Na drugiej stronie znajdują się informacje o warunkach pracy, potrzebnych kompetencjach, karierze edukacyjnej i zawodowej.

Inne miejsca, w których można znaleźć informacje o zawodach, to na przykład opisy zawodów oraz klasyfikacja zawodów i specjalności – www.psz.praca.gov.pl.

58

ja, ty, my, oni...

Będziesz pracować przede wszystkim w zespole.
Twoje kontakty z innymi ludźmi będą bardzo wzajemne, od współpracowników do inwestorów czy inspektorów nadzoru.
Wykonywać będziesz pracę bardzo urozmaiconą.
Po uzyskaniu uprawnień będziesz mógł kierować pracą brygady robotniczej i robotami na obiekcie. Będziesz odpowiadać za pracę i bezpieczeństwo ludzi, materiały i urządzenia oraz terminowe wykonanie zamówienia.

kariera edukacyjna

Podobne umiejętności mogą być przydatne w innych zawodach budowlanych.
Wskazane są dodatkowe umiejętności: obsługi komputera i specjalistycznych programów graficznych oraz znajomość podstaw księgowości, rachunkowości. Przydatna będzie znajomość języka niemieckiego lub angielskiego.

warunki pracy

Będziesz pracować najczęściej 8 godzin, głównie na placu budowy, w laboratorium, biurze, magazynach, warsztatach remontowych.
Będziesz musiał docierać w każde miejsce na placu budowy, wymaga to nieustannego przemieszczania się wśród ciężkich maszyn czy samochodów transportowych.
Będziesz przebywać zarówno na wysoko położonych rusztowaniach, jak i w wykopach o głębokości nawet kilku pięter.
Wymagana jest dyspozycyjność. Możesz pracować poza miastem, w dużej odległości od stałej siedziby firmy, nawet za granicą.

kariera zawodowa

Pracę znajdziesz w przedsiębiorstwach budowlanych, pracowniach konserwacji zabytków, spółdzielniach mieszkaniowych, urzędach gminy, biurach projektów, instytutach naukowo-badawczych, hurtowniach materiałów i maszyn budowlanych.
Możesz pracować za granicą.
Najważniejszym etapem Twojej kariery zawodowej będzie zdobycie uprawnień budowlanych, co pozwoli na uzyskanie pełnej samodzielności i pracę na stanowiskach kierowniczych.

Rys. 17. Fragment Przewodnika po zawodach
Źródło: www.euroguidance.pl.

10.3. Wsparcie w wyborze decyzji

Zmiany w szkolnictwie zawodowym wpływają w znaczący sposób na to, że osoby wybierające szkołę zawodową – gimnazjaliści czy osoby dorosłe, potrzebują porady, jaki zawód oraz jaką ścieżkę kształcenia wybrać, dlatego rośnie rola doradcy zawodowego. Jest to osoba, która pomaga w znalezieniu właściwej szkoły lub właściwego dla danej osoby zawodu. Pracuje z dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi. Jego główne zadania uregulowane w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2012 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach*, to:

- pomaganie w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych,
- organizowanie zajęć grupowych (np. warsztaty, pogadanki, spotkania informacyjne),
- udzielanie indywidualnych porad,
- zajmowanie się diagnozą predyspozycji zawodowych,
- gromadzenie i udostępnianie informacji o zawodach i rynku pracy,
- wspieranie młodzieży, osób dorosłych poszukujących swojego miejsca na rynku pracy.

Zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego skierowane zarówno do uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli, wykonują również publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne¹⁸.

Poradnie udzielają pomocy dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz przy planowaniu kształcenia i kariery zawodowej, a także wspierają nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, m.in. poprzez diagnozowanie dzieci i młodzieży, wydawanie orzeczeń i opinii, poradnictwo, konsultacje oraz działalność informacyjno-szkoleniową.

Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnie jest dobrowolne i nieodpłatne.

Warto pamiętać, że zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych* (Dz. U. Nr 26, poz. 232 z późn. zm.) kandydaci niepełnosprawni ubiegający się o przyjęcie do klasy pierwszej szkół ponadgimnazjalnych powinni posiadać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej. Przy przyjmowaniu do szkół, w przypadku równorzędnych wyników uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym, pierwszeństwo mają kandydaci z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia, potwierdzonymi opinią publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej.

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych. (Dz. U. z 2013 r., poz. 199).

11. WSPIERANIE SZKÓŁ ZAWODOWYCH PRZEZ SYSTEM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEZiU), jako placówka doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, podejmuje różne przedsięwzięcia związane z wdrażaniem zmian edukacyjnych w Polsce. Celem działalności Ośrodka jest podejmowanie i realizacja działań na rzecz podnoszenia jakości edukacji zgodnie z polityką oświatową państwa w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz zgodnie z wprowadzanymi zmianami w systemie oświaty.¹⁹

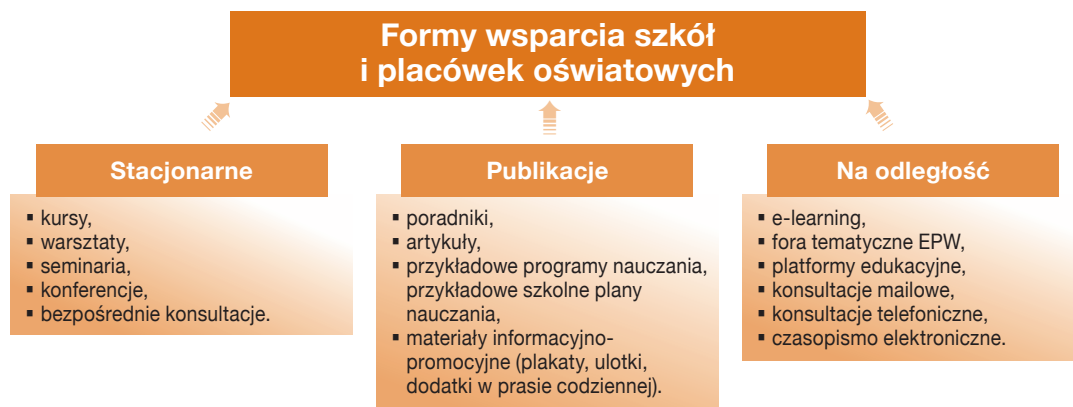
Zakres zadań Ośrodka jest bardzo szeroki. Do głównych zadań należy:

- wspieranie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych, bibliotek pedagogicznych, szkół i placówek w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- doskonalenie nauczycieli placówek publicznych w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego, w tym opracowywanie programów i materiałów edukacyjnych;
- przygotowanie ogólnopolskich programów doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz doradców zawodowych, a także opracowywanie materiałów edukacyjnych;
- projektowanie, wdrażanie i promowanie innowacyjnych rozwiązań dotyczących kształcenia zawodowego i ustawicznego, w tym kształcenia na odległość;
- tworzenie i prowadzenie ogólnopolskiej sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli szkół zawodowych kształcących w zawodach unikatowych;
- tworzenie baz danych i zasobów edukacyjnych oraz upowszechnianie informacji pedagogicznej w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- inspirowanie, koordynowanie i promowanie działań mających na celu podnoszenie jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- współpraca z partnerami krajowymi i zagranicznymi na rzecz podnoszenia jakości i promocji kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- opracowywanie i publikacja materiałów informacyjnych i metodycznych, w tym prowadzenie działalności wydawniczej.

Ośrodek może także realizować inne zadania z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli zlecane i finansowane przez ministra.

Aktualnie Ośrodek aktywnie uczestniczy we wspomaganianiu szkolnictwa zawodowego we wdrażaniu wprowadzonych zmian. Różnorodność form wsparcia, jakie prowadzi KOWEZiU na rzecz szkół i placówek oświatowych, ilustruje rys. 18.

¹⁹ Statut KOWEZiU.

Rys. 18. Formy wsparcia szkół i placówek oświatowych

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

Szczegółowe informacje dotyczące form wsparcia dostępne są na stronach: www.men.gov.pl oraz www.koweziu.edu.pl.

11.1. Publikacje

Dużą pomocą dla nauczycieli szkół zawodowych okazały się materiały zamieszczone na stronie internetowej KOWEziU w zakładkach (rys. 19):

- Podstawy programowe dla zawodów (wydzielone z rozporządzenia dla każdego zawodu).
- Szkolne plany nauczania.
W ramach projektu *Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru* opracowano przykładowe szkolne plany nauczania dla wszystkich zawodów oraz szablony do opracowywania przedmiotowych i modułowych planów nauczania dla różnych typów szkół.
- Programy nauczania dla zawodów.
W ramach projektów: *Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego* oraz *Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru* opracowano i udostępniono nauczycielom przykładowe programy nauczania dla wszystkich zawodów z klasyfikacji i odpowiadające im plany nauczania. Dla każdego zawodu opracowano zarówno program o strukturze modułowej, jak i przedmiotowej.

Rys. 19. Strona główna www.koweziu.edu.pl

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

■ Poradniki dla nauczycieli

Poradnik dla nauczycieli – korelacje

Poradnik dla autorów szkolnych planów nauczania

Poradnik dla autorów programów nauczania

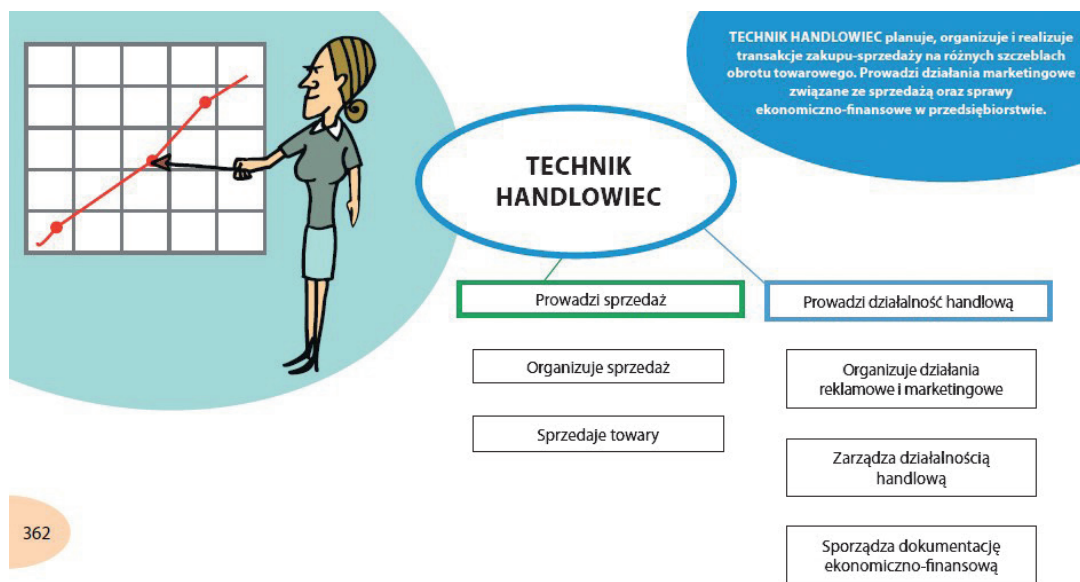

Poradnik o kwalifikacyjnych kursach zawodowych

Rys. 20. Poradniki opublikowane na stronie www.koweziu.edu.pl

Źródło: www.koweziu.edu.pl.

Przewodnik po zawodach finansowany ze środków projektu Euroguidance (www.euroguidance.pl), realizowanego w Wydziale Poradnictwa Zawodowego, powstał nie tylko z myślą o doradcach zawodowych; skorzystają z niego zarówno nauczyciele, wychowawcy, rodzice, jak i młodzież. Publikacja dostarcza aktualnych informacji o kwalifikacjach i zawodach, które można zdobyć, kształcąc się w różnych typach zawodowych szkół ponadgimnazjalnych. W sposób poglądowy i atrakcyjny dla czytelnika pokazuje różne ścieżki i możliwości kształcenia w zmienionym szkolnictwie zawodowym (rys. 21).

362

ja, ty, my, oni...

Będziesz pracować z ludźmi, w tym z partnerami handlowymi. Powinieneś łatwo nawiązywać kontakty, posiadać umiejętności przekonywania i negocjowania. Trafią ci się trudni klienci. W krótkim czasie trzeba zapamiętać dużo informacji: nazwy produktów i ich ceny.

kariera edukacyjna

Podobne umiejętności mogą być przydatne także w zawodach: technik księgarstwa, technik usług pocztowych i finansowych. W pracy tej niezbędna jest umiejętność obsługi komputera oraz sprzętu biurowego. Atutem w tej pracy może być posiadanie prawa jazdy oraz znajomość języków obcych.

warunki pracy

Praca technika handlowca odbywa się w stałych godzinach. Przeciętny czas trwania pracy to 8 godzin dziennie. Praca wykonywana jest w każdy dzień tygodnia. Cały dzień będziesz pracować na stojąco, najczęściej w pomieszczeniach zamkniętych. Często będziesz pracować pod presją czasu. Będziesz odpowiedzialny za pracę zespołu. Czynności związane z prezentacją towarów w większości przypadków odbywają się na stojąco, natomiast sporządzanie dokumentów z zawartej transakcji odbywa się przy stanowisku komputerowym w pozycji siedzącej.

kariera zawodowa

Możesz pracować w zespołach handlowo-marketingowych oraz instytucjach kontroli handlowej, np. Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumenta. Możesz również prowadzić własną firmę, w której zatrudnisz pracowników lub sam będziesz wykonywać wszystkie czynności od zaopatrzenia, sprzedaży, do końcowych rozliczeń finansowo-ekonomicznych.

Rys. 21. Fragment *Przewodnika po zawodach*

Źródło: www.euroguidance.pl.

11.2. Plany w zakresie wsparcia

Wdrożenie w życie z dniem 1 września 2012 r. nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego stworzyło większe niż dotychczas możliwości kształcenia zawodowego, uzyskiwania kwalifikacji potrzebnych na rynku pracy. Aby szkoła była nowoczesna, kształciła i wyposażała uczniów w istotne kompetencje, musi nieustannie rozwijać się, doskonalić działania wychowawcze, proces kształcenia (ogólnego, zawodowego), a także wprowadzać nowe rozwiązania organizujące te procesy. Te wszystkie działania zmierzające do poprawy jakości pracy szkoły, podniesienia kompetencji nauczycieli, stanowią dla szkół niełatwe wyzwanie. Zmienia się lista problemów, przed którymi stają szkoły, zmieniają się potrzeby nauczycieli. Wraz z tymi przemianami powstała nowa koncepcja wspomagania szkół i placówek w rozwoju i dążeniu do coraz wyższej jakości ich pracy, której jednym z efektów będzie dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkół zawodowych adekwatne do oczekiwań rynku pracy.

Aby wspomóc szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, uruchomiony został nowy projekt „**Monitorowanie i doskonalenie procesu wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach**”. Jest on realizowany w ramach Priorytetu III – Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.3. Modernizacja treści i metod kształcenia.

Głównym celem projektu jest wspieranie szkół zawodowych we wdrażaniu nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Zaplanowano w nim następujące działania:

1. Monitorowanie procesu wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach;
2. Przygotowanie oferty doskonalenia pracy szkół w zakresie wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz szkolenie kadry zarządzającej szkół zawodowych i zespołów nauczycieli w zakresie wdrażania i monitorowania podstaw programowych kształcenia w zawodach;
3. Upowszechnianie przykładów dobrych praktyk we wdrażaniu podstawy programowej kształcenia w zawodach.

W ramach pierwszego działania zaplanowano opracowanie narzędzi do monitorowania procesu wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach oraz do wewnętrznej ewaluacji tego procesu. Narzędzia do monitorowania procesu wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach skierowane zostaną do wszystkich szkół prowadzących kształcenie zawodowe. W oparciu o zgromadzone w wyniku monitorowania dane co roku opracowane będą raporty o stanie wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Na podstawie zgromadzonych w wyniku monitorowania danych, wniosków i rekomendacji opracowywane będą przykładowe programy kursów doskonalących dla dyrektorów szkół zawodowych oraz zespołów nauczycieli w zakresie wdrażania

i monitorowania podstaw programowych kształcenia w zawodach. Działanie to będzie realizowane we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli. Zakłada się, że w efekcie projektu przeszkolonych będzie co najmniej 5000 osób.

Programy kursów będą udostępniane placówkom doskonalenia nauczycieli.

Dodatkowo stworzone będą sieci wsparcia szkół zawodowych w obrębie branż oraz sieć placówek współpracujących ze szkołami.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Wykaz aktów prawnych dotyczących szkolnictwa zawodowego

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity, Dz. U. z 2004 roku Nr 257, poz. 2572 z późniejszymi zmianami), ze szczególnym uwzględnieniem Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r, Nr 205, poz. 1206).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, Nr 170, poz. 1218, Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 80, poz. 542, Nr 102, poz. 689 i Nr 158, poz. 1103, Nr 176, poz. 1238, Nr 191, poz. 1369 i Nr 247, poz. 1821, z 2008 r. Nr 145, poz. 917 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 1, poz. 1, Nr 67, poz. 572 (Wyrok TK z dnia 23 kwietnia 2009 r. sygn. akt K 65/07), Nr 97, poz. 800 (ustawa kompensacyjna), Nr 213, poz. 1650 i Nr 219, poz. 1706 (o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 186, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 188).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 204).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 oraz Nr 130, poz. 906, Dz. U. z 2008 r. Nr 3, poz. 9, Nr 178, poz. 1097, Dz. U. z 2009 r. Nr 58, poz. 475, Nr 83, poz. 694, Nr 141, poz. 1150, Dz. U. z 2010 r. Nr 156, poz. 1046 oraz Nr 228, poz. 1491, Dz. U. z 2011 r. Nr 35, poz. 178) wraz z późniejszymi zmianami ze szczególnym uwzględnieniem rozporządzenia MEN z dnia 24 lutego 2012 r. zmieniającego

rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 262).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. 2012 r. poz. 752).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. z 2012 r. poz. 1196).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych. (Dz. U. z 2013 r., poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.).

Załącznik 2. Zawody wg nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wraz z wyodrębnionymi kwalifikacjami

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie		Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ			
S	343902	Asystent kierownika produkcji filmowej/telewizyjnej	K1	S.9.	Przygotowanie i organizacja produkcji filmowej/telewizyjnej	—	—	SP 2	—			
Z	341201	Asystent osoby niepełnosprawnej	K1	Z.8.	Udziałanie pomocy i organizowanie wsparcia osobie niepełnosprawnej	—	—	SP 1	KKZ*		* Wymagane wykształcenie średnie	
Z	325101	Asystentka stomatologiczna	K1	Z.15.	Asystowanie lekarzowi dentyście i utrzymanie gabinetu w gotowości do pracy	—	—	SP 1*	—		* Kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	
B	711402	Betoniarz-zbrojarz	K1	B.16.	Wykonywanie robót zbrojarskich i betonarskich	ZSZ	—	—	KKZ			
M	721301	Blacharz	K1	M.25.	Wykonywanie i naprawa elementów, wyrobów oraz pokryć z blachy	ZSZ	—	—	KKZ			
B	721303	Blacharz izolacji przemysłowych	K1	B.3.	Wykonywanie płaszczy ochronnych z blachy oraz konstrukcji wsporczych i nośnych izolacji przemysłowych	ZSZ	—	—	KKZ			
M	721306	Blacharz samochodowy	K1	M.24.	Naprawa uszkodzonych nadwozi pojazdów samochodowych	ZSZ	—	—	KKZ			
B	711501	Cieśla	K1	B.15.	Wykonywanie robót ciesielskich	ZSZ	—	—	KKZ			
T	751201	Cukiernik	K1	T.4.	Produkcja wyrobów cukierniczych	ZSZ	—	—	KKZ			
B	712101	Dekarz	K1	B.12.	Wykonywanie robót dekarских	ZSZ	—	—	KKZ			

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
Z	322001	Dietetyk	K1	Z.16.	Świadczenie usług w zakresie dietyki	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
A	73201	Drukarz	K1	A.15.	Realizacja procesów drukowania z form drukowych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	741201	Elektromechanik	K1	E.7.	Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	741203	Elektromechanik pojazdów samochodowych	K1	M.12.	Diagnozowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	741103	Elektryk	K1	E.7.	Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	741103	Elektryk	K2	E.8.	Montaż i konserwacja instalacji elektrycznych	ZSZ	—	—	KKZ		
R	343203	Florysta	K1	R.26.	Wykonywanie kompozycji florystycznych	—	—	SP 1	KKZ		
A	343101	Fotograf	K1	A.20.	Rejestracja i obróbka obrazu	ZSZ	—	—	KKZ		
A	343104	Fototechnik	K1	A.20.	Rejestracja i obróbka obrazu	—	T	—	KKZ		
A	343104	Fototechnik	K2	A.25.	Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych	—	T	—	KKZ		
A	514101	Fryzjer	K1	A.19.	Wykonywanie zabiegów fryzjerskich	ZSZ	—	—	KKZ		
A	753501	Garbarz skór	K1	A.9.	Wyprawianie skór	ZSZ	—	—	KKZ		
M	811301	Górnik eksploatacji otworowej	K1	M.9.	Eksploatacja otworowa złóż	ZSZ	—	—	KKZ		
M	811101	Górnik eksploatacji podziemnej	K1	M.11.	Eksploatacja złóż podziemnych	ZSZ	—	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje					Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ			
M	811102	Górnik odkrywkowej eksploatacji złóż	K1	M.10.	Eksploatacja złóż metodą odkrywkową	ZSZ	—	—	KKZ			
Z	325102	Higienistka stomatologiczna	K1	Z.14.	Prowadzenie działalności profilaktyczno-leczniczej pod nadzorem i na zlecenie lekarza dentystry oraz utrzymywanie gabinetu dentystrycznego w gotowości do pracy i prowadzenie promocji zdrowia	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej		
A	732301	Introlligator	K1	A.14.	Realizacja procesów introlligatorskich	ZSZ	—	—	KKZ			
A	753702	Kaletnik	K1	A.7.	Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletnicznych	ZSZ	—	—	KKZ			
B	711301	Kamieniarz	K1	B.17.	Wykonywanie robót kamieniarskich	ZSZ	—	—	KKZ			
T	513101	Kelner	K1	T.9.	Wykonywanie usług kelnerskich	—	T	—	KKZ			
T	513101	Kelner	K2	T.10.	Organizacja usług gastronomicznych	—	T	—	KKZ			
B	713303	Kominiarz	K1	B.4.	Wykonywanie robót kominiarskich	ZSZ	—	—	KKZ			
A	731702	Koszykarz-plecionkarz	K1	A.17.	Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	ZSZ	—	—	KKZ			
M	722101	Kowal	K1	M.21.	Wykonywanie i naprawa wyrobów kowalskich	ZSZ	—	—	KKZ			
A	753105	Krawiec	K1	A.12.	Wykonywanie usług krawieckich	ZSZ	—	—	KKZ			
T	512001	Kucharz	K1	T.6.	Sporządzanie potraw i napojów	ZSZ	—	—	KKZ			
A	753106	Kuśnierz	K1	A.11.	Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kuśnierskich	ZSZ	—	—	KKZ			
M	713201	Lakiernik	K1	M.28.	Wykonywanie prac lakierniczych	ZSZ	—	—	KKZ			

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
M	731102	Mechanik automa- tyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych	K1	M.16.	Montaż i obsługa układów automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	834201	Mechanik maszyn i urządzeń drogowych	K1	B.1.	Eksploatacja maszyn i urządzeń drogowych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	834201	Mechanik maszyn i urządzeń drogowych	K2	B.2.	Wykonywanie robót drogowych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	K1	M.18.	Diagnozowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	731103	Mechanik precyzyjny	K1	M.15.	Montaż i naprawa maszyn i urządzeń precyzyjnych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	723310	Mechanik-monter maszyn i urządzeń	K1	M.17.	Montaż i obsługa maszyn i urządzeń	ZSZ	—	—	KKZ		
M	834103	Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	K1	M.1.	Użytkowanie pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie	ZSZ	—	—	KKZ		
M	834103	Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	K2	M.2.	Obsługa techniczna oraz naprawa pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie	ZSZ	—	—	KKZ		
M	721104	Modelarz odlewniczy	K1	M.26.	Wykonywanie i naprawa opryządkowania odlewniczego z materiałów niemetalowych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	721104	Modelarz odlewniczy	K2	M.27.	Montaż i naprawa oprzyrządowa- nia odlewniczego wykonanego z metalu	ZSZ	—	—	KKZ		
B	711701	Monter budownictwa wodnego	K1	B.13.	Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych	ZSZ	—	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
B	712401	Monter izolacji budowlanych	K1	B.11.	Wykonywanie izolacji budow- lanych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	712403	Monter izolacji przemysłowych	K1	B.10.	Wykonywanie izolacji przemy- słowych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	721402	Monter kadłubów okrętowych	K1	M.22.	Wykonywanie elementów kadłuba okrętu	ZSZ	—	—	KKZ		
M	721402	Monter kadłubów okrętowych	K2	M.23.	Montaż i remont kadłuba okrętu	ZSZ	—	—	KKZ		
B	711102	Monter konstrukcji budowlanych	K1	B.20.	Montaż konstrukcji budowlanych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	742114	Monter mechatronik	K1	E.3.	Montaż urządzeń i systemów mechatronicznych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	742114	Monter mechatronik	K2	E.4.	Użytkowanie urządzeń i systemów mechatronicznych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	711603	Monter nawierzchni kolejowej	K1	B.14.	Wykonywanie i utrzymywanie nawierzchni kolejowej	ZSZ	—	—	KKZ		
E	742202	Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych	K1	E.1.	Montaż i utrzymanie linii telekomu- nikacyjnych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	742202	Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych	K2	E.2.	Montaż, konfiguracja i utrzymanie urządzeń sieci telekomunika- cyjnych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	712616	Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	K1	B.8.	Wykonywanie robót związanych z budową i remontem sieci komunalnych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	712616	Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	K2	B.9.	Wykonywanie robót związanych z montażem i remontem instalacji sanitarnych	ZSZ	—	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
M	712613	Monter systemów rurociągowych	K1	M.29.	Montaż systemów rurociągowych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	712905	Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	K1	B.5.	Montaż systemów suchej zabudowy	ZSZ	—	—	KKZ		
B	712905	Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	K2	B.6.	Wykonywanie robót malarsko-tapeciarskich	ZSZ	—	—	KKZ		
B	712905	Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	K3	B.7.	Wykonywanie robót posadzkarско-okładzinowych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	742102	Monter-elektronik	K1	E.5.	Montaż układów i urządzeń elektronicznych	ZSZ	—	—	KKZ		
E	742102	Monter-elektronik	K2	E.6.	Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych	ZSZ	—	—	KKZ		
B	711204	Murarz-tylnkarz	K1	B.18.	Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich	ZSZ	—	—	KKZ		
A	753602	Obuwnik	K1	A.8.	Wytwarzanie obuwia	ZSZ	—	—	KKZ		
R	611303	Ogrodnik	K1	R.5.	Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	812105	Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	K1	M.7.	Użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej metali	ZSZ	—	—	KKZ		
M	814209	Operator maszyn i urządzeń do przetworstwa tworzyw sztucznych	K1	M.3.	Obsługa maszyn i urządzeń do przetworstwa tworzyw sztucznych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	812106	Operator maszyn i urządzeń metalurgicznych	K1	M.6.	Użytkowanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesach metalurgicznych	ZSZ	—	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
M	812107	Operator maszyn i urządzeń odlewniczych	K1	M.4.	Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów	ZSZ	—	—	KKZ		
M	812107	Operator maszyn i urządzeń odlewniczych	K2	M.5.	Użytkowanie maszyn i urządzeń do topienia metali	ZSZ	—	—	KKZ		
T	816003	Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego	K1	T.2.	Produkcja wyrobów spożywczych i urządzeń	ZSZ	—	—	KKZ		
R	834105	Operator maszyn leśnych	K1	R.1.	Obsługa maszyn stosowanych do prac leśnych	ZSZ	—	—	KKZ		
A	815204	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	K1	A.4.	Wytwarzanie wyrobów włókienniczych	ZSZ	—	—	KKZ		
A	815204	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	K2	A.5.	Wykańczanie wyrobów włókienniczych	ZSZ	—	—	KKZ		
M	722307	Operator obrabiarek skrawających	K1	M.19.	Użytkowanie obrabiarek skrawających	ZSZ	—	—	KKZ		
A	813134	Operator urządzeń przemysłu chemicznego	K1	A.6.	Obsługa maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego	ZSZ	—	—	KKZ		
A	818116	Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	K1	A.1.	Wytwarzanie wyrobów ze szkła	ZSZ	—	—	KKZ		
A	818115	Operator urządzeń przemysłu ceramicznego	K1	A.2.	Przygotowanie surowców i mas ceramicznych	ZSZ	—	—	KKZ		
A	818115	Operator urządzeń przemysłu ceramicznego	K2	A.3.	Formowanie, suszenie i wypalanie półfabrykatów ceramicznych	ZSZ	—	—	KKZ		
Z	532102	Opiekun medyczny	K1	Z.4.	Świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej	—	—	SP 1	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
Z	341202	Opiekun osoby starszej	K1	Z.7.	Świadczenie usług opiekuńczo- -wspierających osobie starszej	—	—	SP 2	—		
Z	341203	Opiekun w domu pomocy społecznej	K1	Z.6.	Świadczenie usług opiekuńczo- -wspierających osobie podopiecznej	—	—	SP 2	—		
Z	325905	Opiekunka dziecięca	K1	Z.11.	Świadczenie usług opiekuńczych i wspomagających rozwój dziecka	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	
Z	341204	Opiekunka środowi- skowa	K1	Z.5.	Świadczenie usług opiekuńczych	—	—	SP 1	KKZ*	* Wymagane wykształce- nie średnie	
M	731104	Optyk-mechanik	K1	M.14.	Montaż i naprawa elementów i układów optycznych	ZSZ	—	—	KKZ		
Z	325906	Ortopastyka	K1	Z.10.	Świadczenie usług medycznych w zakresie ortoptyki	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
T	751204	Piekarz	K1	T.3.	Produkcja wyrobów piekarskich	ZSZ	—	—	KKZ		
T	911205	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	K1	T.1.	Wykonywanie prac pomocniczych w obiekcie noclegowym	ZSZ*	—	—	KKZ*	* Kształcenie wyłącznie dla upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim	
Z	321401	Protetyk słuchu	K1	Z.18.	Świadczenie usług medycznych w zakresie protetyki słuchu	—	—	SP 2	—		
R	612302	Pszczelarz	K1	R.4.	Prowadzenie produkcji pszcze- larskiej	ZSZ	—	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
Z	325601	Ratownik medyczny	K1	Z.12.	Wykonywanie medycznych czynności ratunkowych i innych świadczeń opieki zdrowotnej w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego oraz prowadzenie edukacji w tym zakresie	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkołach dla młodzieży	
A	731808	Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	K1	A.16.	Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękoźmienniczych wyrobów włókienniczych	ZSZ	—	—	KKZ		
R	613003	Rolnik	K1	R.3.	Prowadzenie produkcji rolniczej	ZSZ	—	—	KKZ		
R	622201	Rybak śródlądowy	K1	R.2.	Wykonywanie prac rybackich w akwakulturze	ZSZ	—	—	KKZ		
A	522301	Sprzedawca	K1	A.18.	Prowadzenie sprzedaży	ZSZ	—	—	KKZ		
A	752205	Stolarz	K1	A.13.	Wytwarzanie wyrobów stolarskich	ZSZ	—	—	KKZ		
S	311933	Stroiciel fortepianów i pianin	K1	S.8.	Strojenie fortepianów i pianin	—	T*	—	KKZ*	* Wymagana podbudowa szkoły muzycznej	
M	722204	Ślusarz	K1	M.20.	Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi	ZSZ	—	—	KKZ		
A	753402	Tapicer	K1	A.10.	Wykonywanie wyrobów tapicerowanych	ZSZ	—	—	KKZ		
A	334306	Technik administracji	K1	A.68.	Obsługa klienta w jednostkach administracji	—	—	SP 2	—		
R	331402	Technik agrobiznesu	K1	R.3.	Prowadzenie produkcji rolniczej	—	T	—	KKZ		
R	331402	Technik agrobiznesu	K2	R.6.	Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
A	311103	Technik analityk	K1	A.59.	Przygotowywanie sprzętu, odczynników chemicznych i próbek do badań analitycznych	—	T	—	KKZ		
A	311103	Technik analityk	K2	A.60.	Wykonywanie badań analitycznych	—	T	—	KKZ		
R	314202	Technik architektury krajobrazu	K1	R.21.	Projektowanie, zarządzanie i pielęgnacja roślinnych obiektów architektury krajobrazu	—	T	—	KKZ		
R	314202	Technik architektury krajobrazu	K2	R.22.	Organizacja prac związanych z budową oraz konserwacją obiektów małej architektury krajobrazu	—	T	—	KKZ		
A	441403	Technik archiwista	K1	A.63.	Organizacja i prowadzenie archiwum zakładowego	—	—	SP 2	KKZ		
A	441403	Technik archiwista	K2	A.64.	Opracowywanie materiałów archiwalnych	—	—	SP 2	KKZ		
E	311407	Technik automatyk sterowania ruchem kolejowym	K1	E.21.	Montaż i eksploatacja urządzeń i systemów sterowania ruchem kolejowym	—	T	—	KKZ		
E	315316	Technik awionik	K1	E.17.	Wykonywanie obsługi liniowej statków powietrznych i obsługi hangarowej wyposażenia awionicznego	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
Z	325509	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	K1	Z.13.	Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy	—	—	SP 1,5	—		
B	311204	Technik budownictwa	K1*1	B.20.	Montaż konstrukcji budowlanych	—	T	—	KKZ		
B	311204	Technik budownictwa	K1*2	B.16.	Wykonywanie robót zbrojarskich i betonarskich	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
B	311204	Technik budownictwa	K1*3	B.18.	Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich	—	T	—	KKZ		
B	311204	Technik budownictwa	K2	B.33.	Organizacja i kontrolowanie robót budowlanych	—	T	—	KKZ		
B	311204	Technik budownictwa	K3	B.30.	Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej	—	T	—	KKZ		
M	311910	Technik budownictwa okrętowego	K1	M.22.	Wykonywanie elementów kadłuba okrętu	—	T	—	KKZ		
M	311910	Technik budownictwa okrętowego	K2	M.23.	Montaż i remont kadłuba okrętu	—	T	—	KKZ		
M	311910	Technik budownictwa okrętowego	K3	M.33.	Organizacja budowy i remontu okrętu oraz montowanie maszyn i instalacji okrętowych	—	T	—	KKZ		
B	311205	Technik budownictwa wodnego	K1	B.13.	Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych	—	T	—	KKZ		
B	311205	Technik budownictwa wodnego	K2	B.31.	Organizacja robót związanych z regulacją cieków naturalnych oraz budową urządzeń wodnych	—	T	—	KKZ		
S	311934	Technik budowy fortepianów i pianin	K1	S.6.	Budowa fortepianów i pianin	—	T	—	KKZ		
S	311934	Technik budowy fortepianów i pianin	K2	S.7.	Naprawa fortepianów i pianin	—	T	—	KKZ		
A	311911	Technik cyfrowych procesów graficznych	K1	A.54.	Przygotowywanie materiałów graficznych do procesu drukowania	—	T	—	KKZ		
A	311911	Technik cyfrowych procesów graficznych	K2	A.25.	Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
A	311911	Technik cyfrowych procesów graficznych	K3	A.55.	Drukowanie cyfrowe	—	T	—	KKZ		
Z	321402	Technik dentystryczny	K1	Z.17.	Wykonywanie i naprawa wyrobów medycznych z zakresu protezyki dentystrycznej, ortodoncji oraz epitez, twarzy	—	—	SP,2,5*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
B	311206	Technik drogownictwa	K1	B.2.	Wykonywanie robót drogowych	—	T	SP 2	KKZ		
B	311206	Technik drogownictwa	K2	B.32.	Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg i obiektów mostowych	—	T	SP 2	KKZ		
B	311206	Technik drogownictwa	K3	B.30.	Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej	—	T	SP 2	KKZ		
B	311207	Technik dróg i mostów kolejowych	K1	B.28.	Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg kolejowych	—	T	—	KKZ		
B	311207	Technik dróg i mostów kolejowych	K2	B.29.	Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem obiektów mostowych	—	T	—	KKZ		
B	311207	Technik dróg i mostów kolejowych	K3	B.30.	Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej	—	T	—	KKZ		
A	331403	Technik ekonomista	K1	A.35.	Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji	—	T	—	KKZ		
A	331403	Technik ekonomista	K2	A.36.	Prowadzenie rachunkowości	—	T	—	KKZ		
A	333106	Technik eksploatacji portów i terminali	K1	A.33.	Obsługa podręcznych w portach i terminalach	—	T	SP 2	—		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
A	333106	Technik eksploatacji portów i terminali	K2	A.34.	Organizacja i prowadzenie prac związanych z przeladunkiem oraz magazynowaniem towarów i ładunków w portach i terminalach	—	T	SP 2	—		
E	311302	Technik elektroenergetyk transportu szynowego	K1	E.25.	Montaż i eksploatacja sieci zasilających oraz trakcji elektrycznej	—	T	—	KKZ		
E	311302	Technik elektroenergetyk transportu szynowego	K2	E.26.	Montaż i eksploatacja środków transportu szynowego	—	T	—	KKZ		
E	311408	Technik elektronik	K1	E.6.	Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych	—	T	—	KKZ		
E	311408	Technik elektronik	K2	E.20.	Eksploatacja urządzeń elektro- nicznych	—	T	—	KKZ		
E	311411	Technik elektroniki i informatyki medycznej	K1	E.27.	Montaż i eksploatacja urządzeń elektronicznych i systemów informatyki medycznej	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	
Z	321103	Technik elektroradiolog	K1	Z.21.	Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie diagno- styki obrazowej, elektromedycznej i radioterapii	—	—	SP 2,5*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
E	311303	Technik elektryk	K1	E.7.	Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych	—	T	—	KKZ		
E	311303	Technik elektryk	K2	E.8.	Montaż i konserwacja instalacji elektrycznych	—	T	—	KKZ		
E	311303	Technik elektryk	K3	E.24.	Eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół		Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP		
E	311307	Technik energetyk	K1	E.22.	Eksploatacja instalacji i urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii cieplnej	—	T	—	KKZ	
E	311307	Technik energetyk	K2	E.23.	Eksploatacja instalacji i urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej	—	T	—	KKZ	
Z	321301	Technik farmaceutyczny	K1	Z.19.	Sporządzanie i wytwarzanie produktów leczniczych oraz przewodzenie obrotu środkami farmaceutycznymi i materiałami medycznymi	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży
A	311912	Technik garbarz	K1	A.9.	Wyprawianie skór	—	T	—	KKZ	
A	311912	Technik garbarz	K2	A.53.	Organizacja i prowadzenie procesu wyprawy skór	—	T	—	KKZ	
B	311913	Technik gazownictwa	K1	B.23.	Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci gazowych	—	T	—	KKZ	
B	311913	Technik gazownictwa	K2	B.24.	Organizacja robót związanych z montażem i eksploatacją instalacji gazowych	—	T	—	KKZ	
B	311104	Technik geodeta	K1	B.34.	Wykonywanie pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowywanie wyników pomiarowych	—	T	SP 2	—	
B	311104	Technik geodeta	K2	B.35.	Obsługa geodezyjna inwestycji budowlanych	—	T	SP 2	—	
B	311104	Technik geodeta	K3	B.36.	Wykonywanie prac geodezyjnych związanych z katastrum i gospodarką nieruchomościami	—	T	SP 2	—	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
R	311106	Technik geolog	K1	R.25.	Wykonywanie prac geologicznych	—	T	SP 2	—		
M	311701	Technik górnictwa odkrywkowego	K1	M.10.	Eksploatacja złóż metodą odkrywkową	—	T	—	KKZ		
M	311701	Technik górnictwa odkrywkowego	K2	M.41.	Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową	—	T	—	KKZ		
M	311702	Technik górnictwa otworowego	K1	M.9.	Eksploatacja otworowa złóż	—	T	—	KKZ		
M	311702	Technik górnictwa otworowego	K2	M.40.	Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż	—	T	—	KKZ		
M	311703	Technik górnictwa podziemnego	K1	M.11.	Eksploatacja złóż podziemnych	—	T	—	KKZ		
M	311703	Technik górnictwa podziemnego	K2	M.39.	Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż podziemnych	—	T	—	KKZ		
A	522305	Technik handlowiec	K1	A.18.	Prowadzenie sprzedaży	—	T	—	KKZ		
A	522305	Technik handlowiec	K2	A.22.	Prowadzenie działalności handlowej	—	T	—	KKZ		
R	314203	Technik hodowca koni	K1	R.19.	Organizowanie chowu i hodowli koni	—	T	—	KKZ		
R	314203	Technik hodowca koni	K2	R.20.	Szkolenie i użytkowanie koni	—	T	—	KKZ		
T	422402	Technik hotelarstwa	K1	T.11.	Planowanie i realizacja usług w recepcji	—	T	—	KKZ		
T	422402	Technik hotelarstwa	K2	T.12.	Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie	—	T	—	KKZ		
M	311704	Technik hutnik	K1	M.6.	Użytkowanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesach metalurgicznych	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
M	311704	Technik hutnik	K2	M.7.	Użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej metali	—	T	—	KKZ		
M	311704	Technik hutnik	K3	M.38.	Organizacja i prowadzenie procesów metalurgicznych oraz obróbki plastycznej metali	—	T	—	KKZ		
E	351203	Technik informatyk	K1	E.12.	Montaż i eksploatacja kompu- terów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych	—	T	SP 2	KKZ		
E	351203	Technik informatyk	K2	E.13.	Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami	—	T	SP 2	KKZ		
E	351203	Technik informatyk	K3	E.14.	Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami	—	T	SP 2	KKZ		
R	311208	Technik inżynierii środowiska i melioracji	K1	R.23.	Organizacja i prowadzenie robót związanych z budową obiektów inżynierii środowiska	—	T	—	KKZ		
R	311208	Technik inżynierii środowiska i melioracji	K2	R.24.	Organizacja i prowadzenie robót melioracyjnych	—	T	—	KKZ		
A	522306	Technik księgarstwa	K1	A.18.	Prowadzenie sprzedaży	—	T	—	KKZ		
A	522306	Technik księgarstwa	K2	A.21.	Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej	—	T	—	KKZ		
R	314301	Technik leśnik	K1	R.13.	Ochrona i zagospodarowanie zasobów leśnych	—	T	—	KKZ		
R	314301	Technik leśnik	K2	R.14.	Użytkowanie zasobów leśnych	—	T	—	KKZ		
A	333107	Technik logistyk	K1	A.30.	Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i infor- macji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacją zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
A	333107	Technik logistyka	K2	A.31.	Zarządzanie środkami technicznymi podczas realizacji procesów transportowych	—	T	—	KKZ		
A	333107	Technik logistyka	K3	A.32.	Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w jednostkach organizacyjnych	—	T	—	KKZ		
Z	325402	Technik maszynista	K1	Z.1.	Świadczenie usług w zakresie masażu	—	T*	SP 2**	—	* Kształcenie wyłącznie dla niewidomych i słabowidzących ** Kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	
M	311504	Technik mechanik	K1*1	M.17.	Montaż i obsługa maszyn i urządzeń	—	T	—	KKZ		
M	311504	Technik mechanik	K1*2	M.19.	Użytkowanie obrabiarek skrawających	—	T	—	KKZ		
M	311504	Technik mechanik	K1*3	M.20.	Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi	—	T	—	KKZ		
M	311504	Technik mechanik	K2	M.44.	Organizacja i nadzorowanie procesów produkcji maszyn i urządzeń	—	T	—	KKZ		
M	315317	Technik mechanik lotniczy	K1	M.31.	Wykonywanie obsługi liniowej i hangarowej statków powietrznych	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
M	315105	Technik mechanik okrętowy	K1	M.32.	Organizacja i prowadzenie prac związanych z eksploatacją maszyn, urządzeń i instalacji okrętowych	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP			
M	311512	Technik mechanizacji rolnictwa	K1	M.1.	Użytkowanie pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie	—	T	—	KKZ		
M	311512	Technik mechanizacji rolnictwa	K2	M.2.	Obsługa techniczna oraz naprawa pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie	—	T	—	KKZ		
M	311512	Technik mechanizacji rolnictwa	K3	M.43.	Organizacja prac związanych z eksploatacją środków technicznych stosowanych w rolnictwie	—	T	—	KKZ		
E	311410	Technik mechatronik	K1	E.3.	Montaż urządzeń i systemów mechatronicznych	—	T	—	KKZ		
E	311410	Technik mechatronik	K2	E.18.	Eksploatacja urządzeń i systemów mechatronicznych	—	T	—	KKZ		
E	311410	Technik mechatronik	K3	E.19.	Projektowanie i programowanie urządzeń i systemów mechatronicznych	—	T	—	KKZ		
A	315214	Technik nawigator morski	K1	A.39.	Pelnienie wachty morskiej i portowej	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
T	422103	Technik obsługi turystycznej	K1	T.13.	Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych	—	T	—	KKZ		
T	422103	Technik obsługi turystycznej	K2	T.14.	Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych	—	T	—	KKZ		
A	311916	Technik obuwnik	K1	A.8.	Wytwarzanie obuwia	—	T	—	KKZ		
A	311916	Technik obuwnik	K2	A.52.	Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania obuwia	—	T	—	KKZ		
Z	541315	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	K1	Z.3.	Ochrona osób i mienia	—	—	SP 2	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
R	325511	Technik ochrony środowiska	K1	R.7.	Ocena stanu środowiska	—	T	—	KKZ		
R	325511	Technik ochrony środowiska	K2	R.8.	Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną środowiska	—	T	—	KKZ		
M	311705	Technik odlewnik	K1	M.4.	Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów	—	T	—	KKZ		
M	311705	Technik odlewnik	K2	M.5.	Użytkowanie maszyn i urządzeń do topienia metali	—	T	—	KKZ		
M	311705	Technik odlewnik	K3	M.37.	Organizacja i nadzorowanie procesu odlewniczego	—	T	—	KKZ		
R	314205	Technik ogrodnik	K1	R.5.	Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych	—	T	—	KKZ		
R	314205	Technik ogrodnik	K2	R.18.	Planowanie i organizacja prac ogrodniczych	—	T	—	KKZ		
M	325302	Technik optyk	K1	M.14.	Montaż i naprawa elementów i układów optycznych	—	T	—	KKZ		
M	325302	Technik optyk	K2	M.30.	Wykonywanie i naprawa pomocy wzrokowych	—	T	—	KKZ		
A	333906	Technik organizacji reklamy	K1	A.26.	Sprzedż produktów i usług reklamowych	—	T	—	KKZ		
A	333906	Technik organizacji reklamy	K2	A.27.	Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej	—	T	—	KKZ		
Z	321403	Technik ortopeda	K1	Z.2.	Wykonywanie i dobieranie przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół		Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP		
A	311601	Technik papiernictwa	K1	A.57.	Produkcja mas włóknistych i wytworów papierniczych	—	T	—	KKZ	
A	311601	Technik papiernictwa	K2	A.58.	Przetwórstwo wytworów papierniczych	—	T	—	KKZ	
M	311513	Technik pojazdów samochodowych	K1	M.18.	Diagnozowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych	—	T	SP 2	KKZ	
M	311513	Technik pojazdów samochodowych	K2	M.12.	Diagnozowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samocho- dowych	—	T	SP 2	KKZ	
M	311513	Technik pojazdów samochodowych	K3	M.42.	Organizacja i prowadzenie procesu obsługi pojazdów samochodowych	—	T	SP 2	KKZ	
Z	311919	Technik pożarnictwa	K1	Z.22.	Wykonywanie działań ratowni- czych	—	—	SP 2	KKZ	
Z	311919	Technik pożarnictwa	K2	Z.23.	Zarządzanie działaniami ratowniczymi	—	—	SP 2	KKZ	
A	411004	Technik prac biurowych	K1	A.24.	Wykonywanie prac biurowych	—	T*	—	KKZ*	*Kształcenie wyłącznie dla niewdomych i słabowi- dzących
A	311935	Technik procesów drukowania	K1	A.15.	Realizacja procesów drukowania z form drukowych	—	T	—	KKZ	
A	311935	Technik procesów drukowania	K2	A.40.	Planowanie i kontrola produkcji poligraficznej	—	T	—	KKZ	
A	311936	Technik procesów introligatorskich	K1	A.14.	Realizacja procesów introliga- torskich	—	T	—	KKZ	
A	311936	Technik procesów introligatorskich	K2	A.40.	Planowanie i kontrola produkcji poligraficznej	—	T	—	KKZ	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje					Typy szkół		Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
M	311706	Technik przeróbki kopalini stальных	K1	M.35.	Prowadzenie procesu przeróbki kopalini stальных	—	T	—	KKZ		
M	311706	Technik przeróbki kopalini stальных	K2	M.36.	Organizacja procesu przeróbki kopalini stальных	—	T	—	KKZ		
T	314402	Technik przetwórstwa mleczarskiego	K1	T.2.	Produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń	—	T	—	KKZ		
T	314402	Technik przetwórstwa mleczarskiego	K2	T.17.	Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów mleczarskich	—	T	—	KKZ		
R	314206	Technik pszczałarz	K1	R.4.	Prowadzenie produkcji pszczałarskiej	—	T	—	KKZ		
R	314206	Technik pszczałarz	K2	R.17.	Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej i pszczałarskiej	—	T	—	KKZ		
A	431103	Technik rachunkowości	K1	A.36.	Prowadzenie rachunkowości	—	T	—	KKZ		
A	431103	Technik rachunkowości	K2	A.65.	Rozliczanie wynagrodzeń i danin publicznych	—	—	SP 2	KKZ		
S	352120	Technik realizacji dźwięku	K1	S.4.	Montaż nagrań dźwiękowych	—	T*	—	KKZ**	* Wymagana podbudowa szkoły muzycznej; kształcenie wyłącznie dla niewidomych i słabowidzących ** Wymagana podbudowa szkoły muzycznej	
S	352120	Technik realizacji dźwięku	K2	S.5.	Realizacja nagrań studyjnych	—	—	SP 2**	KKZ**	* Wymagana podbudowa szkoły muzycznej; kształcenie wyłącznie dla niewidomych i słabowidzących ** Wymagana podbudowa szkoły muzycznej	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
S	352122	Technik realizacji nagrań i nagłośnień	K1	S.2.	Realizacja nagrań	—	T*	—	KKZ*	* Wymagana podbudowa szkoły muzycznej	
S	352122	Technik realizacji nagrań i nagłośnień	K2	S.3.	Realizacja nagłośnień	—	T*	—	KKZ*	* Wymagana podbudowa szkoły muzycznej	
B	311210	Technik renowacji elementów architektury	K1	B.25.	Wykonywanie i renowacja detali architektonicznych	—	T	—	KKZ		
B	311210	Technik renowacji elementów architektury	K2	B.26.	Prowadzenie prac renowatorskich elementów architektury	—	T	—	KKZ		
R	314207	Technik rolnik	K1	R.3.	Prowadzenie produkcji rolniczej	—	T	—	KKZ		
R	314207	Technik rolnik	K2	R.16.	Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej	—	T	—	KKZ		
R	314208	Technik rybactwa śródlądowego	K1	R.2.	Wykonywanie prac rybackich w akwakulturze	—	T	—	KKZ		
R	314208	Technik rybactwa śródlądowego	K2	R.15.	Organizacja prac rybackich w akwakulturze	—	T	—	KKZ		
R	315215	Technik rybołówstwa morskiego	K1	R.12.	Pełnienie wachty morskiej i portowej na statku rybackim	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
A	333108	Technik spedytor	K1	A.28.	Organizacja i nadzorowanie transportu	—	T	—	KKZ		
A	333108	Technik spedytor	K2	A.29.	Obsługa klientów i kontrahentów	—	T	—	KKZ		
Z	321104	Technik sterylizacji medycznej	K1	Z.20.	Wykonywanie dezynfekcji i sterylizacji medycznej	—	—	SP 1	—		
A	311921	Technik technologii ceramicznej	K1	A.2.	Przygotowanie surowców i mas ceramicznych	—	T	—	KKZ		
A	311921	Technik technologii ceramicznej	K2	A.3.	Formowanie, suszenie i wypalanie półfabrykatów ceramicznych	ZSZ	—	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje					Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ			
A	311921	Technik technologii ceramicznej	K3	A.51.	Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów ceramicznych	—	T	—	KKZ			
A	311603	Technik technologii chemicznej	K1	A.6.	Obsługa maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego	—	T	—	KKZ			
A	311603	Technik technologii chemicznej	K2	A.56.	Organizacja i kontrolowanie procesów technologicznych w przemyśle chemicznym	—	T	—	KKZ			
A	311922	Technik technologii drewna	K1	A.13.	Wytwarzanie wyrobów stolarskich	—	T	—	KKZ			
A	311922	Technik technologii drewna	K2	A.50.	Organizacja i prowadzenie procesów przetwarzania drewna	—	T	—	KKZ			
A	311924	Technik technologii odzieży	K1	A.12.	Wykonywanie usług krawieckich	—	T	—	KKZ			
A	311924	Technik technologii odzieży	K2	A.48.	Projektowanie wyrobów odzieżowych	—	T	—	KKZ			
A	311924	Technik technologii odzieży	K3	A.49.	Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	—	T	—	KKZ			
A	311925	Technik technologii szkła	K1	A.1.	Wytwarzanie wyrobów ze szkła	—	T	—	KKZ			
A	311925	Technik technologii szkła	K2	A.47.	Organizacja procesów wytwarzania wyrobów ze szkła	—	T	—	KKZ			
A	311926	Technik technologii wyrobów skórzanych	K1*1	A.7.	Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych	—	T	—	KKZ			
A	311926	Technik technologii wyrobów skórzanych	K1*2	A.11.	Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kuśnierskich	—	T	—	KKZ			

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP			
A	311926	Technik technologii wyrobów skórzanych	K2	A.46.	Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów skórzanych	—	T	—	KKZ		
T	314403	Technik technologii żywności	K1*1	T.2.	Produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń	—	T	—	KKZ		
T	314403	Technik technologii żywności	K1*2	T.3.	Produkcja wyrobów piekarskich	—	T	—	KKZ		
T	314403	Technik technologii żywności	K1*3	T.4.	Produkcja wyrobów cukierniczych	—	T	—	KKZ		
T	314403	Technik technologii żywności	K1*4	T.5.	Produkcja przetworów mięsnych i tłuszczowych	—	T	—	KKZ		
T	314403	Technik technologii żywności	K2	T.16.	Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów spożywczych	—	T	—	KKZ		
E	351103	Technik teleinformatyk	K1	E.15.	Uruchamianie oraz utrzymanie terminali i przyłączy abonenckich	—	T	SP 2	KKZ		
E	351103	Technik teleinformatyk	K2	E.13.	Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami	—	T	SP 2	KKZ		
E	351103	Technik teleinformatyk	K3	E.16.	Montaż i eksploatacja sieci rozległych	—	T	SP 2	KKZ		
E	352203	Technik telekomunikacji	K1	E.2.	Montaż, konfiguracja i utrzymanie urządzeń sieci telekomunika- cyjnych	—	T	—	KKZ		
E	352203	Technik telekomunikacji	K2	E.9.	Uruchamianie oraz utrzymanie linii i urządzeń transmisji cyfrowej	—	T	—	KKZ		
E	352203	Technik telekomunikacji	K3	E.10.	Montaż, uruchamianie i utrzymanie sieci transmisyjnych	—	T	—	KKZ		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi	
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w zawodzie z klasyfikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ			
A	311927	Technik transportu drogowego	K1	A.69.	Eksploatacja środków transportu drogowego	—	—	SP 2*	—	—	* Wymagane prawo jazdy kat. B; kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	
A	311927	Technik transportu drogowego	K2	A.70.	Organizacja przewozu środkami transportu drogowego	—	—	SP 2*	—	—	* Wymagane prawo jazdy kat. B; kształcenie w szkole dla młodzieży oraz w szkole dla dorosłych prowadzone wyłącznie w formie stacjonarnej	
A	311928	Technik transportu kolejowego	K1	A.44.	Organizacja i prowadzenie ruchu pociągów	—	T	—	—	—	—	
A	311928	Technik transportu kolejowego	K2	A.45.	Planowanie i realizacja przewozów kolejowych	—	T	—	—	—	—	
T	515203	Technik turystyki wiejskiej	K1	T.7.	Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich	—	T	SP 2	—	—	—	
T	515203	Technik turystyki wiejskiej	K2	T.8.	Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego	—	T	SP 2	—	—	—	
E	351204	Technik tyfioinformatyk	K1	E.11.	Obsługa oprogramowania i sprzętu informatycznego wspomagających użytkownika z niepełnosprawnością wzrokową	—	T*	SP 2*	—	—	—	* Kształcenie wyłącznie dla niewidomych i słabowidzących
B	311930	Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	K1	B.21.	Montaż urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	—	T	—	—	—	—	
B	311930	Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	K2	B.22.	Eksploatacja urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	—	T	—	—	—	—	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP			
B	311209	Technik urządzeń sanitarnych	K1	B.8.	Wykonywanie robót związanych z budową i remontem sieci komunalnych	—	T	—	KKZ		
B	311209	Technik urządzeń sanitarnych	K2	B.9.	Wykonywanie robót związanych z montażem i remontem instalacji sanitarnych	—	T	—	KKZ		
B	311209	Technik urządzeń sanitarnych	K3	B.27.	Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci komunalnych oraz instalacji sanitarnych	—	T	—	KKZ		
A	514105	Technik usług fryzjerskich	K1	A.19.	Wykonywanie zabiegów fryzjerskich	—	T	—	KKZ		
A	514105	Technik usług fryzjerskich	K2	A.23.	Projektowanie fryzur	—	T	—	KKZ		
A	514207	Technik usług kosmetycznych	K1	A.61.	Wykonywanie zabiegów kosmetycznych twarzy	—	—	SP 2	KKZ		
A	514207	Technik usług kosmetycznych	K2	A.62.	Wykonywanie zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp	—	—	SP 2	KKZ		
A	421108	Technik usług pocztowych i finansowych	K1	A.66.	Świadczenie usług pocztowych, finansowych i kurierskich oraz w zakresie obrotu towarowego	—	—	SP 1	KKZ		
A	421108	Technik usług pocztowych i finansowych	K2	A.67.	Wykonywanie zadań rozdzielczo- -ekspedycyjnych w usługach pocztowych i kurierskich	—	—	SP 1	KKZ		
R	324002	Technik weterynarii	K1	R.9.	Prowadzenie chowu, hodowli i inseminacji zwierząt	—	T	SP 2	—		
R	324002	Technik weterynarii	K2	R.10.	Wykonywanie czynności pomocniczych z zakresu usług weterynaryjnych	—	T	SP 2	—		

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ	T	SP	KKZ		
R	324002	Technik weterynarii	K3	R.11.	Wykonywanie czynności pomocniczych z zakresu realizacji zadań inspekcji weterynaryjnej	—	T	SP 2	—		
M	311707	Technik wiertnik	K1	M.8.	Wykonywanie prac wiertniczych	ZSZ	—	SP 2	—		
M	311707	Technik wiertnik	K2	M.34.	Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych	—	T	SP 2	—		
A	311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	K1	A.16.	Wytworzenie, konserwacja i renowacja rękoźmienniczych wyrobów włókienniczych	—	T	—	KKZ		
A	311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	K2	A.42.	Opracowywanie dokumentacji wytworzenia włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	—	T	—	KKZ		
A	311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	K3	A.43.	Organizacja procesów wytwor- zenia włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	—	T	—	KKZ		
A	311932	Technik włókiennik	K1	A.4.	Wytworzenie wyrobów włókien- niczych	—	T	—	KKZ		
A	311932	Technik włókiennik	K2	A.5.	Wykańczanie wyrobów włókienniczych	—	T	—	KKZ		
A	311932	Technik włókiennik	K3	A.41.	Organizacja i nadzorowanie procesów wytworzenia wyrobów włókienniczych	—	T	—	KKZ		
A	315216	Technik żeglugi śródlądowej	K1	A.37.	Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	
A	315216	Technik żeglugi śródlądowej	K2	A.38.	Obsługa siłowni statkowych, urządzeń pomocniczych i mechanizmów pokładowych	—	T	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży	

Obszar kształcenia	Zawody		Kwalifikacje				Typy szkół			Możliwość prowadzenia kształce- nia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifika- cji wyodrębnionych w zawodzie	Uwagi
	Symbol zawodu	Nazwa zawodu, w którym wyodrębniono daną kwalifikację	Nr kwal. w za- wodzie z klasy- fikacji zawodów szk. zaw.	Kod kwalifikacji z PPKZ	Nazwa kwalifikacji	ZSZ		SP			
						T	SP	T	SP		
T	343404	Technik żywienia i usług gastroonomicznych	K1	T.6.	Sporządzanie potraw i napojów	—	—	T	—	KKZ	
T	343404	Technik żywienia i usług gastroonomicznych	K2	T.15.	Organizacja żywienia i usług gastroonomicznych	—	—	T	—	KKZ	
Z	325907	Terapeuta zajęciowy	K1	Z.9.	Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej	—	—	—	SP 2*	—	* Kształcenie wyłącznie w szkole dla młodzieży
T	751107	Wędliniarz	K1	T.5.	Produkcja przetworów mięsnych i tłuszczowych	ZSZ	—	—	—	KKZ	
M	811305	Wiertacz	K1	M.8.	Wykonywanie prac wiertniczych	ZSZ	—	—	—	KKZ	
B	711203	Zdun	K1	B.19.	Wykonywanie robót zdunskich	ZSZ	—	—	—	KKZ	
M	731106	Zegarmistrz	K1	M.13.	Naprawa zegarów i zegarków	ZSZ	—	—	—	KKZ	
S	731305	Złotnik-jubiler	K1	S.1.	Wykonywanie i naprawa wyrobów złotniczych i jubilerskich	ZSZ	—	—	—	KKZ	

Źródło: opracowano na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).

Załącznik 3. Porównanie przykładowych podstaw programowych w zawodach o wspólnych kwalifikacjach

Różnice między podstawami programowymi zaznaczono błękitnym podświetleniem.

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
Celem kształcenia zawodowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy.	Celem kształcenia zawodowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy.
Zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.	Zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.
W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych. Odpowiedni poziom wiedzy ogólnej powiązanej z wiedzą zawodową przyczyni się do podniesienia poziomu umiejętności zawodowych absolwentów szkół kształcących w zawodach, a tym samym zapewni im możliwość sprostania wyzwaniom zmieniającego się rynku pracy.	W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych. Odpowiedni poziom wiedzy ogólnej powiązanej z wiedzą zawodową przyczyni się do podniesienia poziomu umiejętności zawodowych absolwentów szkół kształcących w zawodach, a tym samym zapewni im możliwość sprostania wyzwaniom zmieniającego się rynku pracy.
W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.	W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.
Elastycznemu reagowaniu systemu kształcenia zawodowego na potrzeby rynku pracy, jego otwartości na uczenie się przez całe życie oraz mobilności edukacyjnej i zawodowej absolwentów ma służyć wyodrębnienie kwalifikacji w ramach poszczególnych zawodów wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.	Elastycznemu reagowaniu systemu kształcenia zawodowego na potrzeby rynku pracy, jego otwartości na uczenie się przez całe życie oraz mobilności edukacyjnej i zawodowej absolwentów ma służyć wyodrębnienie kwalifikacji w ramach poszczególnych zawodów wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.
1. CELE KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie sprzedawca powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych: <ol style="list-style-type: none"> 1) przyjmowania dostaw oraz przygotowywania towarów do sprzedaży; 2) wykonywania prac związanych z obsługą klientów oraz realizacją transakcji kupna i sprzedaży. 	1. CELE KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik handlowiec powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych: <ol style="list-style-type: none"> 1) organizowania prac w zakresie przyjmowania dostaw oraz przygotowywania towarów do sprzedaży; 2) wykonywania prac związanych z obsługą klientów oraz realizacją transakcji kupna i sprzedaży; 3) prowadzenia działań reklamowych i marketingowych; 4) organizowania i prowadzenia działalności handlowej; 5) zarządzania działalnością handlową przedsiębiorstwa.
2. EFEKTY KSZTAŁCENIA Do wykonywania wyżej wymienionych zadań zawodowych niezbędne jest osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, na które składają się:	2. EFEKTY KSZTAŁCENIA Do wykonywania wyżej wymienionych zadań zawodowych niezbędne jest osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, na które składają się:

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
<p>1) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów; (BHP). Bezpieczeństwo i higiena pracy Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią; 2) rozróżnia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska w Polsce; 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy; 4) przewiduje zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych; 5) określa zagrożenia związane z występowaniem szkodliwych czynników w środowisku pracy; 6) określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka; 7) organizuje stanowisko pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska; 8) stosuje środki ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych; 9) przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosuje przepisy prawa dotyczące ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska; 10) udziela pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia. 	<p>1) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów; (BHP). Bezpieczeństwo i higiena pracy Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią; 2) rozróżnia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska w Polsce; 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy; 4) przewiduje zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych; 5) określa zagrożenia związane z występowaniem szkodliwych czynników w środowisku pracy; 6) określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka; 7) organizuje stanowisko pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska; 8) stosuje środki ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych; 9) przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosuje przepisy prawa dotyczące ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska; 10) udziela pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia.
<p>(PDG). Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej; 2) stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego; 3) stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej; 4) rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi; 5) analizuje działania prowadzone przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży; 6) inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży; 7) przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej; 8) prowadzi korespondencję związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej; 9) obsługuje urządzenia biurowe oraz stosuje programy komputerowe wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej; 10) planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej; 11) optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej. 	<p>(PDG). Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej; 2) stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego; 3) stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej; 4) rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi; 5) analizuje działania prowadzone przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży; 6) inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży; 7) przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej; 8) prowadzi korespondencję związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej; 9) obsługuje urządzenia biurowe oraz stosuje programy komputerowe wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej; 10) planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej; 11) optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej.

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
<p>(JOZ). Język obcy ukierunkowany zawodowo Uczeń: 1) posługuje się zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiających realizację zadań zawodowych; 2) interpretuje wypowiedzi dotyczące wykonywania typowych czynności zawodowych artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka; 3) analizuje i interpretuje krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywania typowych czynności zawodowych; 4) formułuje krótkie i zrozumiałe wypowiedzi oraz teksty pisemne umożliwiające komunikowanie się w środowisku pracy; 5) korzysta z obcojęzycznych źródeł informacji.</p>	<p>(JOZ). Język obcy ukierunkowany zawodowo Uczeń: 1) posługuje się zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiających realizację zadań zawodowych; 2) interpretuje wypowiedzi dotyczące wykonywania typowych czynności zawodowych artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka; 3) analizuje i interpretuje krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywania typowych czynności zawodowych; 4) formułuje krótkie i zrozumiałe wypowiedzi oraz teksty pisemne umożliwiające komunikowanie się w środowisku pracy; 5) korzysta z obcojęzycznych źródeł informacji.</p>
<p>(KPS). Kompetencje personalne i społeczne Uczeń: 1) przestrzega zasad kultury i etyki; 2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań; 3) przewiduje skutki podejmowanych działań; 4) jest otwarty na zmiany; 5) potrafi radzić sobie ze stresem; 6) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe; 7) przestrzega tajemnicy zawodowej; 8) potrafi ponosić odpowiedzialność za podejmowane działania; 9) potrafi negocjować warunki porozumień; 10) współpracuje w zespole.</p>	<p>(KPS). Kompetencje personalne i społeczne Uczeń: 1) przestrzega zasad kultury i etyki; 2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań; 3) przewiduje skutki podejmowanych działań; 4) jest otwarty na zmiany; 5) potrafi radzić sobie ze stresem; 6) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe; 7) przestrzega tajemnicy zawodowej; 8) potrafi ponosić odpowiedzialność za podejmowane działania; 9) potrafi negocjować warunki porozumień; 10) współpracuje w zespole.</p>
	<p>(OMZ). Organizacja pracy małych zespołów (wyłącznie dla zawodów nauczanych na poziomie technika) Uczeń: 1) planuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań; 2) dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań; 3) kieruje wykonaniem przydzielonych zadań; 4) ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań; 5) wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy; 6) komunikuje się ze współpracownikami.</p>
<p>2) efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru administracyjno-usługowego, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów PKZ(A.j);</p>	<p>2) efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru administracyjno-usługowego, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów PKZ(A.j) i PKZ(A.m);</p>
<p>PKZ(A.j) Umiejętności stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodach: sprzedawca, technik handlowiec, technik księgarstwa, technik usług pocztowych i finansowych Uczeń: 1) posługuje się terminologią z zakresu towaroznawstwa; 2) klasyfikuje towary według określonych kryteriów; 3) przestrzega zasad magazynowania, przechowywania i transportu towarów; 4) przestrzega norm towarowych oraz norm jakości dotyczących przechowywania i konserwacji towarów; 5) przestrzega zasad odbioru towarów; 6) rozróżnia rodzaje opakowań towarów; 7) przestrzega zasad pakowania i oznakowania towarów; 8) przestrzega zasad gospodarki opakowaniami; 9) stosuje przepisy prawa dotyczące praw konsumenta; 10) przestrzega procedur postępowania reklamacyjnego; 11) określa znaczenie marketingu w działalności reklamowej oraz rozróżnia jego elementy; 12) sporządza dokumenty związane z wykonywaną pracą; 13) stosuje programy komputerowe wspomagające wykonywanie zadań.</p>	<p>PKZ(A.j) Umiejętności stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodach: sprzedawca, technik handlowiec, technik księgarstwa, technik usług pocztowych i finansowych Uczeń: 1) posługuje się terminologią z zakresu towaroznawstwa; 2) klasyfikuje towary według określonych kryteriów; 3) przestrzega zasad magazynowania, przechowywania i transportu towarów; 4) przestrzega norm towarowych oraz norm jakości dotyczących przechowywania i konserwacji towarów; 5) przestrzega zasad odbioru towarów; 6) rozróżnia rodzaje opakowań towarów; 7) przestrzega zasad pakowania i oznakowania towarów; 8) przestrzega zasad gospodarki opakowaniami; 9) stosuje przepisy prawa dotyczące praw konsumenta; 10) przestrzega procedur postępowania reklamacyjnego; 11) określa znaczenie marketingu w działalności reklamowej oraz rozróżnia jego elementy; 12) sporządza dokumenty związane z wykonywaną pracą; 13) stosuje programy komputerowe wspomagające wykonywanie zadań.</p>

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
	<p>PKZ(A.m) Umiejętności stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodach: technik spedytor, technik logistyk, technik ekonomista, technik rachunkowości, technik administracji, technik handlowiec, technik księgarstwa</p> <p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posługuje się pojęciami z zakresu mikroekonomii i makroekonomii; 2) korzysta z programów komputerowych w pracy biurowej; 3) przygotowuje standardowe formy korespondencji służbowej; 4) wykonuje prace związane z przygotowaniem spotkań służbowych; 5) stosuje przepisy prawa dotyczące tajemnicy służbowej oraz ochrony danych osobowych; 6) obsługuje sprzęt i urządzenia techniki biurowej; 7) przechowuje dokumenty; 8) dokonuje selekcji danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej; 9) rozróżnia rodzaje badań statystycznych oraz określa ich przydatność; 10) gromadzi informacje o badanej zbiorowości; 11) rozróżnia, oblicza i interpretuje podstawowe miary statystyczne; 12) przeprowadza analizę statystyczną badanego zjawiska; 13) opracowuje i prezentuje dane statystyczne i wyniki badań; 14) stosuje programy komputerowe wspomagające wykonywanie zadań.
<p>3) efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnione w zawodzie sprzedawca opisane w części II:</p>	<p>3) efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie technik handlowiec opisane w części II:</p>
<p>A.18. Prowadzenie sprzedaży</p>	<p>A.18. Prowadzenie sprzedaży</p>
<p>1. Organizowanie sprzedaży</p> <p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przestrzega zasad przyjmowania i dokumentowania dostaw towarów; 2) dokonuje ilościowej i jakościowej kontroli towarów przeznaczonych do sprzedaży; 3) przestrzega zasad ustalania cen towarów; 4) oznakowuje towary przestrzegając zasad ustalonych w punkcie sprzedaży; 5) stosuje metody i formy prezentacji towarów; 6) informuje klientów indywidualnych i instytucjonalnych o ofercie sprzedażowej; 7) określa formy transportu wewnętrznego i magazynowania towarów; 8) przestrzega norm towarowych oraz norm jakości, dotyczących konserwacji produktów i przechowywania towarów; 9) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy; 10) przestrzega zasad przygotowania towarów do sprzedaży; 11) przestrzega zasad rozmieszczania towarów w magazynie i w sali sprzedażowej; 12) prowadzi racjonalną gospodarkę opakowaniami; 13) stosuje przepisy prawa o odpowiedzialności materialnej; 14) zabezpiecza towary przed uszkodzeniem, zniszczeniem i kradzieżą; 15) przeprowadza inwentaryzację towarów. 	<p>1. Organizowanie sprzedaży</p> <p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przestrzega zasad przyjmowania i dokumentowania dostaw towarów; 2) dokonuje ilościowej i jakościowej kontroli towarów przeznaczonych do sprzedaży; 3) przestrzega zasad ustalania cen towarów; 4) oznakowuje towary przestrzegając zasad ustalonych w punkcie sprzedaży; 5) stosuje metody i formy prezentacji towarów; 6) informuje klientów indywidualnych i instytucjonalnych o ofercie sprzedażowej; 7) określa formy transportu wewnętrznego i magazynowania towarów; 8) przestrzega norm towarowych oraz norm jakości, dotyczących konserwacji produktów i przechowywania towarów; 9) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy; 10) przestrzega zasad przygotowania towarów do sprzedaży; 11) przestrzega zasad rozmieszczania towarów w magazynie i w sali sprzedażowej; 12) prowadzi racjonalną gospodarkę opakowaniami; 13) stosuje przepisy prawa o odpowiedzialności materialnej; 14) zabezpiecza towary przed uszkodzeniem, zniszczeniem i kradzieżą; 15) przeprowadza inwentaryzację towarów.

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
<p>2. Sprzedaż towarów Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje asortyment towarów do sprzedaży; 2) przestrzega zasad obsługi klienta w różnych formach sprzedaży; 3) stosuje różne formy i techniki sprzedaży; 4) określa rodzaje zachowań klientów; 5) przestrzega zasad prowadzenia rozmowy sprzedażowej; 6) udziela informacji o towarach i warunkach sprzedaży; 7) prezentuje ofertę handlową; 8) realizuje zamówienia klientów w różnych formach sprzedaży; 9) dokonuje inkasa należności oraz rozliczeń finansowych; 10) zabezpiecza i odprowadza utarg; 11) wykonuje czynności związane z pakowaniem, wydawaniem oraz odbiorem towaru; 12) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy; 13) sporządza dokumenty potwierdzające sprzedaż towarów; 14) stosuje przepisy prawa dotyczące podatku VAT; 15) stosuje przepisy prawa dotyczące praw konsumenta; 16) przestrzega procedur dotyczących przyjmowania i rozpatrywania reklamacji. 	<p>2. Sprzedaż towarów Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje asortyment towarów do sprzedaży; 2) przestrzega zasad obsługi klienta w różnych formach sprzedaży; 3) stosuje różne formy i techniki sprzedaży; 4) określa rodzaje zachowań klientów; 5) przestrzega zasad prowadzenia rozmowy sprzedażowej; 6) udziela informacji o towarach i warunkach sprzedaży; 7) prezentuje ofertę handlową; 8) realizuje zamówienia klientów w różnych formach sprzedaży; 9) dokonuje inkasa należności oraz rozliczeń finansowych; 10) zabezpiecza i odprowadza utarg; 11) wykonuje czynności związane z pakowaniem, wydawaniem oraz odbiorem towaru; 12) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy; 13) sporządza dokumenty potwierdzające sprzedaż towarów; 14) stosuje przepisy prawa dotyczące podatku VAT; 15) stosuje przepisy prawa dotyczące praw konsumenta; 16) przestrzega procedur dotyczących przyjmowania i rozpatrywania reklamacji.
	<p>A.22. Prowadzenie działalności handlowej 1. Organizowanie działań reklamowych i marketingowych Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) korzysta z różnych źródeł informacji o rynku; 2) dobiera metody badań i analizy rynku; 3) dokonuje analizy rynku dotyczącej oczekiwań i potrzeb klientów oraz ich zachowań rynkowych; 4) stosuje przepisy prawa dotyczące działalności marketingowej; 5) realizuje zadania związane z działalnością reklamową; 6) dobiera i stosuje narzędzia promocji odpowiednie do oferty handlowej; 7) podejmuje decyzje handlowe na podstawie analizy marketingowych badań rynku; 8) podejmuje decyzje handlowe na podstawie wyników analizy statystycznej; 9) opracowuje plan marketingowy przedsiębiorstwa.
	<p>2. Zarządzanie działalnością handlową Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) korzysta z Polskiej Klasyfikacji Działalności, Europejskiej Klasyfikacji Działalności oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług; 2) przygotowuje oferty handlowe i zapytania ofertowe; 3) dobiera formy sprzedaży do rodzaju działalności handlowej; 4) prowadzi negocjacje handlowe; 5) stosuje przepisy prawa dotyczące działalności handlowej; 6) zawiera umowy kupna lub umowy sprzedaży; 7) sporządza kalkulację cen sprzedaży; 8) przestrzega procedur dotyczących wyboru dostawców oraz zamawiania towarów; 9) przestrzega zasad przechowywania, magazynowania oraz transportu wyrobów i towarów; 10) organizuje przepływ kupowanych oraz sprzedawanych wyrobów i towarów; 11) prowadzi i nadzoruje gospodarkę magazynową; 12) organizuje prace dotyczące ilościowego i jakościowego odbioru towarów; 13) dobiera środki techniczne do wykonania określonych zadań; 14) nadzoruje procesy składowania oraz magazynowania wyrobów i towarów; 15) wykonuje prace związane ze sporządzaniem i archiwizacją dokumentów dotyczących transakcji zakupu lub transakcji sprzedaży; 16) wykonuje czynności związane z przyjmowaniem i rozpatrywaniem reklamacji.

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
	<p>3. Sporządzanie dokumentacji ekonomiczno-finansowej Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia rachunkowości handlowej; 2) przestrzega zasad funkcjonowania kont bilansowych i kont wynikowych; 3) ewidencjonuje operacje gospodarcze na kontach bilansowych i kontach wynikowych; 4) wycenia składniki aktywów i pasywów; 5) określa koszty działalności handlowej oraz przychody z działalności handlowej; 6) sporządza kalkulację kosztu jednostkowego i ceny sprzedaży; 7) rozlicza i ewidencjonuje różnice inwentaryzacyjne; 8) stosuje metody ustalania wyniku finansowego; 9) oblicza wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w różnych systemach; 10) przestrzega zasad ustalania zobowiązań wobec instytucji publicznych; 11) sporządza dokumenty dotyczące rozliczeń finansowych, rozrachunków z pracownikami i kontrahentami oraz instytucjami publicznymi; 12) stosuje metody analizy ekonomicznej; 13) interpretuje podstawowe miary i wskaźniki analizy ekonomicznej; 14) sporządza sprawozdania z realizacji zadań gospodarczych; 15) przestrzega zasad i stosuje metody sporządzania planów rzeczowych i planów finansowych; 16) sporządza biznesplan przedsiębiorstwa.
<p>3. WARUNKI REALIZACJI KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE Szkoła podejmująca kształcenie w zawodzie sprzedawca powinna posiadać pracownię organizowania i prowadzenia sprzedaży, wyposażoną w:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) stanowisko komputerowe dla nauczyciela z dostępem do Internetu; b) stanowiska komputerowe dla uczniów (jedno stanowisko dla jednego ucznia), drukarki, skanery (po jednym urządzeniu na cztery stanowiska komputerowe), pakiet programów biurowych, projektor multimedialny; c) stanowiska prowadzenia sprzedaży (jedno stanowisko dla dwóch uczniów), obejmujące: komputer z podłączeniem do drukarki sieciowej, z oprogramowaniem do obsługi sprzedaży i gospodarki magazynowej, urządzenia do rejestrowania sprzedaży, urządzenia do przechowywania, eksponowania, transportu i znakowania towarów, atrapy towarów, materiały do pakowania towarów, przyrządy do kontroli jakości i warunków przechowywania towarów oraz do określania masy i wielkości towarów, druki dokumentów dotyczących organizacji i prowadzenia sprzedaży, instrukcje obsługi urządzeń. 	<p>3. WARUNKI REALIZACJI KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE Szkoła podejmująca kształcenie w zawodzie technik handlowiec powinna posiadać następujące pomieszczenia dydaktyczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pracownię organizowania i prowadzenia sprzedaży, wyposażoną w: stanowisko komputerowe dla nauczyciela z dostępem do Internetu, stanowiska komputerowe dla uczniów (jedno stanowisko dla jednego ucznia), drukarki, skanery (po jednym urządzeniu na cztery stanowiska komputerowe), pakiet programów biurowych, projektor multimedialny; stanowiska prowadzenia sprzedaży (jedno stanowisko dla dwóch uczniów), obejmujące: komputer z podłączeniem do drukarki sieciowej, z oprogramowaniem do obsługi sprzedaży i gospodarki magazynowej, urządzenia do rejestrowania sprzedaży, urządzenia do przechowywania, eksponowania, transportu i znakowania towarów, atrapy towarów, materiały do pakowania towarów, przyrządy do kontroli jakości i warunków przechowywania towarów oraz do określania masy i wielkości towarów, druki dokumentów dotyczących organizacji i prowadzenia sprzedaży, instrukcje obsługi urządzeń;

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
	<p>2) pracownię techniki biurowej, wyposażoną w: stanowisko komputerowe dla nauczyciela z dostępem do Internetu, stanowiska komputerowe (jedno stanowisko dla jednego ucznia), drukarki (po jednej na cztery stanowiska komputerowe), pakiet programów biurowych, projektor multimedialny; urządzenia techniki biurowej, w szczególności takie, jak: telefon z automatyczną sekretarką i faksem, skaner, kserokopiarka, dyktafon, niszczarka, bindownica, urządzenia techniki korespondencyjnej do otwierania kopert, składania pism, kopertowania, frankowania, instrukcje obsługi urządzeń, materiały biurowe; druki formularzy i blankietów stosowanych w prowadzeniu działalności handlowej, w tym dotyczące zatrudnienia, płac i podatków, zestaw przepisów prawa dotyczących prowadzenia działalności handlowej, dostępne w formie drukowanej lub elektronicznej; jednolity rzeczowy wykaz akt, instrukcje kancelaryjne, dziennik podawczy, wzory pism i graficznych układów tekstów, w tym wzory pism handlowych w języku polskim i języku obcym; podręczniki, słowniki i encyklopedie dotyczące działalności handlowej, słowniki języka polskiego oraz języków obcych, których nauczanie jest prowadzone w szkole;</p> <p>3) pracownię ekonomiki i rachunkowości handlowej, wyposażoną w: stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z drukarką, ze skanerem i z projektorem multimedialnym oraz stanowiska komputerowe (jedno stanowisko dla jednego ucznia), wszystkie komputery podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu i z podłączeniem do drukarki sieciowej, z pakietem programów biurowych programem do tworzenia prezentacji, i grafiki, pakietami oprogramowania do wspomaganie operacji finansowo-księgowych, kadrowo-płacowych, obsługi sprzedaży i gospodarki magazynowej, prowadzenia księgi przychodów i rozchodów, obliczania podatków, sporządzania sprawozdań statystycznych, obsługi zobowiązań wobec ZUS oraz innymi programami aktualnie stosowanymi w działalności handlowej; druki formularzy stosowanych w prowadzeniu działalności handlowej, w tym dotyczące zatrudnienia i płac; formularze dokumentów księgowych oraz sprawozdań statystycznych, formularze jednostkowego sprawozdania finansowego; zestaw przepisów prawa dotyczących rachunkowości i prowadzenia działalności handlowej, dostępne w formie drukowanej lub elektronicznej, wzorcowy plan kont, podręczniki, literaturę zawodową, słowniki i encyklopedie ekonomiczne, prawne oraz dotyczące rachunkowości handlowej.</p>
<p>Kształcenie praktyczne może odbywać się w: pracowniach szkolnych, placówkach kształcenia praktycznego oraz przedsiębiorstwach handlowych stanowiących potencjalne miejsca zatrudnienia absolwentów szkół kształcących w zawodzie.</p>	<p>Kształcenie praktyczne może odbywać się w: pracowniach szkolnych, placówkach kształcenia praktycznego oraz przedsiębiorstwach handlowych stanowiących potencjalne miejsca zatrudnienia absolwentów szkół kształcących w zawodzie technik handlowiec.</p> <p>Szkoła organizuje praktyki zawodowe w podmiocie zapewniającym rzeczywiste warunki pracy właściwe dla nauczanego zawodu w wymiarze 4 tygodni (160 godzin).</p>

Sprzedawca 522301	Technik handlowiec 522305
<p>4. MINIMALNA LICZBA GODZIN KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO¹⁾ Efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów oraz efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru administracyjno-usługowego stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów – 200 godz.</p> <p>A.18. Prowadzenie sprzedaży – 700 godz.</p> <p>¹⁾ W szkole liczbę godzin kształcenia zawodowego należy dostosować do wymiaru godzin określonego w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych danego typu, zachowując minimalną liczbę godzin wskazanych w tabeli odpowiednio dla efektów kształcenia: wspólnych dla wszystkich zawodów i wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie.</p>	<p>4. MINIMALNA LICZBA GODZIN KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO¹⁾ Efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów oraz efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru administracyjno-usługowego stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów – 330 godz.</p> <p>A.18. Prowadzenie sprzedaży – 700 godz. A.22. Prowadzenie działalności handlowej – 320 godz.</p> <p>¹⁾ W szkole liczbę godzin kształcenia zawodowego należy dostosować do wymiaru godzin określonego w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych danego typu, zachowując minimalną liczbę godzin wskazanych w tabeli odpowiednio dla efektów kształcenia: wspólnych dla wszystkich zawodów i wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie.</p>
<p>5. MOŻLIWOŚCI UZYSKIWANIA DODATKOWYCH KWALIFIKACJI W ZAWODACH W RAMACH OBSZARU KSZTAŁCENIA OKREŚLONEGO W KLASYFIKACJI ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie sprzedawca po potwierdzeniu kwalifikacji A.18. Prowadzenie sprzedaży może uzyskać dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie technik handlowiec po potwierdzeniu dodatkowo kwalifikacji A.22. Prowadzenie działalności handlowej lub w zawodzie technik księgarstwa po potwierdzeniu dodatkowo kwalifikacji A.21. Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej oraz uzyskaniu wykształcenia średniego.</p>	<p>5. MOŻLIWOŚCI UZYSKIWANIA DODATKOWYCH KWALIFIKACJI W ZAWODACH W RAMACH OBSZARU KSZTAŁCENIA OKREŚLONEGO W KLASYFIKACJI ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik handlowiec po potwierdzeniu kwalifikacji A.18. Prowadzenie sprzedaży i A.22. Prowadzenie działalności handlowej może uzyskać dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie technik księgarstwa po potwierdzeniu dodatkowo kwalifikacji A.21. Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej.</p>

Załącznik 4. Przykładowy szkolny plan nauczania o strukturze przedmiotowej

Przykładowy szkolny plan nauczania* /przedmiotowe kształcenie zawodowe/

Typ szkoły: **Zasadnicza Szkoła Zawodowa** – 3-letni okres nauczania ^{/1/}

Zawód: **Sprzedawca**; symbol **522301**

Podbudowa programowa: gimnazjum

Kwalifikacje:

K1 – Prowadzenie sprzedaży A.18.

Lp	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Klasa						Liczba godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania	Liczba godzin w trzyletnim okresie nauczania
		I		II		III			
		I	II	I	II	I	II		
Przedmioty ogólnokształcące									
1	Język polski	1	1	2	2	2	2	5	160
2	Język obcy	1	1	1	1	2	2	4	130
3	Historia	1	1	1	1			2	64
4	Wiedza o społeczeństwie					1	1	1	32
5	Podstawy przedsiębiorczości	2	2					2	64
6	Geografia	1	1					1	32
7	Biologia	1	1					1	32
8	Chemia	1	1					1	32
9	Fizyka	1	1					1	32
10	Matematyka	1	1	2	2	1	1	4	130
11	Informatyka	1	1					1	32
12	Wychowanie fizyczne	3	3	3	3	3	3	9	290
13	Edukacja dla bezpieczeństwa	1	1					1	32
14	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	1	1	3	96
Łączna liczba godzin		16	16	10	10	10	10	36	1158
Przedmioty w kształceniu zawodowym teoretycznym									
1	Towar jako przedmiot handlu	3	3	1	1			4	128
2	Organizacja i techniki sprzedaży	2	2	3	3			5	160
3	Obsługa klientów			3	3	3	3	6	192
4	Przedsiębiorca w handlu			1	1	1	1	2	64
5	Język obcy w działalności handlowej			1	1	2	2	3	96
Łączna liczba godzin		5	5	9	9	6	6	20	640
Przedmioty w kształceniu zawodowym praktycznym**									
1	Sprzedaż towarów	6	6	2	2	4	4	12	384
2	Zajęcia praktyczne			6	6	12	12	18	576
Łączna liczba godzin		6	6	8	8	16	16	30	970
Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych		27	27	29	29	30	30	86	2768

^{/1/} (do celów obliczeniowych przyjęto 32 tygodnie w ciągu jednego roku szkolnego)

* w szkolnym planie uwzględnia się również wymiar godzin zajęć określonych w par. 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania, t.j. m.in. religii lub etyki oraz wychowania do życia w rodzinie oraz zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych

** dla młodocianych pracowników wymiar godzin określają przepisy Kodeksu Pracy

Egzamin potwierdzający pierwszą kwalifikację (K1) odbywa się pod koniec II semestru klasy III.

Załącznik 5. Przykładowy szkolny plan nauczania o strukturze modułowej

Przykładowy szkolny plan nauczania* /modułowe kształcenie zawodowe/

Typ szkoły: **Zasadnicza Szkoła Zawodowa** – 3-letni okres nauczania ^{/1/}

Zawód: **Sprzedawca**; symbol **522301**

Podbudowa programowa: gimnazjum

Kwalifikacje:

K1 – Prowadzenie sprzedaży A.18.

Lp	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Klasa						Liczba godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania	Liczba godzin w trzyletnim okresie nauczania
		I		II		III			
		I	II	I	II	I	II		
Przedmioty ogólnokształcące									
1	Język polski	1	1	2	2	2	2	5	160
2	Język obcy	1	1	2	2	1	1	4	130
3	Historia	1	1	1	1			2	64
4	Wiedza o społeczeństwie			1	1			1	32
5	Podstawy przedsiębiorczości	1	1	1	1			2	64
6	Geografia	1	1					1	32
7	Biologia	1	1					1	32
8	Chemia	1	1					1	32
9	Fizyka	1	1					1	32
10	Matematyka	1	1	2	2	1	1	4	130
11	Informatyka	1	1					1	32
12	Wychowanie fizyczne	3	3	3	3	3	3	9	290
13	Edukacja dla bezpieczeństwa	1	1					1	32
14	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	1	1	3	96
Łączna liczba godzin		15	15	13	13	8	8	36	1158
Moduły w kształceniu zawodowym									
1	522301.M1. Organizowanie sprzedaży	12	12					12	384
2	522301.M2. Przygotowywanie towarów do sprzedaży			16				8	256
3	522301.M3. Wykonywanie czynności dotyczących procesu sprzedaży				16	13	13	21	672
4	522301.M4. Prowadzenie handlowej działalności gospodarczej					9	9	9	288
Łączna liczba godzin		12	12	16	16	22	22	20	640
Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych		27	27	29	29	30	30	86	2768

^{/1/} (do celów obliczeniowych przyjęto 32 tygodnie w ciągu jednego roku szkolnego)

*w szkolnym planie uwzględnia się również wymiar godzin zajęć określonych w par. 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania, t.j. m.in. religii lub etyki oraz wychowania do życia w rodzinie oraz zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych

Egzamin potwierdzający pierwszą kwalifikację (K1) odbywa się pod koniec II semestru klasy III.

Załącznik 6. Wykaz ośrodków nadzorujących przebieg egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie

Centralna Komisja Egzaminacyjna

<http://www.cke.edu.pl>

Wykaz okręgowych komisji egzaminacyjnych

Źródło: www.cke.edu.pl.

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

<http://www.oke.gda.pl/>
<http://www.oke.jaworzno.pl/>
<http://www.oke.krakow.pl/>
<http://www.oke.lomza.pl/>
<http://www.komisja.pl/>
<http://www.oke.poznan.pl/>
<http://www.oke.waw.pl/>
<http://www.oke.wroc.pl/>

SŁOWNIK POJĘĆ

Podstawa programowa kształcenia w zawodach

Obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych dla zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, uwzględniane w programach nauczania i umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych oraz warunki realizacji kształcenia w zawodach, w tym zalecane wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego.

Kwalifikacje w zawodzie

Wyodrębniony w danym zawodzie zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji.

Efekty kształcenia

To, co osoba uczestnicząca w procesie kształcenia prowadzonym przez instytucję edukacyjną lub szkoleniową wie, rozumie i potrafi wykonać po jego zakończeniu, ujęte w kategoriach wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych.

Obszar kształcenia

Dla celów kształcenia w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wskazano obszary kształcenia, do których są przypisane poszczególne zawody. Obszary kształcenia obejmują zestawy zawodów pogrupowanych pod względem wspólnych lub zbliżonych kwalifikacji wymaganych do realizacji zadań zawodowych w obrębie danego zawodu.

Program nauczania dla zawodu, realizowany w szkole

Program powinien uwzględniać określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach:

- 1) ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego;
- 2) cele kształcenia w zawodzie, określone w części III;
- 3) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, określone w części II, w zakresie:
 - bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP),
 - podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG),
 - języka obcego ukierunkowanego zawodowo (JOZ),
 - kompetencji personalnych i społecznych (KPS),

- organizacji pracy małych zespołów (OMZ) – w przypadku zawodów nauczanych na poziomie technika, zgodnie z oznaczeniami właściwymi dla danej kwalifikacji w tabeli zamykającej część I podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 4) efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów, określone w części II;
 - 5) efekty kształcenia właściwe dla każdej kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie, określone w części II;
 - 6) warunki realizacji kształcenia w danym zawodzie, określone w części III;
 - 7) minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego, określoną w części III, przy czym w szkole liczbę godzin kształcenia zawodowego należy dostosować do wymiaru godzin określonego w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych danego typu, zachowując, z wyjątkiem szkoły policealnej dla dorosłych, minimalną liczbę godzin wskazanych w tabeli odpowiednio dla efektów kształcenia:
 - wspólnych dla wszystkich zawodów i wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz
 - właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie.

Program nauczania dla zawodu, realizowany na kwalifikacyjnym kursie zawodowym w zakresie jednej kwalifikacji

Program powinien uwzględniać następujące elementy podstawy programowej kształcenia w zawodach, właściwe dla kształcenia w tym zawodzie:

- 1) ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego;
- 2) efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, określone w części II, w zakresie:
 - bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP),
 - podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG),
 - języka obcego ukierunkowanego zawodowo (JOZ),
 - kompetencji personalnych i społecznych (KPS),
 - organizacji pracy małych zespołów (OMZ) – w przypadku kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach nauczanych na poziomie technika, zgodnie z oznaczeniami właściwymi dla danej kwalifikacji w tabeli zamykającej część I podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 3) efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów, określone w części II, dobierając te efekty dla danej kwalifikacji, zgodnie z oznaczeniami właściwymi dla tej kwalifikacji wskazanymi w tabeli zamykającej część I podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 4) efekty kształcenia właściwe dla danej kwalifikacji, określone w części II;
- 5) warunki realizacji kształcenia w zawodzie, w którego ramach została wyodrębniona kwalifikacja, właściwe dla tej kwalifikacji, określone w części III;
- 6) minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego, określoną w części III dla efektów kształcenia: wspólnych dla wszystkich zawodów i wspólnych dla zawodów

w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie.

Dopuszczenie programu nauczania do użytku w danej szkole

Dopuszczenie jest możliwe, jeżeli program nauczania:

- 1) stanowi zbiór celów kształcenia i treści nauczania opisanych w podstawie programowej kształcenia w zawodach, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach, w formie efektów kształcenia właściwych dla zawodu, w którym kształci szkoła: efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów, efektów kształcenia wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiących podbudowę do kształcenia w tym zawodzie, oraz efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w tym zawodzie;
- 2) zawiera programy nauczania poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego ustalonych przez dyrektora szkoły w szkolnym planie nauczania: przedmiotów, modułów lub innych układów treści, obejmujące:
 - a) uszczegółowione efekty kształcenia, o których mowa w pkt 1, które powinny być osiągnięte przez ucznia w procesie kształcenia, oraz propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania tych osiągnięć,
 - b) opis sposobu osiągnięcia uszczegółowionych efektów kształcenia, o których mowa w pkt 1, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów,
 - c) opis warunków, w jakich program będzie realizowany, z uwzględnieniem warunków realizacji kształcenia w danym zawodzie, ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach, określonej w rozporządzeniu, o którym mowa w pkt 1,
- 3) uwzględnia wyodrębnienie kwalifikacji w zawodzie zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego;
- 4) jest poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym.

Modułowy program nauczania dla zawodu

Zestaw modułów kształcenia w zawodzie i odpowiadających im jednostek modułowych, wyodrębnionych na podstawie określonych kryteriów umożliwiających zdobywanie wiedzy oraz kształtowanie umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych właściwych dla zawodu. W programach nauczania o strukturze modułowej występuje integracja treści teoretycznych i praktycznych; nie ma podziału na zajęcia praktyczne i teoretyczne.

Moduł

Samodzielna jednostka dydaktyczna, złożona z jednostek modułowych. Określa kwalifikacje niezbędne do wykonywania czynności na danym stanowisku pracy.

Jednostka modułowa

Wydzielona część modułu kształcenia w zawodzie, obejmująca logiczny i możliwy do wykonania wycinek pracy, o wyraźnie określonym początku i zakończeniu, który nie podlega zwykle dalszym podziałom, a jego rezultatem jest produkt, usługa lub istotna decyzja.

Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny

Program opracowywany dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, uwzględniający zalecenia zawarte w tym orzeczeniu, dostosowany do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Dydaktyczna mapa programu nauczania

Graficzny obraz korelacji między modułami i jednostkami modułowymi wyodrębnionymi w modułowym programie nauczania dla zawodu.

Kształcenie ustawiczne

Kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny.

Formy pozaszkolne

Formy uzyskiwania i uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w placówkach i ośrodkach kształcenia ustawicznego i praktycznego, a także kwalifikacyjne kursy zawodowe.

Kwalifikacyjny kurs zawodowy

Kurs, którego program nauczania uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie jednej kwalifikacji, którego ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie (egzamin zawodowy)

Egzamin umożliwiający uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe lub świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie – jeżeli został przeprowadzony w zakresie jednej kwalifikacji.

Eksternistyczny egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie (eksternistyczny egzamin zawodowy)

Umożliwia on osobom dorosłym potwierdzenie kwalifikacji w zawodzie. Do egzaminu może przystąpić osoba, która spełnia dwa następujące warunki:

- 1) ukończyła gimnazjum albo ośmioletnią szkołę podstawową, oraz
- 2) co najmniej dwa lata kształciła się lub pracowała w zawodzie, w którym wyodrębniono daną kwalifikację zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego.

BIBLIOGRAFIA

Poradniki

Korelacje kształcenia ogólnego i zawodowego – krok po kroku, KOWEziU, Warszawa 2012.

Szkolne plany nauczania – krok po kroku, KOWEziU, Warszawa 2012.

Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku, KOWEziU, Warszawa 2012.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe – *krok po kroku*, KOWEŻiU, Warszawa 2012.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie – *krok po kroku*, KOWEŻiU, Warszawa 2012.

Przewodnik po zawodach, KOWEŻiU, Warszawa 2012.

Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe część I, MEN, Warszawa 2010.

Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe część II, MEN, Warszawa 2010.

Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały dla nauczycieli, MEN, Warszawa 2010.

Netografia

- <http://www.men.gov.pl>
- <http://www.ore.edu.pl>
- <http://www.koweziu.edu.pl>
- <http://www.szkolazawodowa.men.gov.pl>
- <http://www.doradztwozawodowe-koweziu.pl>
- <http://www.ksztalcaniemodulowe-koweziu.pl>
- <http://www.kno-koweziu.pl>
- <http://moodle.koweziu.edu.pl>
- <http://www.euroguidance.pl>
- <http://www.scholaris.pl>

Egzemplarz bezpłatny

SZKOŁA SZKOŁA
ZAWODOWA
SZKOŁA ZAWODOWA
SZKOŁA POZYTYWNEGO
POZYTYWNEGO
WYBORU
WYBORU
SZKOŁA

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego